

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 241

47. évfolyam

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

2004. szeptember 28.

<u>Közleményszám</u>	Tartalom	Oldal
	I <i>Információ</i>	
	
	II <i>Előkészítő jogi aktusok</i>	
	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	
	409. plenáris ülés, 2004. június 2–3	
2004/C 241/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó törvényre vonatkozó rendeleti javaslatáról (»ROM II«) (COM(2003) 427 végleges – 2003/0168 (COD))	1
2004/C 241/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „A Bizottság közleményéről a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére – A betegek érdekeit szolgáló, Európába telepített gyógyszeripar megerősítésére – Cselekvési javaslat” (COM(2003) 383 végleges)	7
2004/C 241/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézet munkájában való részvételéről szóló 1999/784/EK számú és a Tanács által hozott határozatát módosító határozati javaslatáról” (COM(2003) 763 végleges – 2003/0293 (COD))	15
2004/C 241/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslatáról, amely irányelveket fektet le a transz-európai energiahálózatokra vonatkozóan, és hatályon kívül helyezi a 96/391/EK és 1229/2003/EK számú határozatokat (COM(2003) 742 végleges – 2003/0297 (COD))	17
2004/C 241/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata bizonyos közúti áruszállításokkal kapcsolatos közös jogszabályok kidolgozására vonatkozóan (egységes jogi szerkezetbe foglalt változat)” (COM(2004) 47 végleges – 2004/0017 (COD))	19

Ár: 18 EUR

(folytatás a túldoldalon)

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2004/C 241/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az Európai Parlament és a Tanács javaslatáról a csomagolásra és csomagolóanyagokra vonatkozó 94/62/EK sz. irányelv új irányelvvel történő módosításáról (COM(2004) 127 végleges – 2004/0045 (COD))	20
2004/C 241/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat a közép- és kelet-európai társult országokban a csatlakozás előtti időszakban hozandó mezőgazdaság- és vidékfejlesztési, csatlakozást előkészítő intézkedések közösségi támogatásáról szóló 1268/1999/EK tanácsi rendeletre (COM(2004) 163 végleges – 2004/0054 (CNS))	21
2004/C 241/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszerekkel kapcsolatban (kodifikált változat) (COM(2004) 290 végleges – 2004/0090 (COD))	23
2004/C 241/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Bizottságtól a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához érkezett közleményről, amely megadja az irányelveket az EQUAL közösségi kezdeményezésnek a munkaerőpiaccai kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés és egyenlőtlenség minden formája elleni küzdelem új módszereire vonatkozó nemzetek közötti együttműködéssel foglalkozó második fordulójához – A jó ötletek szabad áramlása (COM(2003) 840 végleges)	24
2004/C 241/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye arra vonatkozóan, hogy a Tanács határozattal állapítsa-e meg az Európai Menekültügyi Alapot a 2005–2010-ig terjedő időszakra (COM(2004) 102 végleges – 2004/0032 (CNS))	27
2004/C 241/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat arról, hogy az Európai Parlament és a Tanács alkosson rendeletet a gázellátó hálózatokhoz történő hozzáférés feltételeiről (COM(2003) 741 végleges – 2003/0302 (COD))	31
2004/C 241/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a regionális integrációról és fenntartható fejlődésről	34
2004/C 241/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvét a termékek és szolgáltatások terén megvalósító tanácsi irányelvre (COM(2003) 657 végleges – 2003/0265(CNS))	41
2004/C 241/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Bizottságnak az Európai Tanácshoz és az Európai Parlamenthez benyújtott közleményéről – A technológiák fejlesztése a tartós fejlődés szolgálatában; az Európai Unió akcióterve az ökoteknológiák alkalmazásának előnyben részesítéséért (COM(2004) 38 végleges)	44
2004/C 241/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Transzatlanti párbeszédről: Hogyan javítható a transzatlanti viszony?	49
2004/C 241/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata a nehéz tehergépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK irányelv módosítására (COM(2003) 448 végleges – 2003/0175 (COD))	58
2004/C 241/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Közúti fuvarozási tevékenységekkel kapcsolatos szociális törvénykezésre vonatkozó 2002/15/EK irányelv, valamint a Tanács 3820/85/EGK és 3821/85/EGK rendeletei végrehajtásának minimális feltételeit megállapító irányelvvel tett európai parlamenti és tanácsi javaslatról” (COM(2003) 628 végleges – 2003/0255 (COD))	65

II

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

409. PLENÁRIS ÜLÉS, 2004. JÚNIUS 2–3

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó törvényre vonatkozó rendeleti javaslatáról (»ROM II«)”

(COM(2003) 427 végleges – 2003/0168 (COD))

(2004/C 241/01)

A Tanács 2003. szeptember 8-án úgy döntött, hogy – az EK-szerződés 262. paragrafusa értelmében – felkéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy véleményezze az alábbi előterjesztést:

„Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó törvényre vonatkozó rendeleti javaslatáról (»ROM II«)”.

A munkák előkészítésével megbízott „Egységes Piac, Termelés és Fogyasztás” Szakcsoport 2004. május 4-én fogadta el állásfoglalását. Az előadó Frank von Fürstenwerth.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 2-i és 3-i 409. plenáris ülésén 168 igen szavazattal és 8 tartózkodással a következő állásfoglalást fogadta el:

1. A végkövetkeztetések összefoglalása

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözlö az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy európai rendelet formájában meg kívánja határozni a szerződésen kívüli kötelezettségekre vonatkozó törvények kollíziós szabályait, ami lehetővé teszi, hogy egy olyan joghézagot szüntessünk meg, amely eddig érezhetően hátráltatta az egységes európai jogi térség kialakítását.

1.2 A Bizottság bátorítja és egyúttal felkéri az Európai Bizottságot, hogy javaslatát – a 9. cikkelyben részletesen említett módosító, ill. javítási javaslatok figyelembe vételével – a lehető leggyorsabban zárja le, hogy a rendelet életbe léphessen.

1.3 A Bizottság üdvözlö az Európai Bizottság fáradozását annak érdekében, hogy a szerződésen kívüli kötelezettségekre vonatkozó nemzetközi magánjog e fontos területén fennálló jogi széttagoltságot, a teljes harmonizáció révén ki kívánja küszöbölni. Ez a jogalkalmazó számára egyszerűsítésekkel jár, amelyeket nem lehet elég nagyra értékelni. Ahelyett, hogy minden egyes nemzetközi vonatkozású esetben először meg kelljen határozni a kollíziós törvények esetére alkalmazandó szabályokat, valamint megvizsgálni ezek tartalmát – mely eltérő az egyes tagországokban, legalábbis a részletkérdésekben –, a jövőben a szabályok egyetlen egységes készletéből lehet majd kiindulni, amelyek – a rendelet azonnali hatállyal alkalmazhatóak volta miatt – az összes tagállamban azonosak lesznek.

2. Bevezetés: A kezdeményezés indoklása

2.1 A rendelettel az Európai Bizottság az Európai Unióban most először szándékozik a szerződésen kívüli kötelezettségek területén egységes szabályokat teremteni a kollíziós törvényekre vonatkozóan. A szerződéses kötelezettségek területén már 1980. óta léteznek ilyen szabályok, amelyekről az akkori nyugat-európai államok többsége döntött, amikor aláírta a szerződéses kötelezettségekre alkalmazható törvényről szóló Egyezményt (Római Szerződés). Később további államok csatlakoztak az Egyezményhez. Annak idején azért választották a multilaterális egyezmény formáját, mert ebben az időben az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Szerződés – a mai helyzettől eltérően – nem adott jogi alapot arra, hogy megfelelő jogszabályt lehessen hozni közösségi jogszabályként. A szerződésen kívüli kötelezettségek terén érvényes kollíziós törvények szabályai ma még a tagállamok mindenkori önálló szabályozásának hatáskörébe tartoznak, amely szabályozás – ha gyakran a joganyag közös értelmezésén alapul is – legalábbis részleteiben világosan különbözik a többitől, nem utolsósorban a nemzeti joggyakorlat és jogelmélet teszi eltérővé. A jogalkalmazó számára ebből számos nehézség adódik, kezdve a jogszabályok megszerzésével és a nyelvtudással, folytatva az idegen jogi kultúrával való megismerkedéssel, valamint a nemzeti joggyakorlatban és jogelméletben szokásos értelmezésekkel. A szoros tárgyi összefüggés miatt – mivel a kötelmi-jog magában foglalja mind a kötelezettségeket maguk után vonó szerződések jogát, mind pedig a szerződésen kívüli kötelezettségek jogát –,

bármennyire is előrelépés volt annak megkötése, a EKE rendelkezéseit mindig is hiányosnak tartották. Hiányzott belőle a szerződésen kívüli kötelmi jog mint kiegészítő rész. A szerződésen kívüli kötelezettségek kollíziós jogának harmonizációjától – az alkalmazandó anyagi jog meghatározása során elérendő biztonságra és kiszámíthatóságra való tekintettel – hatalmas előrelépés várható a Közösségben eddig tapasztalt állapottal szemben. Természetesen még többet tettünk volna a jogalkalmazókért, ha a Rom-I és Rom-II jogszabályokat egyetlen egységes jogszabályba foglaltuk volna. A Bizottság természetesen tudatában van annak, hogy egy erre nincs jelenleg kilátás, mivel a két projektre vonatkozó eljárások nem haladnak egyforma sebességgel, és mivel elsősorban az a cél, hogy mielőbb egy működő rendszer jöjjön létre a szerződésen kívüli kötelezettségek területén. A Bizottság sajnálatát fejezi ki, hogy Dánia által az EWGV (Európai Gazdasági Közösségről szóló szerződés) IV. címéhez benyújtott fenntartás alapján a tervezett jogszabály ebben a tagállamban nem lesz közvetlenül hatályos (még akkor sem, ha ennek alkalmazására önkéntes választási lehetőség van), és így a harmonizáció hatása az optimális alatt marad. A Bizottság üdvözli, hogy az Egyesült Királyság és Írország bejelentették, hogy alkalmazni kívánják a jogszabályt.

2.2 A jogpolitikai háttér

2.2.1 A rendeletet az Európai Bizottságnak a már véghezvitt vagy tervezett, ill. jelenleg folyamatban levő széleskörű jogalkotói tevékenysége keretében kell szemlélni. A Bizottságnak ismételt alkalma volt az Európai Bizottság egyes javaslataival kapcsolatban állást foglalni.

2.2.2 Először említendő a polgári eljárási jog területén végzett tevékenységek, különösen:

- az 1968. évi Brüsszeli Egyezmény átvitele rendeleti (európai jogszabályi) formába ⁽¹⁾,
- a nem vitatott követelések európai végrehajtási jogcímére vonatkozó rendelettervezet ⁽²⁾,
- rendelet a peres és peren kívüli ügyiratok kézbesítéséről a polgári és a kereskedelmi peres ügyekben a tagállamok területén ⁽³⁾,
- a tagállamok bíróságai közötti együttműködésről szóló rendelet a polgári és a kereskedelmi peres ügyekben, a bizonyításfelvétel területén ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ A Tanács 2000. december 22-i 44/2001/EK számú rendelete a bírósági illetékességről és a polgári peres és kereskedelmi ügyekben hozott döntések elismeréséről és végrehajtásáról, HL L 12., 2001.1.16., 1. o.

⁽²⁾ Tanácsi rendelettervezet a nem vitatott követelések európai végrehajtási jogcímének bevezetésére, COM(2002) 159. számú, 2002. április 18-i végleges dokumentum.

⁽³⁾ A Tanács 2000. május 29-i 1348/2000/EK számú rendelete a polgári és kereskedelmi peres ügyekben a peres és peren kívüli ügyiratok kézbesítéséről a tagállamok területén, HL L 160., 2000.6.30., 37. o.

⁽⁴⁾ A Tanács 2001. május 28-i 1206/2001/EK számú rendelete a tagállamok bíróságai közötti, a polgári és kereskedelmi peres ügyekben a bizonyításfelvétel területén való együttműködésről, HL L 174., 2001.6.27., 1. o.

- az Európai Bizottság ajánlása a peren kívüli közvetítők alapelveire vonatkozóan ⁽⁵⁾,
- a Tanács döntése egy polgári és kereskedelmi peres ügyekkel foglalkozó európai igazságügyi hálózat felállításáról ⁽⁶⁾.

2.2.3 A továbbiakban megemlíthetők az anyagi polgári jog területén végzett munkálatok, különösen:

- az Európai Bizottságnak az európai szerződési jogra vonatkozó, 2001. július 11-i közleménye ⁽⁷⁾,
- a fogyasztói hitelről szóló irányelv ⁽⁸⁾,
- a fogyasztói szerződésekben alkalmazott visszaélészerű záradékokról szóló irányelv ⁽⁹⁾.

2.2.4 A rendeleti javaslat szoros kapcsolatban van az Európai Bizottságnak a nemzetközi anyagi magánjog területén végzett munkáival a kollíziós törvények szabályaira vonatkozóan. Ezeket a munkálatokat az Európai Bizottság azzal kezdte, hogy megjelentett egy Zöld Könyvet a EKÉnek közösségi jogszabállyá való átalakításáról ⁽¹⁰⁾. A ROM-II-es rendelet a Zöld könyvben javasolt ROM-I-es rendeletet egészíti ki, illetve annak természetes folytatása.

2.2.5 Mindezek a tevékenységek egy olyan európai jogi térség, és egy olyan jogi keret megteremtését célozzák, amely lehetővé teszi minden gazdasági szereplő számára az európai egységes piac egyszerűbb és kevesebb nehézséggel járó kihasználását, a jogbiztonság növekedését, és a bíróságok számára a jogalkalmazás megkönnyítését, valamint az európai polgároknak a joghoz való hozzáférését.

3. Jogi alap

3.1 A rendelet tárgya a nemzetközi magánjogi szabályok egységesítése a szerződésen kívüli kötelezettségek területén. A kollíziós szabályok harmonizálására az EKSZ 65. paragrafusa b) cikkelye érvényes. Az Európai Bizottság akkor van felhatalmazva arra, hogy beavatkozzon, ha ezt az egységes piac zökkenőmentes működése megköveteli. A Bizottság nézete szerint ez a helyzet áll itt fenn, mivel a kérdéses kollíziós szabályok harmonizálása hozzájárul ahhoz, hogy biztosítva legyen a határokon átnyúló esetekben a Közösség gazdasági szereplői számára az azonos bánásmód, hogy megerősödjön a jogbiztonság, egyszerűsödjön a törvények alkalmazása és ezzel az arra

⁽⁵⁾ A Bizottság 1998. március 30-i ajánlása azon intézmények alapelveiről, amelyek a fogyasztói jogi jogviták peren kívüli elsimítására illetékesek (98/257/EK), HL L 115., 1998.4.17., 31. o.

⁽⁶⁾ A Tanács 2001. május 28-i döntése egy polgári és kereskedelmi peres ügyekkel foglalkozó európai igazságügyi hálózat felállításáról (2001/470/EK), HL L 174., 2001.6.27., 25. o.

⁽⁷⁾ A Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett, az európai szerződési jogról szóló közleménye (2001/C 255/01), HL C 255., 2001.9.13., 1. o.

⁽⁸⁾ HL L 61., 1990.3.10., 14. o.

⁽⁹⁾ HL L 95., 1993.4.21., 29. o.

⁽¹⁰⁾ Az EU Bizottság Zöld Könyve a római kötelmi szerződési jogról szóló egyezmény közösségi jogszabállyá való átalakításáról (COM(2002) 654 végleges).

való készség, hogy határon áthúzódó tranzakciókat kössenek, illetve hogy elősegítsék a tagállamok jogi aktusainak kölcsönös elismerését, lehetővé téve a többi tagállamból jövők számára, hogy ezek jogi pontosságáról azonnal meggyőződhesse.

4. Anyagi alkalmazási terület, a jog harmadik államok általi alkalmazása (1., 2. paragrafus)

4.1 A rendelet a kollíziós törvények szabályaira vonatkozik a magán- és kereskedelmi jog területén (1. paragrafus, 1. cikkely). Ezért kézenfekvő, hogy a félreértések kizárása érdekében ezeket világosan kell szabályozni. A törvényhozó ennek során az Európai Ügyrendben (1. paragrafus) használt terminológiához folyamodhat, mivel annak biztos a tartalma. Az adó- és vámügyek kizárása magától értetődik. Említése mindazonáltal nem jár következményekkel.

4.2 A rendelet nem kívánja a szerződésen kívüli kötelezettségek teljes területét szabályozni. A törvényhozó nem kíván túl ambiciózus lenni, nehogy hogy ezzel veszélyeztesse a projekt érthetőségét. Ebből adódóan üdvözlendő a családi, tartási és örökösödési kötelezettségek kizárása (1. paragrafus, 2. cikkely). Ezeket az anyagokat, a kollíziós jogban társadalompolitikai implikációik miatt, hagyományosan különálló jogszabályokban szabályozzák.

4.3 A váltó- és csekkügyek kizárása végülis ugyanúgy, mint az atomenergia által okozott károké is (1. paragrafus, 2. cikkely) az ezeknek külön egyezményekben (!) való megnyugtató szabályozásán alapul, amelyek érvényessége a Közösség területén túlnyúlik, és amelyek létét nem szabad veszélyeztetni.

4.4 Az 1. paragrafus 2.d) cikkelyében szereplő társasági jogi tényállások kizárása elkerülhetetlen, mivel az ott tárgyalt kérdések annyira szorosan összefüggnek a társaságok alapszabályával, hogy a szabályozásnak abban a tárgykörben kell beilleszkednie.

4.5 Az angol-amerikai jog különleges témakörét jeleníti meg a tröszt. Ebben az esetben egy olyan konstrukcióról van szó, amely a társasági jog és az alapítványi jog között helyezkedik el, funkcióját tekintve pedig burkolt vagyonkezelő, amely nem rendelkezik saját jogi személyiséggel. Ez az európai szárazföld államainak jogrendszerében ismeretlen. Ezek miatt a különleges esetek miatt és a társasági joghoz való közelsége miatt már a EKE-ből (1. paragrafus, 2.g) cikkely) is kikerült. Mivel a társasági jog a rendelet alól kivételt képez, ezt kell következetesen követni a trösztel kapcsolatban is (1. paragrafus e) cikkely).

4.6 A rendelet annak figyelembe vétele nélkül hivatkozik az alkalmazandó jogra, hogy egy tagállam vagy egy harmadik állam jogáról van-e szó (2. paragrafus). Ezzel egy általánosan elismert kollíziós jogi normát követ, amely a kollíziós jogban alapvetően elutasítja más jogrendszerek hátrányos megkülönböztetését. A Bizottság ezt kifejezetten üdvözli. Amennyiben

helyes, hogy a kapcsolási elemek a megoldás céljából egy tényállást egy bizonyos jogrendszerbe utalnak, nem lehet különbséget tenni, hogy Közösségen belüli vagy azon kívüli jogrendszerről van-e szó.

5. A tiltott cselekményből keletkezett szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó előírások (3–8. paragrafus)

5.1 A 3. paragrafus az anyag lényegét tárgyalja a tiltott cselekményből adódó igények címszó alatt. Elméletileg itt egy sor alkalmazható kritérium áll rendelkezésre, amelyeket többnyire különbségtétel nélkül „lex loci delicti (commissi)”-ként jelölnek, vagyis olyan jogrendszerként, amely azon a helyszínen hatályos, ahol a jogsértő cselekményt elkövetették, az a jogrendszer, amely azon a helyszínen hatályos, ahol az esemény bekövetkezett, amelyen a kár alapszik, az a jogrendszer, amely azon a helyszínen hatályos, ahol a jogsértés bekövetkezett és a jogrendszer, amely a sértett szokásos tartózkodási helyén érvényes. Mindezen kritériumok hagyományosak és jogosultak. Ezeket a különböző érvényes kollíziós jogok ténylegesen használják is. Az európai törvényalkotó feladata itt ezért elsősorban az, hogy egy egységes szabályozást alakítson ki az összes tagállamban. Ez a feladat áll az előtérben, és kevésbé az a kérdés, hogy a lehetséges megoldások közül melyiket válassza. A későbbi gyakorlati felhasználás szempontjából elképzelhető, hogy a gyakorlatban az esetek túlnyomó többségében e kritériumok mindegyike vagy sok közülük egybeesik. A sértett szokásos tartózkodási helye rendszerint ugyanaz, mint az a hely, ahol a kár és a kárt okozó esemény bekövetkezett, és ezek egyúttal egybeesnek a jogsértő cselekmény helyszínével. A helyes helyszín körüli vita ezért a konkrét esetekben talán rendszerint inkább csak elméleti. Az európai jogalkotó dönteni kíván egy a kár bekövetkezési helyéről szóló szabályról. Hogy ez tényleg megfelel-e az új kodifikációs irányzatnak ezen a területen, az még kérdés (?), azonban ezzel megalapozható az a választás, hogy ezzel végső soron a sértett védelmének adunk elsőbbséget anélkül, hogy a károkozó érdekeit teljes mértékig elhanyagolnánk. Ez utóbbiról lenne szó, ha egyedül a sértett szokásos tartózkodási helyére hagyatkoznánk. Az egyedül a cselekmény helyszínére való hagyatkozás a károkozót mértéken felüli előnyhöz (?) juttatná, mert ez nem tesz eleget a sértett jogos védelmi elvárásainak. A törvényalkotónak a részes érdekek kiegyenlítésére tett ezen igyekezete minden tekintetben elfogadhatónak tűnik. Az általános szabálynak a 3. paragrafus 2. se általi korlátozása a résztvevők megegyező szokásos tartózkodási helye esetén megfelel az ügy természetének, és elkerüli a szükségtelen kutakodást idegen jogrendszerekbe. A 3. paragrafust általános korrektívumként alkalmazzák, és ez funkcionálisan a EKE 2. oldalon található 4. paragrafusa 5. cikkelyének felel meg. A jogalkalmazás gyakorlatában mindenesetre arra kell majd ügyelni, hogy az egyedi esetekre vonatkozó kivételi záradékon túl, azokban a tagállamokban, amelyek eddig a cselekmény helyszíne szerinti szabályt alkalmazták, ne essenek abba a hibába, hogy lehetővé teszik a közösségi törvényalkotó által kívánatosnak tartott alapvető átírányítás megkerülését.

(!) Az 1930. június 7-i Genfi Egyezmény a nemzetközi váltó-magánjog területére vonatkozó rendelkezésekről és az 1931. március 19-i Genfi Egyezmény a nemzetközi csekk-magánjog területére vonatkozó rendelkezésekről, valamint az 1960. július 29-i Párizsi Egyezmény egy sor kiegészítő egyezményvel.

(?) Az 1999 óta érvényes német szabályozástól (EGBGB 40. cikk, 1. bekezdés) eltérően, amely a cselekmény helyszínét használja fel kapcsoló tényezőként.

(?) Kétségtelenül az ottani jogot ismeri, mással nem kell foglalkoznia, és adott esetben kockázatos cselekmények esetében hasznot húzhat az alacsonyabb szintű felelősségvesztési színvonalból.

5.2 A termékfelelősségi ügyekben (4. paragrafus) a rendelet annak az államnak a jogi illetékességét jelöli ki, amelyikben a sértett szokásos tartózkodási helye van. A választott szabályozás mindenekelőtt a részben heves vitákkal a háttérben, a 2003. január 6-i meghallgatás előtti kompromisszumos javaslatnak tekintendő. A többi elképzelhető és megvitatott kapcsolódó kritérium kevésbé tűnik alkalmasnak. A szerzési hely esetleg tiszta véletlen lehet, bizonyos felállásokban aligha határozható meg ésszerűen (internetes vásárlások). Éppúgy véletlen lehet a termékfelelősségi ügyekben a kár bekövetkeztének a helye (ha például a dolog megszerzője utazik, és aközben éri kár). Végül a termék előállítási helye sem lenne kielégítő a termék kapcsolási helye esetében, mivel a globalizáció feltételei között ez inkább marginális viszonyban állhat a tényállással. A választott kapcsolóelem ezzel szemben a sértett védendő érdekeit állítja előtérbe. Ez a választás annál is inkább indokolt, mivel az Európai Bizottság által 2003. január 1-jén megtartott meghallgatáson az elsősorban érintett ipar és biztosítási üzletág képviselői a fogyasztók képviselőivel szembeni előzékenységéből túlnyomóan nagy többséggel emellett nyilatkoztak. Az ipar jogos érdekeit – annak a meghallgatáson kinyilvánított véleménye szerint is – az általános szabály (engedély nélküli forgalomba hozatal) korlátozásával kielégítően figyelembe veszik.

5.3 A rendelet által a tisztességtelen versenyről (5. paragrafus) felállított szabály végülis a klasszikus kapcsolási szabályt tükrözi, vagyis azt, hogy annak a helyszínek a joga kerül alkalmazásra, ahol a versenybe való beavatkozás közvetlenül és lényegesen befolyásoló módon kifejti a hatását (a hatásos versenybefolyásolás helyszíne). Ez a szabály azzal, hogy egyenlő módon kezeli a verseny bel- és külföldi résztvevőit, az általuk betartandó szabályok tekintetében esélyegyenlőséget teremt a versenyben. A tisztességtelen üzleti magatartásról szóló irányelv⁽¹⁾ tervezetének 4. paragrafusának 1. pontja mindenestre ugyanezt a joganyagot – ettől eltérően – a székhely szerinti ország elvének bevonásával kezeli. Még akkor is, ha a két jogszabály indoklása erre az eltérésre nem tér ki, ez az ellentmondás a közösségi jog és a belső piac általános elveinek alkalmazásával az alábbiak szerint feloldható: a rendelet 5. paragrafusa szabályozza a Közösség külső jogait a nem tagállamokhoz (ill. olyan területeken, amelyekre nem terjed ki az irányelv illetékessége) fűződő viszonyban, és az irányelv 4. paragrafusának 1. pontja a tagállamok belső viszonyát szabályozza a belpiacon. Ha ez a szándék, akkor az Európai Bizottság mindenesetre jól tenné, ha ezt mindkét jogszabály esetében az indoklásban egyértelműen tisztázná. És akkor még mindig fennmarad az a nehezen elviselhető állapot, hogy az egyrészt belföldről, másrészt egy nem EU-tagállamból származó versenytársak közötti viszonyra egy tagállamban ugyanazok a szabályok érvényesek, míg ha mindketten különböző EU-tagállamból jöttek, nem azonosak a rájuk vonatkozó szabályok (az utóbbi az irányelvben mindenesetre az anyagi versenyjog harmonizációs fokának a kérdése).

Az 5. paragrafus 1. pontjában található általános szabály korlátozása egy a gyakorlatban előreláthatólag inkább ritkán előforduló eset szabályozása, amikor a verseny szabályainak megsértése nem általános érvényű, hanem csak egyéni hatása van. A tiltott cselekmény az általános szabályok alá helyezéssel igazoz-

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és Tanács irányelv-előterjesztése a vállalatok és fogyasztók közötti belkereskedelmi és belső piaci üzleti forgalomban előforduló tisztességtelen piaci magatartásról és a 84/450/EKG, a 97/7/EK és a 98/27/EK sz. irányelvek módosításáról, 2003. június 18-i COM(2003) 356 sz. okmány.

lást nyer. A Bizottság szorgalmazza annak megfontolását, hogy e rendelkezés címét a következőre kellene módosítani: „Verseny- és tisztességtelen piaci magatartások” annak érdekében, hogy az világosabban fejezze ki azt a szándékot, hogy a szabályozás átfogóan az összes versennyel kapcsolatos jogsértést le akarja fedni.

5.4 Első pillantásra csodálkozhatunk rajta, hogy egy a szerződésen kívüli kötelezettségek kollíziós jogával foglalkozó jogszabályban a személyiségi jogok és a magánszféra megsértésére vonatkozó szabályozás is megtalálható (6. paragrafus), mivel ez sok jogrendszerben hagyományosan a személyi joghoz van rendelve. Ujabbán azonban annyira teret nyert sok tagállamban egy másfajta értékelés, hogy a joganyagot ott ma a tiltott cselekmények közelébe telepítették át. Ennyiben jogos ezzel itt foglalkozni. Az 5. és 8. paragrafusokban tárgyalt anyaghoz való közelsége éppúgy nem vitatható. A 6. paragrafus 1. cikkelyében felállított szabály méltó a jóváhagyásra. Ugyanez vonatkozik a 2. cikkelyre szereplő helyreigazítási igény szabályozására. A Bizottság ösztönzi annak mérlegelését, hogy bizonyos körülmények között a 22. paragrafus már nem teszi-e a „lex fori” javára tett kivételi szabályt fölöslegessé.

5.5 A környezetkárosítás (7. paragrafus) területén az alapszabály teljes összhangban van a 3. paragrafus szerinti általános vétkességi kapcsolással, mégis a sértettnek engedi át, hogy megválassza azt a (számára kedvezőbb) helyet, ahol az az esemény történt, amely a kárt okozta. Nem ismerhető félre, hogy a közösségi jogalkotó az alapszabály azon áttörésével, hogy a sértettnek választási jogot ad, a kollíziós jogi köntösben tulajdonképpen a kollíziós jogon kívüli célokat követ akkor, amikor általános megelőzési céllal a lehetséges környezetkárosítót szigorúbb anyagi joggal fenyegeti meg, és megpróbálja rábírní, hogy a környezet védelmét különös gondossággal végezze. Ez a szempont a 7. paragrafushoz írt indoklásból is kiviláglik.

5.6 A szellemi tulajdon védelmére (8. paragrafus) vonatkozó kapcsolási szabály az ezen a területen általánosan elismert szabálynak felel meg, amely szerint az a jog a mértékadó, amelyik azon a területen hatályos, ahol a védelmet igénylik. Ez a bel- és külföldiek üdvözlendő egyenlő bánásmódjához vezet a mindenkori felségterületen. Aligha lenne megmagyarázható, hogy miért kellene kisebb vagy nagyobb védelemben részesíteni egy külföldi szellemi munkájának gyümölcseit, mint egy belföldiét. A 8. paragrafus 2. cikkelye magától értetődést fejez ki.

6. Másból, mint tiltott cselekményből származó szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó előírások

6.1 A rendelet II. fejezetének 1. szakaszában kezelt ügyek szerint a tiltott cselekményekre vonatkozó jogot, bár a szerződésen kívüli kötelezettségek súlypontját képezi, mégis – különösen a jogalap nélküli gazdagodás és a megbízás nélküli ügyvitel eseteiben – szabályozni szükséges. Emellett a tagállamok eltérő számú és jellegű további szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyt ismernek, amelyek szabályozására kínálkozik a visszatérés egy általános záradékra, amint azt a törvényalkotó a 9. paragrafus 1. cikkelyében joggal teszi.

6.2 Ha egy szerződésen kívüli kötelmi jogviszony egy a felek között amúgy is fennálló jogviszony alapján nyugszik (ide szerződések is tartoznak), a dolgok természetének az felel meg, ha azt a jogot jelöljük ki szabályozásra, amely ezt a már amúgy is fennálló jogviszonyt uralja (járulékos kapcsolás). Éppen azokra a szerződésekre való tekintettel, amelyek az előírásban külön is megemlítésre kerülnek, kell mindamellett az EKEt figyelembe venni, amely saját szabályozást tartalmaz az alkalmazási területre vonatkozóan. A 9. paragrafus 1. bekezdése azonban elég rugalmasan van megfogalmazva ahhoz, hogy garantálja az EKE szabályozásához való tökéletes kapcsolódást anélkül, hogy ellentmondásokhoz vezetne. A 9. paragrafus 2. cikkelyében meghozott szabályozás tartalmilag megfelel a rendelet 3. paragrafus 2. cikkelyének, és ugyanezekből az okokból kifolyólag indokolt.

6.3 A jogalap nélküli gazdagodás szabályozása, amely annak az államnak a jogát jelöli meg alkalmazandónak, amelyben a gazdagodás bekövetkezett (9. paragrafus 3. cikkely), összhangban áll a legtöbb tagállamban elismert elvekkel. Ha a gazdagodás egy (érvénytelen) szerződéses viszony alapján történt, a 9. paragrafus logikája szerint mindenesetre már annak 1. cikkelye alkalmazandó (!). Kívánatos lenne ezt a norma-szövegben egyértelműbben kifejezésre juttatni, hogy a kevésbé jártas jogalkalmazóknak kezdettől fogva ne legyenek efelől kétségeik. Erre példaként a német EGBG törvény 38. paragrafus 1. cikkelyében lefektetett szabályozás szolgálhat, amely ugyan- ezt az elvet követi. Azoknak a magyarázatoknak az alapján, amelyeket az Európai Bizottság képviselőnője az előíráshoz adott, ezt a kapcsolást csak akkor kellene alkalmazni, ha egy a 9. paragrafus 1. vagy 2. cikkelye szerinti járulékos kapcsolás már egyébként sem alkalmazható. A Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt sokkal világosabban kifejezésre kellene juttatni, nehogy a jogalkalmazók félreérthessék.

6.4 A megbízás nélküli ügyvitel esetén a rendelet az ügylet urának szokásos tartózkodási helye szerinti jogot kívánja kijelölni (kivéve a 9. paragrafus 4. cikkelye 2. mondatában említett különleges eseteket). Ez a szabályozás az ügylet urának kollíziós-jogi előnyben részesítését jeleníti meg. Ha az üzletvezető szokásos tartózkodási helye szerinti jogot jelölné ki, akkor ezt a személyt részesítené előnyben. A törvényhozó által nyilvánvalóan nem mérlegelt olyan lehetőség is fennáll azonban a kollíziós jogi semlegesség gyakorlására, amennyiben annak a helynek a jogát nyilvánítják alkalmazandónak, ahol az üzleti tevékenység folyik. A Bizottság felkéri az Európai Bizottságot, hogy mérlegelje, nem lenne-e szakszerűbb egy ilyen megoldás. Ez annál is inkább jogos, mivel a törvényhozó a 9. paragrafus 4. cikkelyének 2. mondatában már hoz egy olyan szabályozást, amely a javasolt irányba mutat. Azoknak a magyarázatoknak az alapján, amelyeket a Bizottság képviselőnője az előíráshoz adott, ezt a kapcsolást csak akkor kellene alkalmazni, ha egy a 9. paragrafus 1. vagy 2. cikkelye szerinti járulékos kapcsolás már egyébként sem alkalmazható. A Bizottságnak az a véleménye, hogy ezt sokkal világosabban kifejezésre kellene juttatni a jogalkalmazók félreértéseinek megelőzése céljából.

6.5 A 9. paragrafus 5. cikkelyében található kivételi záradék, amely adott esetben azt a jogot jelöli ki, amellyel szorosabb kapcsolat áll fenn, megfelel a rendelet 3. paragrafus 3. cikkelyének, és ezért ugyanazokból az okokból indokolt. Mégis felmerül a kérdés, hogy ebből összességében egy fölérendelt elv

(!) Bármennyire is nagyon rövid és ezért nem közvetlenül könnyen érthető az indoklás (24. oldal).

nem vezethető-e le, amely a rendelet összes utalásait illetően érvényességre tarthat igényt, tehát a 4–8. paragrafusokban foglaltakra is, amelyekre még nem áll fenn ez a szándék. Az Európai Bizottság mérlegelje tehát ezt, és igenlő esetben illesz-szen be egy megfelelő szabályt a 3. szakaszba. Ebben az esetben törölni kellene a 3. paragrafus 3. cikkelyt és a 9. paragrafus 5. cikkelyt.

6.6 A Bizottság véleménye szerint a 9. paragrafus 6. cikkelye fölösleges, mivel ennek következményei már a 8. paragrafus különleges jogszabályának meglétéből adódnak. Az előírás megtartása mindazonáltal nem káros.

7. Közös kollíziós szabályok a szerződésen kívüli tiltott cselekményből keletkező kötelezettségekre és szerződésen kívüli egyéb, nem tiltott cselekményből keletkező kötelezettségekre

7.1 A II. fejezet 3. szakaszának címsora szükségtelenül bonyolult, és nehezíti a megértést. A Bizottság itt az EKE példájának a követését ajánlja, és javasolja a szakasz címét „Közös előírások”-ra átírni.

7.2 A szerződésen kívüli kötelezettségek ügyfelei számára (10. paragrafus) a jog utólagos megválasztásának lehetőségét nyújtva a rendelet helyesen követi azt a haladó irányzatot, amely már a német EGBG 42. paragrafusában vagy a holland nemzetközi magánjogi törvény 6. paragrafusában érvényre jutott. A bizottság üdvözli ezt. A rendelkezésre nem álló jogra vonatkozó kikötés a 10. paragrafus 2. és 3. cikkelyében elismert norma annak elkerülésére, hogy a felek kijátsszák a jogszabályt, és ezért – bár a jogalkalmazást a gyakorlatban bonyolultabbá teszi – nem kifogásolható.

7.3 A rendelet 3–10. paragrafusai alkalmazási területének megszabásakor a törvényalkotó az EKE 10. paragrafusát követi mintaként, megfelelően hozzáigazított formában. A gondos részletezésen elismerendő módon meglátszik a magas fokú jogbiztonságra való törekvés.

7.4 Mindazonáltal problematikusnak tűnik a rendelet 11.d) paragrafusában hozott szabályozás arra való tekintettel, hogy általánosan elismert elvek szerint a lex fori alá tartozik. Az európai törvényalkotónak ehhez nem kellene hozzányúlnia. Amennyiben perbeli lépésekről van szó az anyagi igények érvényesítése és (megelőző) biztosítása érdekében, ezeknek eljárási szempontból alapvetően az illetékes bíróság joga alá kellene tartozniuk. Annak a kérdésnek, hogy az igény mint olyan (anyagilag) megáll-e, a 3–10. paragrafusokban meghatározott joghoz kellene tartoznia. Az indoklás arra utal, hogy a törvényalkotónak ez volt a szándéka. Ahol a peres út annyira szoroson összefonódik az érvényesítéssel és anyagi igénnyel, hogy ezek szétválasztása már nem lehetséges, indokolt a „lex fori”-szabály alóli kivétel, és igénybe lehet venni a „lex causae”-t.

7.5 A 12. paragrafus, amely a beavatkozási normák (kényszerítő rendelkezések, lois de police) nehéz témáját szabályozza, az EKE 7. paragrafusára támaszkodik (az ügyből adódóan szükséges módosítások figyelembe vételével), és ezzel megfelel az elismert kollíziós-jogi normának. Az EKE-től eltérő címzés megfelel az 1980 óta ezen a területen továbbfejlesztett nyelvhasználatnak.

7.6 A 13. paragrafus megteremti annak előfeltételeit, hogy a biztonsági és magatartási előírások tekintetében közvetlen kapcsolat jöhet létre, amely alapvetően indokolt. A Bizottság véleménye szerint azoknak a szabályoknak kellene mértékadónak lenniük, amelyek a cselekmény helyén érvényesek voltak, mert azoknak a tiszteletben tartása várható el a károkozótól. A Hági Egyezmény 7. paragrafusának szabályozása a közúti közlekedési balesetknél alkalmazandó jogról egyébként (szemben az indoklással – 28. oldal) ebben az értelemben értendő, mivel az a baleset helyére irányul. Érdeklődésre az Európai Bizottság képviselője is ebben az értelemben magyarázta a 13. paragrafust. A Bizottság véleménye szerint ez legalábbis nem minden nyelvi változattól derül ki elég világosan. A Bizottság ezért felszólítja az Európai Bizottságot, hogy a rendelet 13. paragrafusában azokat a biztonsági és magatartási szabályokat nyilvánítsa kétségbevonhatatlanul mértékadónak, amelyek a cselekmény helyén érvényesek voltak.

7.7 A biztosítóval szembeni térítési igény közvetlen érvényesítésére vonatkozó kapcsolási szabály megfelel az ügy természetének, és az anyagi ellenpárját jeleníti meg az Európai Ügyrend 11. paragrafusa 2. cikkelyében lefektetett eljárásjogi szabályozásnak is.

7.8 A törvényes követelés átszállásának szabályozása (15. paragrafus) megegyezik az EKE 13. paragrafusával, és nincs vele probléma. Az Európai Bizottságnak ügyelnie kell majd arra, hogy ez az egyezés az EKE-nek európai rendeletté (Rom-I-VO) való átdolgozása után is megmaradjon. Ugyanez vonatkozik a 17. (bizonyítás) paragrafusra, amely az EKE 14. paragrafusának felel meg. A 16. paragrafus egyedül jeleníti meg az EKE-ben szereplő eltérő anyag miatt a mintaként szóba jöhető 9. paragrafus 4. cikkely átvételét, és ez egy sikerült adaptáció.

8. Egyéb előírások/záró rendelkezések

8.1 A rendelet III. és IV. fejezetében kezelt témák túlnyomórészt nem problematikusak, mert ezek az általános kollíziós jogi normának megfelelő technikai szabályozások, amelyek nem igényelnek részletekbe menő kommentárokat. Ez vonatkozik különösen a 20. paragrafusra (a vissza- és továbbutalás kizárása), amely az EKE 15. paragrafusának felel meg, a 21. paragrafusra (többjogú államok), amely az EKE 19. paragrafusának felel meg, a 22. paragrafusra (ordre public des Forums), amely az EKE 16. paragrafusának felel meg és a 25. paragrafusra (a fennálló egyezményekhez fűződő viszony), amely az EKE 21. paragrafusának felel meg.

8.2 A rendelet 18. paragrafusa bizonyos területeket, amelyek nem tartoznak egyetlen közvetlen fennhatóság alá sem, a rendelet szempontjából egy tekintet alá veszi egy állam felségterületével. Ezzel elkerüli a kollíziós jogrendszer nemkívánatos jöghézagait ill. véletlen kapcsolódásait. A Bizottság üdvözli ezt.

8.3 Egy személy szokásos tartózkodási helye a mai nemzetközi magánjogban és ezzel összhangban a rendeletben központi szerephez jut a kapcsolatban. Míg a természetes személyek szokásos tartózkodási helyének meghatározása

messzemenően problémamentes, a jogi személyeknél efelől kétségek merülhetnek fel. A rendelet ezt szakszerűen kiküszöböli, amennyiben e tekintetben a fő telephelyet nyilvánítja mértékadónak. Az Európai Ügyrend 60. paragrafusának átvétele nem lett volna szakszerű, mivel az Európai Ügyrend általános-ságban a lakóhelyet, nem a szokásos tartózkodási helyet alkalmazza, ráadásul az ott felkínált hármas megoldás alacsonyabb szintű jogbiztonsághoz vezetett volna.

8.4 A 24. paragrafust a jogalkotó csak a 2003. januári meghallgatáson kapott megfelelő ösztönzés után vette fel a rendelet szövegébe. Ennek a német EGBG 40. paragrafus 3. cikkelyében található egy mintaképe, amelynek a célja az, hogy azoknak az igényeknek az érvényesítését, amelyek a communis opinio szerint a Közösségben exorbitánsként sorolandók be, már anyagi-jogi alapon megakadályozzák, és ezzel együtt különösen az erről nyitható pert és vitákat, ha ezek az „ordre public”-nek ellentmondanak, feleslegessé tegyék. A Bizottság kifejezetten üdvözli a törvényhozónak ezt a nézetét. Viszont megfontolandónak tartja, hogy a kártérítésre jogosultnak azzal nem lennének a segítségére, ha (önmagában értékelendő jogpolitikai okokból) egy keletkezett kárért egyáltalán nem kárpótolnák, mert egy a tagállamok nézőpontjából is szerény kártérítésnek ugyanúgy egy idegen anyagi jogszabály az alapja, mint egy elfogadhatatlan büntető kártérítésnek („punitive damages”, „triple damages”). A Bizottság attól tart, hogy a 24. paragrafus jelenlegi megfogalmazása éppen az igények ilyen teljes megtagadását segítené elő. Ezért azt javasolja, hogy az előírást az alábbiak szerint fogalmazzák újra:

„A jelen rendelet szerint megjelölt jog jogszabályának alkalmazása akkor és csak annyiban nem alapít igényt egy teljesítésre, ha ez nyilvánvalóan más célt szolgál, mint a sértett arányos kártalanítását.”

8.5 A rendelet a 25. paragrafusában tartalmaz egy kikötést a nemzetközi egyezmények javára, amelyeknek, amennyiben a tagállamok ezek által kötve vannak, a szerződésen kívüli kötelezettségek kollíziós joga területén előnyt biztosít. Az előírás lényegében megfelel az EKE 21. paragrafusának, azonban az EKE-től eltérően nem ad mentességet az olyan jövőbeli szerződéses kötelezettségek esetére, amelyek a közösségi jogtól eltérnek. Ez a különbség a rendeletnek – mint a nemzeti törvényalkotót kötő jognak – azzal a szándékolt tulajdonságával, illetve annak szükségességével magyarázható, hogy meg kell akadályozni a jövőben a közösségi jogi helyzet további széttagozódását. A Bizottság üdvözli a kikötést, mert az lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy a múltban vállalt szerződéses kötelezettségeiknek a jövőben is eleget tegyenek, és továbbra is fenntartsák tagságukat a fontos, részben az egész világon érvényes szerződésekben. A Bizottság ezzel összefüggésben csak példaként emlékeztet az 1896. szeptember 9-i Berni Egyezményre az irodalmi és művészeti alkotások védelméről, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló egyezményre (TRIPS = Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights), az 1910. szeptember 23-i, a tengeri veszély esetén történő segítségnyújtás és mentés egyes szabályainak egységes megállapításáról szóló nemzetközi egyezményre és a tengeri hajók tulajdonosainak felelősségkorlátozásáról szóló nemzetközi egyezményre.

9. Véggözetkeztetés

A Bizottság felszólítja az Európai Bizottságot, hogy a korrek-túrák elvégzése után a rendelettel kapcsolatos munkát a lehető leggyorsabban zárja le, hogy az hatályba léphessen. Az Európai Bizottságnak:

- a rendelet 5. paragrafusa és a tisztességtelen versenyről szóló irányelv 4. paragrafusa 1 cikkelye közötti viszonyt tisztázni kellene, és az indoklást ehhez kellene igazítani,
- felül kellene vizsgálni, hogy a környezetkárosítás területén a sértettek a választási jog megadása (7. paragrafus) tényleg méltányos-e,
- a rendelet szövegében jobban meg kellene világítani a 9. paragrafus 3-4. cikkelyének a 9. paragrafus 1. és 2. cikke-lyéhez való viszonyát,
- mérlegelnie kellene, hogy nem lenne-e szakszerűbb a 9. paragrafus 4. cikkelyében annak a helynek a jogát mérték-adónak nyilvánítani, ahol az üzletet megkötik,

- felül kellene vizsgálni, hogy a 9. paragrafus 5. cikkelyét nem lehetne-e a rendelet általános elvévé felértékelni, és a 3. szakaszban elhelyezni,
- a 3. szakasz címét meg kellene változtatni „Közös rende-letek”-re,
- a rendelet 13. paragrafusában azokat a biztonsági és maga-tartási szabályokat kellene kétségbevonhatatlanul mérték-adónak nyilvánítani, amelyek a cselekmény helyén érvé-nyesek voltak,
- a 24. paragrafust az alábbiak szerint át kellene fogalmazni:

„A jelen rendelet szerint megjelölt jog jogszabályának alkalmazása akkor és csak annyiban nem alapít igényt egy teljesítésre, ha ez nyilvánvalóan más célt szolgál, mint a sértett arányos kártalanítását.”

Brüsszel, 2004. június 4.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „A Bizottság közle-ményéről a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére – A betegek érdekeit szolgáló, Európába telepített gyógyszeripar megerősítésére – Cselek-vési javaslat”

(COM(2003) 383 végleges)

(2004/C 241/02)

2003. október 16-án az Európai Bizottság elhatározta, hogy konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal, az Európai Közösség alapító Szerződésének 262. §-ában foglaltak értelmében: „A Bizottság közleményéről a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére – A betegek érdekében az Európába telepített gyógyszeripar megerősítése tárgyában – Cselekvési javaslat”.

Az „Egységes Piaci, Termelési és Fogyasztási” Szekció, amely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, 2004. május 4-én a véleményt elfogadta. A téma előadója O'Neill úrhölgy volt.

A 2004. június 2-i és 3-i 409. plenáris ülésén (június 2-i tanácskozás), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az alábbi véleményt fogadta el 164 igen, 1 nem szavazattal, 10 tartózkodás mellett:

1. Háttér

1.1 Régóta elismert tény, hogy Európa gyógyszeripara kritikus szerepet játszik mind az ipari, mind az egészségügyi szektorban. Az európai intézetekben jelentős hangsúlyt kapott, hogy olyan készítményeket fejlesszenek ki, amelyek fellendítik az ipart, és előnyösek a betegek részére.

1.2 Ennek érdekében, a 2000-ben megtartott Lisszaboni Tanácskozáson az EU azt a stratégiai célkitűzést fektette le, hogy „kiépíti a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb

tudásalapú gazdaságát, amely képes a fenntartható gazdasági fejlődésre, több és jobb munkahely, nagyobb gazdasági összetartozás megteremtésére”, és ebben a gyógyszeripar meghatározó szerepet játszik.

1.3 A Minisztertanács, az orvosi termékekről és a közegészségügyről 2000. júniusában kiadott határozatában kihangsúlyozta az innovatív medicinának, jelentős gyógyászati értékek fontosságát, mind az ipari, mind a közegészségügyi szektor céljainak elérése érdekében.

1.4 A „Gyógyszerek globális versenyképessége: Az európai kilátások”⁽¹⁾ c. jelentést (melyre rendszerint, mint „PAM-MOLLI”-jelentésre hivatkoznak) a Bizottsághoz 2000. novemberében nyújtották be. A Jelentés számos feldolgozandó témát tárgyalt és végső következtetésében „Európa messze lemaradt az USA mögött abbéli képességében, hogy egyre költségesebb, és szervezetenként komplexebb innovatív eljárásokat fejlesszen ki, szervezzen meg és tartson fenn”.

1.5 A Bizottság közleményének háttérében az áll, hogy fontolóra vegyék mind a „PAMMOLLI”-jelentésben, mind az ezt követő további jelentésekben tárgyalt kérdéseket, mert a gyógyszeripar elismerten fontos egészségügyi, szociális és gazdasági szerepet játszik az Európai Unióban.

1.6 Jelentős haladás történt a Közösség forgalomba hozatali, engedélyezési eljárásainak bevezetésével és az Európai Medicina Elbíráló Ügynökség (EMA) 1995-ben történt felállításával.

1.7 2000. márciusában a Bizottság egy egészségpolitikai tanácsadó csoportja megállapította, hogy a gyógyszeripari szektor közegészségügyi célja „a kiváló minőségű, nagyhatású, biztonságos gyógyszerek, benne a legújabb és innovatív medicinák minden rászoruló számára elérhetővé tétele, tekintet nélkül jövedelmére és társadalmi helyzetére”⁽²⁾.

1.8 A Bizottság változatlanul elkötelezett marad az egységes gyógyszerpiac teljessé tétele irányában, támogatja a kutatást és fejlesztést⁽³⁾ az EU vonzóbbá tételével a beruházások és olyan rendszerek létesítése számára, amelyek nagyobb gyógyszerválasztékot nyújtanak a betegek számára, s amelyhez úgy tudjanak hozzájutni, hogy megengedhessék maguknak.

1.9 Ezen felül a Bizottság egy új, „Magas szintű csoportot állított fel a gyógyszerellátás és innováció” tárgyában (G10 Medicina)⁽⁴⁾, amelynek a célja a gyógyszeripari szektor nemzeti és közösségi szintű problémáinak újbóli áttekintése és kreatív megoldások keresése.

1.10 A G10 Csoport a jelentését „A Magasszintű Csoport a gyógyszerek innovációjáról és ellátásáról” címmel 2002. májusában nyújtotta be és a Csoport közreadott, konszenzussal elfogadott 14 ajánlása jelenti az alapját a Bizottság „Cselekvési javaslatának”, amelyre vonatkozóan az EGSzB-t felkérték vélemény készítésére (A-függelék).

1.11 A helyzet tovább erősödött, amikor a Tanács határozatot adott ki „A gyógyszeripar és a közegészségügy kihívásai – Betegközpontúság”⁽⁵⁾ címmel.

⁽¹⁾ 1/2001. sz. Vállalati Tanulmányok.

⁽²⁾ Létrehozta az Egészségügyi Magasszintű Bizottság.

⁽³⁾ A Tanács következtetése a Belső Piacról, 1998.5.18.

⁽⁴⁾ Az Európai Bizottság Magasszintű Csoportja a Gyógyszerek Innovációja és Ellátása tárgyában, Cselekvési felhívás. G10 Medicina, 2002.5.7.

⁽⁵⁾ A Tanács 2003. december 1-jei és 2-i határozata.

2. A kommunikáció célja

2.1 A kommunikáció célja annak megvilágítása, „ahogyan a Bizottság a G10 ajánlásokat a jelen körülmények között látja”. A nemzeti illetékesség területein a Bizottság egy irányvonalat javasol, amelyről az a meggyőződése, hogy a tagállamok számára ez járható út és lefekteti mindazt, amit a Bizottság tenni tud a folyamat megkönnyítésére, különösen a változások és hatékonyság monitorozásának fontos területén.

2.2 Ebben a vonatkozásban a Bizottság a közleményében öt lényeges témát vet fel, melyekkel felöleli az Európán belüli kérdéseket:

- a betegek érdekei,
- egy versenyképes, Európába telepített ipar kifejlesztése,
- az EU tudományos bázisának megerősítése,
- gyógyszerek a kibővített Európai Unióban,
- a tagállamok közötti tapasztalatcsere.

3. A szöveg tartalma – általános megjegyzések

3.1 A gyógyszeripar komplex kölcsönhatásban van az egészségügyi ellátási rendszerekkel, a kutatással, a betegekkel, és a versenytárs cégekkel. Az Európai Unión belül igen sok munkavállalót foglalkoztat. Az iparral szemben elvárás, hogy innovatív legyen, és jól működjön együtt az USA és Japán különböző rendszereivel. Ebben a közleményben a hangsúly az integrált megközelítés létrehozásán van, hogy ebből előnye származzon mind az iparnak, mind a betegeknek, hogy ez sarkallja a folyamatos fejlődést és főként, járuljon hozzá a dinamikus, tudásalapú, versenyképes európai gazdasághoz. Az EGSzB elismeri, hogy ez fontos feladat.

3.2 Az ipar versenyképességéhez igen jelentős érdek fűződik és gyakran mérik össze összehasonlítások formájában az USA iparának elért sikereivel. Itt fontos kihangsúlyozni, hogy ez nem azért van, mert a gyógyszeriparnak mintha valamiféle belső gyengesége lenne, hanem következménye a piac szétaprózódásának, amely nemzeti szinten rendkívül differenciált maradt. Eredménye továbbá a kutatás, az innováció szétaprózódásának és a gyógyszerek csak orvosi rendeletre és vény nélkül kapható szerekre osztályozásának. Mindez azért van így, mert a döntéshozatali eljárás függ 25 kormánytól, továbbá országai társadalombiztosítási és egészségügyi politikáik közti különbségektől. Ez befolyásolja a kutatási és fejlesztési beruházásokat, a rendelkezésre álló termékeket és végső soron, konzisztens módon szolgálja a betegek érdekeit szerte minden tagállamban.

3.3 Életfontosságú, hogy az ipar szerepét az egyes tagállamokban létrehozott közegészségügyi rendszerekhez fűződő viszonyán keresztül nézzük, hogyan és milyen mértékig van finanszírozva, és hogyan biztosítják, hogy minden tagállamban a betegek hozzáférhessenek bármilyen, az EU-ban engedélyezett gyógyszerhez. Míg ez a Bizottság számára kulcsfontosságú célkitűzés, az EGSzB felismerte, hogy milyen ellentét áll fenn a gyógyszerek beszerezhetőségének biztosítása és a tagállamok azon képessége között, hogy ezt finanszírozzák is. Az EGSzB kifejezetten aggódik e vonatkozásban a most csatlakozott államokért.

3.4 Az EGSzB elismeri annak az egyre növekvő fontosságát, hogy a betegeket bevonják a döntéshozatalba és, hogy kölcsönösen előnyös partnerkapcsolatokat építsenek ki a lakosság, a magánszemélyek és a betegek csoportjai között. Miközben az EGSzB örömmel üdvözlöi a Bizottság javaslatában bennfoglalt közeledést, csalódva látja, hogy a gyógyszerekkel foglalkozó G10 csoportnak nincs szélesebb alapokon nyugvó képviselője.

3.5 Az EGSzB úgy látja, hogy minden jel arra mutat, hogy az európai gyógyszeripar versenyképessége hanyatlal. Ugyanakkor azonban, amikor kimutatja az ipar európai modelljének gyengeségét, fontos rámutatni az Európán belül rendelkezésre álló szakértelemre, a meggyökeresedett struktúrákra és elért vívmányokra, és nem azt elfogadni, hogy az amerikai modell szükségképpen a legjobb, vagy az egyetlen út az előrelépéshez, számításba véve azt, hogy itt mindenkinek az érdeke kockán forog. Az EU modell legfőbb célja, hogy az egészségbiztosítási rendszer hatékony legyen és elégítse ki a betegek szükségleteit, legyen az orvosi, gazdasági, vagy szociális és közben segítse a gyógyszeripar gazdasági tevékenységét is.

3.6 A Bizottság közleményének alapja nagyon széles és az EGSzB fel szeretné hívni a figyelmet a már korábban többször kifejezésre juttatott aggodalmára, hogy a haladás érdekében eddig megtett lépések nagyon lassúak voltak és a közleményben foglaltak fényénél változatlanul aggódik azért, hogy a Bizottság hogyan lesz képes gyorsabb ütemű haladást elérni ⁽¹⁾.

3.7 A Bizottság kihangsúlyozza annak fontosságát, hogy az elért eredményeket előre meghatározott teljesítménymutatók szerint monitorozni és értékelni szükséges. Az EGSzB nem győzi hangoztatni aggodalmát amiatt, hogy nem állnak rendelkezésre ellentmondásmentes statisztikai információk és bizonyítékok, amelyek alapján meg lehet ítélni az előrehaladást, és javasolni lehet, hogy milyen irányba fejlődjenek tovább. Jobb eljárásokra van szükség annak meghatározásához, hogy milyen információt kell begyűjteni és az EGSzB szeretné látni, hogy egy sokkal aktívabb és átláthatóbb rendszert hoznak létre.

3.8 Közismert, hogy a gyógyszeripari szektorban igen jól fizetett állások vannak, főleg a nem közvetlenül az iparban alkalmazottak tekintetében, hanem belevonva más kutatási szektorokat, kapcsolt vállalatokat, egyetemeket és az egészségügyi szektort is. Aggódni kell azonban amiatt, hogy ha Euró-

pában nem kezelik következetesebben a kutatást és innovációt, és nem kísérik megfelelő beruházásokkal, a szakképzett és gyakorlattal rendelkező alkalmazottak elvesznek az iparág számára.

3.9 Miközben az EGSzB tudatában van mindazon nehézségeknek, melyek az egységes piac megteremtése útjában állnak a jelenlegi és jövőbeni tagállamokban, világos stratégiát szeretne látni, amellyel ezt a célt a gyógyszeriparban elérni szándékoznak, tekintettel arra a nagy eltérésre, amely az EU-szint és a nemzeti gyógyszerpiaci hatáskörök között fennáll, és különösen azért, mert az egyes tagállamok között nagyok az eltérések az egészségügyi ellátás és a finanszírozási rendszerek között. Az EGSzB ismételten hangsúlyozni kívánja, hogy milyen nagy fontosságot tulajdonít annak a ténynek, hogy az emberi egészség védelmének elsőbbséget kell élveznie minden más szabályozási rendszerrel szemben, amint ezt a korábbi véleményekben is hangsúlyozta. Mivel a közegészségügy azt várja el a gyógyszeripartól, hogy kiváló minőségű és biztonságos gyógyszereket gyártson, beleértve az innovatív szereket is, azoknak minden rászoruló számára elérhetőnek kell lenni, jövedelmükre és társadalmi helyzetükre tekintet nélkül ⁽²⁾.

4. A Bizottság által javasolt akciók

4.1 Előnyök a betegek részére

4.1.1 A közegészségügy a felelősségét egyre jobban megosztja a betegekkel, akik egyre aktívabb érdeklődést mutatnak a saját egészségügyi és gondozási lehetőségeik iránt. A betegek bevonásának fontosságát elismerte a Bizottság is és az EGSzB üdvözlöi, hogy súlyt helyez azon utak kidolgozására és fenntartására, melyekkel minden szinten biztosítja a betegek bevonását.

4.1.2 A nemrég létrehozott Európai Páciens Fórum hasznos mechanizmus, amelynek segítségével a betegek véleményét fel lehet erősíteni az EU Egészségügyi Fórum előtt, melyet azzal a céllal hoztak létre 2001-ben, hogy ültessen le egy asztalhoz egy sereg európai szponzort, akik az egészségügyet támogatni kívánják, köztük az egészségügyi ellátásban érdekelt társadalmi szervezeteket. Ezek a kezdeményezések elismerik, hogy mind az Állam, mind a nem-állami szervezeteknek az egészségügyben játszott szerepe támogatásra szorul.

4.1.3 Ebben a megközelítésben igen fontos, hogy a döntéshozatalba bevont egyes betegek, vagy betegcsoportok jól fel legyenek készítve azokra az eljárásokra, amelyekben részt vesznek és addig a mértékig, amíg befolyást kell gyakorolniuk rájuk. Lényeges, hogy létrejöjjön a kölcsönös bizalom légköre azok között, akik szakmai és műszaki szakértelemmel rendelkeznek, és azok között, akiknek az a szerepe, hogy a nagyközönség megbízható és érthető tájékoztatást kapjon a gyógyszeréről.

⁽¹⁾ Az EGSzB véleménye egy rendelettervezetről, HL C 61., 2003.3.14., 1. o.

⁽²⁾ Az EGSzB véleménye egy határozati javaslatról, HL C 116., 2001.4.20., 18. o.

4.1.4 Az EGSzB kritikus mértékben fontosnak tartja, hogy a betegek és a nagyközönség tájékoztatásának minősége és hozzáférhetősége javuljon, különösen, ami a tárgyilagosságot és a hozzáférhetőséget illeti. Ezt igazolta 2000. júniusában a Minisztertanács is, a gyógyszeripari termékekről és a közegészségügyről hozott döntésében. Ezért az EGSzB feltétlenül támogatni kívánja a „sárkány-jel” kifejlesztésére irányuló javaslatot, mellyel meg lehet alapozni az „egészségüggyel kapcsolatos honlapok minőségi kritériumait” és azt is, hogy ezt az elvet az információszolgáltatás egyéb formáira is terjesszék ki. Nagyon lényeges, hogy az információt az egyes emberek tájékoztatására használják fel, és ahol szükséges, bátorítsák őket arra, hogy kérjenek tanácsot egészségügyi szakemberektől, és e tekintetben elsőbbséget kell élveznie a gyógyszerek túlzott fogyasztása, illetve a nem megfelelő gyógyszerek szedése elkerülésének.

4.1.5 Örömmel fogadjuk, hogy a javaslat együttműködésre kész nyílt magánpartnerséget kínál fel, benne számos résztvevővel, aki hajlandó tájékoztatni, tanácsot adni, az információszolgáltatást monitorozni és az EGSzB ösztönzi azt, hogy üljenek össze a gyógyszergyárak, a betegek, az akadémiai, szociális, kölcsönös segítségnyújtási és mozgássérült szervezetek képviselői a tudományos és az egészségügyi szakemberekkel a betegtájékoztatás és az egészségügyi nevelés javítása céljából. Az ilyen partnerkapcsolatok lényeges információforrást jelenthetnek a kormányok, az EU Parlament, a Bizottság és a Minisztertanács részére számos olyan kérdésben, amely az iparra és az egyének egészséggondozására vonatkozik.

4.1.6 A tájékoztatás felhasználása a tagállamok egészségi ellátásának javítására az egyik fontos eleme lehet a nagyobb harmónia megteremtésének, a használható adatok gyűjtésének és ezek sokkal hatékonyabb elemzésének.

4.1.7 Az EGSzB határozottan támogatja azt a javaslatot, hogy fenn kell tartani a csak receptre kapható gyógyszerek nyilvános hirdetésének tilalmát. A vény nélkül kapható gyógyszerek reklámozásának kérdését nagyon megfontoltan kell továbbtárgyalni, hogy biztosítani lehessen a gyógyszerek sokkal megfelelőbb használatát.

4.1.8 Az EGSzB támogatja azt a nézetet, hogy a felelős öngyógyítás akkor a legeredményesebb, ha a leendő gyógyszerfogyasztó tanácsot kap egy jól tájékozott egészségügyi szakembertől. A nem-megfelelő öngyógyítás késetteti a valódi kezelés megkezdését és egyes esetekben azzal járhat, hogy a saját kezdeményezésből szedett szerek a felírt gyógyszerekkel káros kölcsönhatásba léphetnek.

4.2 Viszonylagos hatékonyság

4.2.1 Az EGSzB határozottan támogatja a „viszonylagos hatékonyság” fogalmának a Bizottság által elfogadott meghatározását az olyan gyógyító technológiák vonatkozásában, mint pl. a gyógyszerek. Ez magában foglal egy „hozzáadott terápiás

értéket (ATV), amely együttesen tartalmazza a klinikai gyógyhatást más kezelésekkel összehasonlítva és az önmagában vett költséghatékonyságot”. Mindazonáltal, el kell ismerni, hogy egyes tagállamokban nehézségek lehetnek ennek a megközelítésnek az elfogadásával ezért fontos, hogy elegendő idő álljon a rendelkezésre ennek a hatékony befogadására.

4.2.2 Az EGSzB elismeri annak fontosságát, hogy az ellátásban egyre növekvő mértékben legyen hozzáférhető hatékony (ezúttal nem feltétlenül a költségekre értve), új és biztonságos gyógyszer az emberek minél nagyobb tömegei számára. A viszonylagos gyógyhatás kritériumának alkalmazása a tagállamokban közvetlenül kihat az árakra és a társadalombiztosítási megtérítés az egyes tagállamok belső ügye. Az EGSzB fel kívánja hívni a figyelmet arra a társadalombiztosítási költségvetésre gyakorolt hatásra, amely eltérő az egyes tagállamokban a tekintetben, hogy milyen mértékben akadályozzák meg a leghatékonyabb gyógyszerek felírását a költségvetés feszültségei miatt.

4.2.3 Tanácsos lenne a tapasztalatcserét elősegíteni a költséghatékonyság értékelése tekintetében, hogy javítani lehessen a különböző tagállamokban alkalmazott értékelési technikákat.

4.3 Gyógyszerfigyelés

4.3.1 Az EGSzB egyetért azzal, hogy a szigorú gyógyszerfigyelési rendszer életfontosságú, és azon a véleményen van, hogy a jelenlegi rendszereket meg kell erősíteni. Minden, a gyógyszerek felírásában és elkészítésében érdekelt egészségügyi szakembernek és a betegeknek is részt kell venniük egy hatékony, a marketing utóhatást minden gyógyszerre kiterjedően vizsgáló figyelőrendszerben. Ennek a spontán jelentéseken alapuló rendszernek különösen szigorúnak kell lennie az újonnan piacra dobott gyógyszerek esetében. Továbbá, ha bevezetik a jóváhagyás sokkal rövidebb idő alatt történő megadását, azt ki kell egészíteni rendkívül gondos gyógyszerfigyeléssel, megfigyelési tanulmányok készítésével, hogy tisztázni lehessen a lehető legrövidebb időn belül, hogy a kérdéses gyógyszer tényleg nyújtja-e az elvárt biztonságot, nincs-e nem várt mérgező hatása.

4.3.2 Ha elfogadják a véletlenszerűen végzett, ellenőrzött klinikai vizsgálatokat a gyógyszerek hatékonyságának kimutatására, ezek rendszerint nem elegendő mintanagyságot képviselnek, vagy olyan betegeken végzik, akik a drogot majdan használó valamennyi betegre nézve nem reprezentatívak. Ezért ezek a vizsgálatok nem alkalmasak a lehetséges kockázatok bizonyítására, különösen nem a betegek sérülékeny kategóriái esetében. Így a megfigyelési tanulmányok másfajta típusú információt adnak hozzá az ellenőrzött vizsgálatokhoz, és azokat ténylegesen kiegészítik. A megfigyelési tanulmányok ritkán nyújtanak információt a kívánt hatásról, bár időnként részleteket közölnek arról, ha a várt (jó) hatás nem következik be.

4.4 A versenyképes, európai telepítésű ipar kifejlesztése

4.4.1 Az EGSzB elismeri a gyógyszeriparnak az európai csúcstechnológiák kereskedelmi mérlegében elfoglalt helyét, és azt, hogy fontos szociális és közegészségügyi célokat szolgál. Egyben itt található a legmagasabb szakképzettséget igénylő munkahelyek is. Ezért kritikus fontosságú, hogy a törvényhozó és szabályozó keretek zökkenőmentesen működjenek és bátorítsák és támogassák ezt az ipart, és hogy az EU tagállamok nemzeti szinten úgy intézkedjenek, hogy a hozzáadott terápiás értékű új gyógyszerek a lehető leggyorsabban a betegek rendelkezésére álljanak. Fontos a kutatás segítése és támogatása az új gyógymódok kifejlesztése céljából.

4.4.2 Miközben az EGSzB támogatja a Bizottság által javasolt legfontosabb akciókat, az a véleménye, hogy:

- lényeges, hogy csökkentsék azt az időtartamot, amelyet egy új kémiai tulajdonságú anyag a fejlesztés fázisában eltölt az engedélyezést megelőzően. A klinikai bevezetés után a káros mellékhatások kiderítését is meg kell gyorsítani,

- a szigorúbb adatvédelmi előírások igen megnehezítik a gyógyszerek mindennapi biztonságos használatának kidolgozásához szükséges megfigyelési tanulmányok elkészítését. A megfigyelési tanulmányok az egyetlen gyakorlatilag járható utat képviselik a ritkább (a biztonsággra) káros mellékhatások felismerésére. Lényegük a korábbi különböző adatsorok összekapcsolása (pl. felírási adatok, demográfiai adatok és következményadatok, mint pl. kórházba beutalás, vagy halotti bizonyítvány adatai). Ezeket az adatsorokat rendszerint kizárólag a személyazonosítók segítségével lehet összekapcsolni. A jelenlegi törvények előírják a beteg hozzájárulását a személyes adatok ilyen célra történő felhasználásához, még akkor is, ha az adatok összekapcsolása után a továbbfeldolgozás anonim módon történik. Ha jelentős azok száma, akik nem adják jóváhagyásukat, vagy figyelmen kívül hagyják a kérést, az eredményül kapott adatsorok ismeretlen előítéleteket tartalmazhatnak, amely értéküket csökkenti, mert már nem reprezentálják megfelelően az eredeti alapsokaságot⁽¹⁾,

- az EGSzB fel kívánja hívni a figyelmet az e tárgyban korábban hangoztatott véleményére, „hogymódszeresen kell eljárni, a személyes adatok felhasználása nélkül teljes mélységig bevezetett rendszerben, kizárólag névtelenül összesített információval dolgozva”⁽²⁾.

4.4.3 Az EGSzB támogatja a „Pharmaceutical Review” (Gyógyszeripari Szemle) folyóiratot abban, hogy javítsák a Központi és Kölcsönös Elismerési eljárások működését az értékelési folyamat felgyorsítása érdekében és lerövidítsék a végső döntés meghozatalának idejét. Örömmel üdvözlendő az a tény, hogy a Bizottság és az EMEA már csökkentette saját belső eljárásainak hosszúságát, de további javulásra van szükség ahhoz, hogy kellő időben alkalmazásba lehessen venni az új gyógymód-

dokat az európai betegek számára, azaz Európában, az egészségügyi ellátásban részesülő betegek ne legyenek kedvezőtlenebb helyzetben, mint azok, akiket az USA-ban kezelnek.

4.4.4 Mint első lépést, üdvözljük az innovatív gyógyszerek támogatását a 6. Kutatási Keretprogram (FP6) útján, melyben tematikai prioritást élveznek az „Élettel kapcsolatos tudományok, gének és az egészségvédelmi biotechnológia” kutatásai.

4.4.5 További haszna annak, ha lépések történnek egy potenciális gyógyszer betegeken történő alkalmazásának kezdete és a piacbevezetési engedélykérelem benyújtása közötti idő csökkentésére, hogy elkerüljük a szükségtelen procedúrákat.

4.4.6 Mialatt a 10 évre szóló adatvédelem harmonizálására irányuló javaslatot támogatja az EGSzB. Ahol kiegészítő információkat szolgáltatnak speciális alcsoportokról, mint pl. gyermekekről, úgy érezzük, hogy az adatok kizárólagos kezelésének joga egy további évvel történő meghosszabbításának kérdése további vita tárgya lehet.

4.5 A megtérítés időzítése és az ártárgyalások

4.5.1 Az EGSzB egyetért azzal, hogy a fő hangsúlyt arra kell helyezni, hogy a „beteg részére a hatékony betegellátási rendszeren belül a leghatékonyabb gyógykezelést kell nyújtani”, különösen a gondozás egyre növekvő költségei fényében. Meg kell jegyezni, hogy a gyógyszer számla az átlagos egészségügyi ellátási költségek 15 %-át teszi ki⁽³⁾. Az EU tagállamok azt is kötelesek biztosítani, hogy az árakról és a megtérítésekről szóló döntéseket átláthatóan hozzák meg, hátrányos megkülönböztéstől mentesen, pontosan meghatározott keretek között⁽⁴⁾.

4.5.2 Meg kell jegyezni, hogy a tagállamok teljesen szabadon hozhatnak nemzeti intézkedéseket a közegészségügy költségeinek ellenőrzéséről. Ennek eredménye, hogy az árak az egyes Államok között tág határok között szóródnak, s ezt a helyzetet a bővítés csak még jobban elmérgesítette. Ennek ellenére az EGSzB hangsúlyozni kívánja, hogy bármilyen legyen is az árrendszer, nem lehet korlátja annak, hogy a piacra beáramoljanak a jó, innovatív gyógyszerek. Az EGSzB felszólítja a Bizottságot arra, hogy tegyen akciókat annak érdekében, hogy az „átláthatósági” irányelvet (89/105/EGK irányelv) teljes körűen alkalmazásba vegyék.

4.5.3 A központilag rögzített árakban mutatkozó eltérések árthatnak a belső piac zökkenőmentes működésének. Az EGSzB ezért üdvözlö a Bizottság javaslatát, hogy egy „tükrözést” kell elindítani, melynek során a tagállamok nemzeti gyógyszerkiadásait alternatív utak segítségével figyelik. Az EGSzB egyetért azzal, hogy dinamikusabb és versenyképesebb piaci mechanizmusok megkönyvíthetik annak a célnak az elérését, hogy integráltabb piac jöjjön létre. A „Tükrözésnek” ki kellene terjednie a gyógyszerek magánzsebből és közpénzekből történő finanszírozására, továbbá a társadalombiztosításra is.

⁽¹⁾ Uo.

⁽²⁾ Uo.

⁽³⁾ Benchmarking a gyógyszerkiadásokról, közreadta 2001-ben az Osztrák Egészségügyi Intézet.

⁽⁴⁾ A Tanács 89/105/EGK irányelve, HL L 40., 1989.2.11.

4.5.4 Tiszta versenyt azon gyógyszerek esetében, melyeket az Állam sem meg nem vásárol, sem meg nem térít

4.5.4.1 Az EGSzB úgy látja, hogy ha egy új gyógyszer forgalmazási engedélyt kapott (azaz elismerték gyógyhatását, biztonságát és minőségét), felesleges késedelem nélkül hozzáférhetővé kell tenni minden beteg részére, akkor, és amikor az egészségi állapota ennek a gyógyszernek a szedését kívánja meg. Az EGSzB támogatja azt a lehetőséget, hogy az új gyógyszerekhez a forgalmazási engedély kiadása után azonnal hozzá lehessen jutni.

4.5.4.2 A tagállamokban a társadalombiztosítási kiadások fedezése és monitorozása megakadályozhatja, hogy a betegek az Európai Unióban bárhol egyidejűleg juthassanak hozzá az új gyógyszerekhez. Az EGSzB támogatja a közvetlen árellenőrzés felváltását a társadalombiztosítási kiadások monitorozásával, és bátorítja a Bizottságot abban, hogy indítson vitát azokról a módszerekről, amelyekkel ezt el lehet érni. Ebben az összefüggésben lehetőség nyílna arra, hogy felhagyjanak a gyártó cégek árellenőrzésével olyan gyógyszerek esetében, melyeket a kötelező társadalombiztosítás sem meg nem vásárol közpénzből ingyenes ellátás céljára, sem meg nem térít.

4.6 Versenyképes generikus piac

4.6.1 Az EGSzB egyetért abban, hogy a generikus gyógyszerek társadalombiztosítási költségtartalmának fontos szerepet jut, ezért támogatja azt, hogy javítsák a társadalombiztosítás finanszírozásának fenntarthatóságát, fontos azonban e gyógyszerek fogyasztását kiegyensúlyozni innovatív termékek kifejlesztésével úgy, hogy az ipar dinamikus maradjon és a betegek számára is nagyobb választék álljon rendelkezésre.

4.6.2 Az EGSzB támogatja, hogy a generikus készítmények fogalma a Közösségben világosabban kerüljön meghatározásra, különösen azt, hogy szellemi tulajdonjogokat is fontolóra szűkítésre venni a bővítés fényénél.

4.7 A vény nélkül vásárolható gyógyszerek versenyképes piaca

4.7.1 Miközben úgy foglalnunk állást, hogy a vény nélkül kapható gyógyszerek, melyek beszerezhetők a gyógyszerárakban, vagy az általános kiskereskedelmi csatornák útján is, előnyösen gerjesztik a piaci versenyt és a nagyközönség orvosi vizsgálat nélkül is jobban hozzájut ezekhez. Az EGSzB úgy érzékeli, hogy fontos arról gondoskodni, hogy ezeket a gyógyszereket abszolút biztonságos feltételek mellett használják fel.

4.7.2 A tagállamok között ellentmondások vannak a vény nélkül kapható gyógyszerek osztályozásánál, és az EGSzB támogatna egy olyan javaslatot, hogy ellentmondásmentesebb osztályozás kifejlesztéséről hozzanak döntést az egységes piac szelvényében.

4.7.3 Ezen felül, az EGSzB támogatja a Bizottságnak azt a javaslatát, hogy ugyanazt a márkanévet, védjegyet lehessen használni a tagállamokban a csak orvosi rendelésre, ill. a vény nélkül kapható gyógyszerekre is, ha meg lehet bízni abban, hogy ennek nincs társadalombiztosítási kockázata.

4.7.4 Mindazonáltal, az EGSzB megismétli aggodalmát, amelyet a szájon át bevehető antibiotikumok, vírusellenes vagy gombaellenes készítmények vény nélküli beszerezhetősége miatt hangoztat. Ezeket át kell minősíteni csak orvos által rendelhetővé. Amennyiben az ilyen gyógyszereket triviális javallatokra, vagy nem rendeltetésszerűen használják, fennáll a veszélye annak, hogy olyan széleskörű rezisztenciaproblémák alakulnak ki, amelyek miatt egy későbbi megbetegedésből sokkal kritikusabb fertőzés jöhet létre. Fontos ezért, hogy ezeket a gyógyszereket sokkal szélesebb látókörű társadalombiztosítási szemüvegen keresztül nézzük, és használatukat ellenőrizzük az orvosi előírás kötelezettség bevezetésével. Kritikus fontossága van annak, hogy megfelelő és könnyen érthető információ álljon ezekről a betegek rendelkezésére és az ilyen felírt drogok használatát monitorozzák és vonják be a jövőbeni kutatásokba.

4.8 Az EU tudásbázis erősítése

4.8.1 Az EGSzB megerősíti annak fontosságát, hogy a gyógyszeriparban olyan dinamikus kutató és fejlesztő bázist kell kifejleszteni és fenntartani, amely merít mind az ipar, mind a társult tudományos intézetek szakmai ismereteiből.

4.8.2 Az EGSzB támogatja azt a célkitűzést, hogy hozzanak létre virtuális egészségügyi intézményeket az európai egészségügyi és biotechnológiai kutatás fellendítésére és megszervezésére, ahol összefogják mindazokat, akiknek közös a kutatási érdeke. Az EGSzB úgy véli, hogy egységes szerkezetbe kell foglalni a tudást és tapasztalatot és az eredmények elterjesztésének megfelelő módszereit, ha itthon akarjuk tartani a professzionális szakemberek tudását, és ha komoly riválisai akarunk lenni az USA K&F módszereinek és innovációjának. A 6. Kutatási Keretprogramot (FP6) ezért üdvözljük, mint első lépést ebben az irányban.

4.8.3 Az EGSzB egy korábbi véleményében már támogatta egy Európai Betegségmegelőzési és Gyógyító Központ⁽¹⁾ létesítését a közegészségügy erősebb európai tudásbázisának megerősítése érdekében.

4.8.4 Miközben támogatja a kutatás és innováció fejlesztését, az EGSzB ki szeretné hangsúlyozni, hogy új beruházási forrásokra is szükség van. E célból az EGSzB üdvözli, hogy a javaslat meg kívánja vizsgálni mindazt, ami a kutatások finanszírozását szolgálhatja, beleértve a kockázati tőkét, a kedvező kamatozású kölcsönöket, adóhiteleket, garantált piacokat és a szabadalmi jogok, vagy a piaci kizárólagosság kibővítését. Fontos, hogy e téren az egyetemek, kutatóintézetek és az ipar közti szinergiát jobban elismerjék, és jobban kihasználják.

⁽¹⁾ EGSzB-velemény „Az Európai Betegségmegelőzési és Gyógyító Központról” – előadó Bedossa úr – HL C 32., 2004.2.5.

4.9 Kutatási ösztönzők

4.9.1 Az EGSzB üdvözli a klinikai kísérletekre ⁽¹⁾ vonatkozó irányelvet, amely kiemeli, hogy a betegek védelmének mindennél előbbre való fontosságát kell kapnia a kísérletek megtervezésénél. Az irányelv azt is kiemeli, hogy egyszerűsíteni és harmonizálni kell a vonatkozó adminisztratív eljárásokat, hogy a kísérletek az Unión belül jobban koordinálhatók legyenek. Az a rendelkezés, hogy mindenekelőtt állítsanak fel egy európai kísérleti klinikai adatbázist, szintén üdvözlendő.

4.9.2 Az EGSzB ki szeretné hangsúlyozni, hogy az igazi innováció a kis magánvállalatoktól, vagy olyan magánszemélyektől is származik, akiknek „egy fényes ötlet” jutott az eszébe. Fennáll a veszélye annak, hogy az EU-n és a tagállamokon belüli bonyolult adminisztratív procedúrák, vagy az a kényszer, hogy nagy vállalatokon belül egyszerre több kutatási projekten dolgozzon valaki, megakadályozza, hogy ezekből a forrásokból az innovatív ötletek előbukkanjanak. Pénzösszegekkel kellene támogatni ezt a potenciált, és elő kellene segíteni a vállalkozások közti együttműködést, hogy az ilyen ötletekből új, piacépítő gyógykezelések fejlődhessenek ki.

4.9.3 Az USA-val való összehasonlításban, az EU és tagállamai a nemzeti szintjükön gyakorta koncentrálnak a „tűzoltó munkára”, semmint vállalnák a kockázatot a siker érdekében, amely esetleg bukáshoz is vezethet. Ebben a vonatkozásban most itt az alkalom, hogy áttörjünk a korlátokat. Az EGSzB támogatja, hogy a Biotechnológiai Találmányok Jogvédelméről szóló irányelvet amilyen gyorsan csak lehet, vezessék be minden tagállamban, mert a nem-egyezőség akadályozni fogja az európai biotech ipar további fejlődését.

4.9.4 Az EGSzB támogatja továbbá, hogy a Bizottság fogadja el a Közösség szabadalmi törvényét, amely minden tagállamban csökkentené a költségeket.

4.9.5 Az EGSzB ki szeretné hangsúlyozni, hogy jelenleg a gyermekgyógyszerek 40–50 %-át nem engedélyezték gyermekek számára, sem nem kérelmezték engedélyezésüket gyermekgyógyászati felhasználás céljára. Az EGSzB ajánlja, hogy folytassanak célzott kutatásokat a gyógyszerek gyermekek, idősek, férfiak és nők részére történő megfelelő adagolásának kiértékelésére. A fő cél, hogy specifikus körülmények között is rendelkezésre álljanak adatok a gyógyszerek megfelelő és hatékony dózisaira vonatkozóan.

4.9.6 A korrekt dózis különösen fontos az idősek esetében, akik egyszerre számos, különböző gyógyszert szednek különböző betegségeikre, ugyanakkor légyszervi megbetegedéseik vannak (pl. vese vagy máj), úgyhogy ebben a vonatkozásban a megfelelő gyógyszereszedést egyéb feltételek figyelembevételével írják elő.

⁽¹⁾ 2001/20/EK irányelv, HL L 121., 2001.5.1.

4.9.7 Az EGSzB azt is alá kívánja húzni, hogy miközben olyan feltételek is fennállnak, amelyek jelenleg elég ritkák Európában, ugyanezek igen közönségesek lehetnek a fejlődő világban, és az egyre nagyobb arányú utazások kombinálva a globális felmelegedéssel, elterjesztik az ún. „árva” ⁽²⁾ betegségeket, melyeket azután roppant nehéz elfojtani.

4.10 Gyógyszerek a kibővített Európai Unióban

4.10.1 Az EGSzB egyetért azzal, hogy igen nagy kihívást jelent az új tagállamok gazdasági és társadalombiztosítási rendszereinek integrálása a meglévő Unióba. A legtöbb csatlakozó országban kevesebb forrás áll a rendelkezésre a társadalombiztosítási szektorban való elköltés céljára, mint a meglévő tagállamokban, ezért nagyfontosságú, hogy a társadalombiztosítási rendszerük vonatkozásában melyek azok a gyógyszerek, amelyek kaphatók, illetve amelyekre telik. Ezt felül kell vizsgálni a társadalombiztosítási kiadások növekedési költségeinek fényénél, figyelembe véve az előregedő népességet és az újonnan belépő szociális és társadalombiztosítási igényeket.

4.10.2 Kihívás továbbá a szellemi tulajdonjogok harmonizálása is, mert ez jelentős árszínvonal-különbségeket gerjeszthet, egyben hozzájárulhat a párhuzamos import növekedéséhez. Ez akkor fordul elő, ha rendszeres árkülönbségek vannak az egyes tagállamok között. A forgalmazási engedéllyel rendelkezők mellett magánszemélyek és szervezetek ömlesztve vásárolják meg a gyógyszereket abban az országban, ahol az a legolcsóbb, importálják abba az országba, ahol drágábban lehet eladni és pusztán az árkülönbségből eredő profittal eladják. Az EGSzB támogatja a Bizottság javasolt intézkedéseit ennek a problémának az oly módon történő kivédésére, hogy törvénnyel kötelezzék a forgalmazási engedéllyel rendelkezőket, a tagállam illetékes hatóságát és az EMEA-t, ha olyan szándékról szereznek tudomást, hogy egy adott tagállamban párhuzamos importot kívánnak lebonyolítani.

4.10.3 Fel kell jegyezni mindazonáltal, hogy az ipari tulajdonjogokkal kapcsolatos végrehajtási cselekményekért a jogi felelősség a szabadalomtulajdonost terheli.

4.10.4 Az EGSzB üdvözli a Bizottság által tett lépéseket, melyek alkalmat adnak a párbeszédre az új tagállamok számára, melynek során tárgyalhatnak minden olyan nehézségről, amelyet a gyógyszerekkel kapcsolatos jogszabályok bevezetésekor tapasztaltak meg a csatlakozás előtt és után.

⁽²⁾ Az „árva” betegség nagyon ritka Európában, bár a világ legközönségesebb betegségei közé tartozik, amely széles körben fordul elő, majdnem kizárólag, a legszegényebb trópusi országokban. Ezekre a betegségekre nincs fejlett piac, sem versenyképes árú gyógyszer, ezért kis összegű beruházással a gyógyszeripar megcélozhatja ezeket a betegségeket. Ide tartozik pl. a malária, a métyelykór és a lepra.

4.11 Tapasztalatcsere a tagállamok között

4.11.1 A tapasztalatcsere alapvető jelentőségű a gyógyszeripari szektorban a fejlődés és haladás szempontjából. Az EGSzB ezért üdvözli a Bizottság javaslatát, hogy dolgozzanak ki egy sorozat EU-mutatót, amellyel le lehet fedni az ipar versenyképességét és a társadalombiztosítási célokat. Az EGSzB örömmel üdvözlőné egy munkacsoport felállítását e mutatószámok kimunkálása céljából.

4.11.2 A mutatószámoknak egybe kell fogniuk a gyógyszeripari termék tulajdonságait és a társadalombiztosításnak a vele kapcsolatos teljesítőképességét és rendelkezéseit:

- ellátás,
- igény és a szabályozó keretek,
- ipari kibocsátás,
- makrogazdasági tényezők.

5. Következtetés

5.1 Az EGSzB üdvözli a Bizottság közleményét „egy erősebb, a betegek javát szolgáló, Európába-telepített gyógyszeriparról” és támogatja a benne kifejtett átfogó programot. Elismeri, hogy a közlemény ambiciózus és célkitűzéseinek megvalósítása nagy kihívást jelent.

5.2 Az EGSzB azon az állásponton van, hogy ahhoz, hogy a Közleményben foglalt célok teljesüljenek, a betegek javát figyelembe vegyék, kialakítsanak egy versenyképes, Európába telepített ipart, lépéseket tegyenek az EU tudásbázisának erősítésére, számításba vegyék a kibővített Európai Uniót és biztosítsák, hogy a tagállamok egymással tapasztalatcserét folytassanak, az alábbiakat kéri, hogy jegyezzék fel.

5.3 Az EGSzB ki szeretné hangsúlyozni, hogy a 25 nemzeti kormány döntéshozatali eljárásaitól való függés azt eredményezi, hogy a gyógyszeripar gyengébbnek tűnik azzal az egységes megközelítéssel való összehasonlításban, amely a kutatás, innováció, marketing és árképzés tekintetében működik az USA-ban, vagy Japánban. Ki kell emelni, hogy a folyamat a G10 ajánlásokkal kezdődött, amelyek azt célozták, hogy jöjjön létre az igazi egységes piac, működjön, és mérni kell a kihatásait a tagállamok egészségügyi ellátó rendszereire és társadalombiztosítására a javasolt benchmarking eszközök segítségével.

5.4 Az EGSzB fel szeretné hívni a figyelmet az elmúlt néhány évben a gyógyszeripari szektor vonatkozásában napvilágot látott tengernyi szemlére, dokumentumra, javasolt politikára és aggodalmának ad hangot, hogy mennyivel gyorsabb

fejlődést lehetne elérni a G10 ajánlások, a közlemény és a Minisztertanács kötelezettségvállalásainak eredményeként.

5.5 Az EGSzB elismeri azokat a nehézségeket, amelyekkel a gyógyszeriparnak szembe kell néznie az egység integrált piac elérése érdekében, tekintve annak bonyolultságát és függését a tagállamok illetékeseitől és eltérő rendszereitől. Mindazonáltal, kiemeli annak fontosságát, hogy világos stratégiákra van szükség a cél eléréséhez.

5.6 Az EGSzB támogatja a Bizottság szándékát, hogy teljesítménymutatókat dolgozzanak ki, melyekkel értékelni és monitorozni lehet az ipar fejlődését, és ismételten hangsúlyozza az összemérhető statisztikai adatok és bizonyítékok gyűjtését, amelyek alapján meg lehet ítélni a Közleményben kifejtett program előrehaladását.

5.7 Az EGSzB továbbra is hangsúlyozza, hogy milyen nagy fontosságot tulajdonít az emberi egészség védelmének, amelynek minden szabályozási területtel szemben elsőbbséget kell élveznie.

5.8 Az EGSzB szilárdan támogatja a javaslatot a „sárkányjel” kifejlesztésére, mellyel az egészségüggyel kapcsolatban levő honlapok és minden egyéb információforrás minőségi kritériumait állapítanak meg és aláhúzza annak fontosságát, hogy bátorítsák a nagyközönséget, hogy egészségügyi szakemberekhez forduljon tanácsért.

5.9 Az EGSzB támogatja a szigorú gyógyszerfigyelő rendszert, amelynek továbbra is erősödnie kell, és a járványügyi tanulmányok hatékonyabb felhasználását, melyeket integrálni kell.

5.10 Az EGSzB úgy véli, hogy reális lehetőségek vannak a jobban koordinált kutatási program kifejlesztésére, egyszerűbb és harmonizáltabb adminisztratív eljárások mellett. A potenciális új beruházási forrásokat, amelyek magukba foglalhatják a kockázati tőkét, a kedvező kamatozású kölcsönöket, adóhiteleket, örömmel kell üdvözölni, és sürgősen igénybe kell venni.

5.11 Az EGSzB ajánlja a párbeszéd folytatását és a rendszerek egyszerűsítését az innováció és tapasztalatcsere lehetővé tételére, hogy a versenyképes gyógyszeriparból eredően az ipar megerősödjön, megtartsa és fejlessze a szakismereteket, növelje a szakemberek foglalkoztatottságát.

5.12 Az EGSzB ajánlja továbbá, hogy az EU és az EU tagállamok hajtsanak végre beruházásokat, hogy külön hálózatok jöjjenek létre és, hogy az alapjuttatásokat észszerűen hosszú időszakon keresztül folyósítsák ahhoz, hogy az innovációt elősegítsék, és a bizonyosság és biztonság olyan szintjét ériék el, amellyel fenn lehet tartani a kutatócsoport munkáját.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézet munkájában való részvételéről szóló 1999/784/EK számú és a Tanács által hozott határozatát módosító határozati javaslatáról”

(COM(2003) 763 végleges – 2003/0293 (COD))

(2004/C 241/03)

2004. január 14-én az Európai Tanács, a Szerződés 3. cikkelye 157. paragrafusának megfelelően úgy döntött, hogy konzultálni fog az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal az „Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézet munkájában való részvételéről szóló 1999/784/EK számú és a Tanács által hozott határozatát módosító határozati javaslatáról”.

A „Szállítás, energia, infrastruktúra, információs társadalom” szakszekció, amelynek feladata a Bizottság hasonló témájú munkáinak kidolgozása, véleményét 2004. május 10-én elfogadta (előadó: Bo Green).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 2-i és 3-i 409. plenáris ülésén 171 igen szavazattal és 9 tartózkodással elfogadta a következő véleményt:

1. Bevezetés

1.1 A Tanács, 1999/784/EK⁽¹⁾ számú határozatával elfogadta a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézet munkájában való részvételéről szóló javaslatát a 2004. december 31-ig tartó időszakra.

1.2 Az EGSzB az 1999. szeptember 22-i véleményében csatlakozott az Európai Bizottság javaslatához.

1.3 Mind az Európai Bizottság javaslata, mind az EGSzB által nyújtott támogatás szempontjából a legfőbb motivációs elem az a tény volt, hogy az audiovizuális ipart olyan kreatív szektornak kell tekinteni, amely Európa számára stratégiai jelentőséggel bír, különösen a rádiós-és televíziós sugárzást és a filmgyártást illetően.

2. A Bizottság javaslata

2.1 A Bizottság a következőket javasolja:

- hogy két évvel, azaz 2006-ig hosszabbítsák meg a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézet munkájában való részvételét,
- hogy őrizzék meg az éves költségvetést a 2004-es évi, azaz a 235 000 eurós szinten.

2.2 Ezt a javaslatot lényegében a következők indokolják:

- a Megfigyelő Intézet tevékenysége a piaci statisztikák és a pénzügyi, illetve jogi információk tárgyában hatékonyan hozzájárulhat ahhoz, hogy a kitűzött célokat elérjük; ezért a Közösség érdekében áll a Megfigyelő Intézet struktúrájának megerősítése, valamint a kétoldalú együttműködés,

- a Megfigyelő Intézet részvételét a kitűzött célok megvalósításában tovább fogja erősíteni az Európai Bizottság részvételével mára kidolgozott új stratégia is. A megújított mandátumot és a megfelelő pénzügyi kereteket a Megfigyelő Intézet felelős hatóságai fogják elfogadni 2005 végén. Életbelésük legkorábban 2006-tól várható.

2.3 Egy összefoglaló köztes jelentésben leírt múltbeli együttműködés pozitív tapasztalatait figyelembe véve⁽²⁾, az Európai Bizottság szükségesnek látja, hogy két évvel meghosszabbítsák a Közösségnek a Megfigyelő Intézet munkájában való részvételét. Ez a rövid kiegészítő időtartam lehetővé teszi, hogy átvésszéljük azt a kritikus időszakot, ami alatt a Megfigyelő Intézet meghatározhatja jövőbeni tevékenységi formáit; ezen kívül úgy tud majd beilleszkedni a Közösség jelenlegi pénzügyi terveibe, hogy nem rövidíti meg a 2006-ban hozandó döntéseket, amikor is majd teljes részletességében ismertté válik a Megfigyelő Intézet új mandátuma és pénzügyi kerete.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSzB kezdettől fogva annak a reményében támogatta az Európai Bizottság, a Közösségnek a Megfigyelő Intézet munkájában való részvételéről szóló javaslatát, hogy ezzel hozzájárul majd az európai audiovizuális ipar versenyképességének erősítéséhez azáltal, hogy javít a gazdasági és jogi információk átadásán továbbá, hogy a piacról megfelelőbb képet nyújt valamint, hogy az infrastruktúrákat átláthatóbbakká teszi és elősegíti a beruházásokat ezen a téren.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság beszámolója a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a Tanács 1999/784/EK számú határozatának megvalósításáról, COM(2002) 619 végleges.

⁽²⁾ HL L 307., 1999.12.3., 61. o.

3.2 Az EGSzB, a Megfigyelő Intézet tevékenységéről szóló beszámolóra ⁽¹⁾ alapozva úgy véli, hogy azok az elvárások és motivációk, melyek a javaslat elfogadásának alapját képezték, ma sem veszítették el aktualitásukat sőt, elsősorban a rendkívül jelentős audiovizuális iparban illetve a gazdaság, a kultúra és a demokrácia terén igaz ez.

4. Különleges megjegyzések

4.1 Az EGSzB véleménye szerint fontos az EU ipara számára, valamint a fogyasztók számára is, hogy a Megfigyelő Intézet által nyújtott információk jellegéről megbízható és a legfrissebb információkhoz hozzá lehessen jutni.

4.2 Az EGSzB ragaszkodik ahhoz, hogy továbbra is a legfőbb témák közé tartozzanak a Megfigyelő Intézet számára a fogyasztóvédelem és a szerzői jog kérdései.

4.3 Az EGSzB továbbá javasolja, hogy a Megfigyelő Intézet foglalkozzon az adórendszerrel az audiovizuális kérdések terén – különösen ami a filmeket illeti –, tekintettel arra, hogy egyéb olyan témák már napirenden voltak, mint a különleges érdeklődésre számot tartó területek támogatása, illetve az állami támogatások kérdése.

4.4 Lényeges, hogy olyan feltételeket teremtsünk, melyek lehetővé teszik, hogy a Megfigyelő Intézet a jelenlegi alapok figyelembevételével dolgozhasson mindaddig, amíg el nem fogadják és nem lép életbe 2006-tól az új stratégia.

4.5 Az EGSzB mindazonáltal úgy véli, hogy az új stratégia keretein belül esetleg szükségessé válhat egy, a jelenlegi szintnél magasabb költségvetési szint, különösen egy célzottabb megközelítés távlataiban a multimédiák és a filmek területén.

Brüsszel, 2004. június 7.

5. Végkövetkeztések

5.1 Az EGSzB támogatja az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, melynek a célja, hogy két évvel meghosszabbítsák a Közösségnek a Megfigyelő Intézet munkájában való részvételét, mert ezzel a döntéssel hozzájárulhatnak az európai audiovizuális ipar versenyképességének erősítéséhez azáltal, hogy javítanak a gazdasági és jogi információk átadásán, továbbá, hogy a piacról megfelelőbb képet nyújtanak valamint, hogy az infrastruktúrákat átláthatóbbakká teszik és elősegítik a beruházásokat ezen a téren.

5.2 Az EGSzB emlékeztet arra ⁽²⁾, hogy az EU audiovizuális szektora stratégiai fontosságú és pozitív hatása van a foglalkoztatottságra. Az audiovizuális ipar és szektor egyre növekvő globalizációját figyelembe véve, stratégiai szempontból létfontosságú, hogy e szektorról megbízható statisztikai információkkal rendelkezünk.

5.3 Az EGSzB megismétli ⁽³⁾ azt a kívánságát, hogy az Európai Bizottság hozza létre Európai Információs-társadalmi Ügynökségét. Ez a rendelet lehetővé tenné, hogy jobban koordinálhassuk a multimédiák terén a konvergenciára vonatkozó különböző kezdeményezéseket, illetve, hogy elősegítsük az együttműködés lehetőségeit a kultúra terén, távlati célként kitűzve, hogy ezáltal ösztönözzük és védelmezzük az „európai kulturális identitást” és közös európai kulturális politikát dolgozzunk ki.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság beszámolója a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a Tanács 1999. november 22-i 1999/784/EK számú, a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézete munkájában való részvételéről szóló, határozatának megvalósításáról.

⁽²⁾ Lásd az EGSzB-nek a Tanács azon döntési javaslatáról szóló véleményét, mely döntési javaslat létre kíván hozni egy Európai Garancia-alapot a film-és televíziós filmgyártás elősegítésére, HL C 204., 1996.7.15., 5. o.

⁽³⁾ Az EGSzB-nak a Tanács azon döntési javaslatáról szóló véleménye, mely a Közösségnek az Európai Audiovizuális Megfigyelő Intézete munkájában való részvételéről szól (COM (1999) 111 végleges – 99/0066(CNS)).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslatáról, amely irányelveket fektet le a transz-európai energiahálózatokra vonatkozóan, és hatályon kívül helyezi a 96/391/EK és 1229/2003/EK számú határozatokat

(COM(2003) 742 végleges – 2003/0297 (COD))

(2004/C 241/04)

2004. február 19-én a Tanács úgy döntött, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 156. és 251. cikke értelmében konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslata, amely irányelveket fektet le a transz-európai energiahálózatokra vonatkozóan, és hatályon kívül helyezi a 96/391/EK és 1229/2003/EK számú határozatokat.

A Szállítás, Energetikapolitika, Infrastruktúra és Információs Társadalom Szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 10-én fogalmazta meg véleményét. Az előadó Sirkeinen úrhölgy volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 2-i és 3-i, 409. plenáris ülésén (június 2-i összejövetelén) a következő véleményt fogadta el 164 igen, 3 nem szavazattal és 17 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 2001-ben a Bizottság elfogadott egy közleményt az európai energia infrastruktúrájáról. Annak érdekében, hogy a nagyobb európai elektromos és gázpiac hatékonyan működjön, nem elégséges, hogy közös szabályok és szabványok legyenek érvényben. Ugyanennyire szükséges az is, hogy megfelelő infrastruktúra kösse össze a tagállamokat.

1.2 A közlemény bemutatott egy sor intézkedést, többek között a célként kitűzött 10 %-os kölcsönös elektromos kapcsolatot, és egy elsőbbségi finanszírozást azoknak a transz-európai hálózati projekteknek a számára, amelyeket az európai érdek szempontjából kiemelt projektként határoztak meg. Az Európai Bizottság a kiemelt projektek esetében a projektek fejlesztési szakaszához adható hozzájárulás jelenlegi 10 %-os plafonjának 20 %-ra emelését is javasolta. A barcelonai Tanács támogatta a 10 %-os összekapcsolási célt, de a támogatási plafon emelése még vita tárgyát képezi a Tanácsban.

1.3 Annak érdekében, hogy a most belépő országok belép-hessenek a belső elektromos és gázpiacra, át kell dolgozni a transz-európai hálózati (TEN) irányelveket. A régi közösséget az új tagállamokkal összekapcsoló sok projekt már jogosult a TEN-finanszírozásra, de a listát még ki kell egészíteni. Hasonló megközelítésre van szükség a szomszédos országok viszonylatában. A középtávú célkitűzés az európai elektromos és gázpiac fokozatos megteremtése, amely potenciálisan több mint 35 országot és több mint 600 millió lakost foglal magában. Ennek a piacnak közös piacnyitási, környezetvédelmi és biztonsági normákon kell alapulnia.

1.4 A földgáz iránti kereslet gyorsan nő, és a közösség növekvő mértékben válik függővé a gázbehozattól. Az európai energiapiac hatékony működése és a jövőbeli gázellátás biztosítása céljából a több forrásból történő gázszállítások lehetőségének megteremtésére és új infrastruktúra kiépítésére van szükség. Beruházásra van szükség a piacnyitást követően – a meglévő infrastruktúra rugalmasabb kihasználása mellett – új

szállító csővezetékek és belső csővezetékek építésébe is. Szoros együttműködésre van szükség a szállító országokkal és a tranzit területekkel.

2. A Bizottság javaslata

2.1 Az elektromos és gázpiacra vonatkozó TEN-irányelvek jelenlegi átdolgozása főleg az új tagállamokat kapcsolja be a belső elektromos és gázpiac kereteibe. Az új szöveg:

- biztosítani fogja, hogy a transz-európai energiahálózatokról szóló irányelvben a támogatandó projektek jegyzékében teljes mértékben vegyék számításba és határozzák meg azt az igényt, hogy a belépő országok és a szomszédos régiók jobban beépüljenek a nagyobb európai energiapiacba,
- bevezeti az „európai érdek kinyilvánítását” egyes határokon átnyúló projektekre az elsőbbségi tengely mentén, és
- lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy európai koordinátort nevezzen ki az elsőbbségi projektre.

A közlemény kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsanak elsőbbséget az elsőbbségi projekteknek, segítsék elő és gyorsítsák fel a projektek befejezését, valamint készítsenek értékeléseket és jelentéseket a Bizottság számára.

2.2 A határozat függelékei a II. függelékben lefektetett kritériumok szerint közösségi pénzügyi támogatásra jogosult, közös érdeket megjelenítő projekteket (III. függelék), a közösségi támogatás odaítélésakor elsőbbséget élvező, közös érdeket megjelenítő projekteket (I. függelék), és európai érdekű projekteket (IV. függelék) sorolnak fel.

2.3 A 2007. és 2013. közötti időszakra igényelt becsült beruházási összeg az elsőbbséget élvező elektromos és gázvezeték építésére kb. 28 milliárd euró, amelyből 20 milliárd az EU-ban, 8 milliárd pedig harmadik országokban valósulna meg. Ehhez jönnek a közös érdeket jelentő egyéb projektek befejezési költségei.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSzB véleményében erőteljesen támogatta az Európai Bizottság javaslatait a transz-európai elektromos és gázenergia-hálózatok fejlesztésére és támogatására vonatkozóan mint a hatékony belső elektromos és gázpiac létrehozására, valamint az energiaellátás biztonságának megvalósítására irányuló átfogó politika szerves részét. Az EGSzB támogatta az Európai Bizottságnak a fejlesztési periódushoz fizetendő pénzügyi hozzájárulás plafonjának 20 %-ra emelésére vonatkozó javaslatát is.

3.2 Sajnos, amint azt az előző EGSzB-veleményekben is megjegyeztük, a TEN-projektek megvalósítása nagyon lassú és nem kielégítő. A széles körű építési projektek finanszírozási nehézségeire komoly akadályként utaltunk. A fejlesztési szakaszban levő projektekhez való hozzájáruláshoz az Európai Bizottság rendelkezésére álló évi 20 milliárd euró aligha gyakorolhat erős befolyást a megvalósításra. Állami-magán partneri kapcsolatokat kell létrehozni.

3.2.1 A finanszírozás mértéke valószínűleg nem az egyetlen akadály, ami miatt a TEN-projektek lassan valósulnak meg. Más, háttérben levő okok is lehetnek, mint például a tagállamok az iránti elkötelezettségének a hiánya, hogy határon átnyúló projektekben működjenek közre. Az európai koordinátor szerepet kaphatna ennek javításában. Egyes olyan esetekben, ahol állami finanszírozás mellett döntöttek, ez is késleltethette a projekt elkezdését, amely különben késedelem nélkül elkezdődött volna, ha nem vártak volna egyik-másik döntésre.

3.2.2 Jelenleg a hosszú, nehézkes és a végeredményt tekintve bizonytalan tervezési és engedélyezési eljárások jelentős akadályt állítanak az infrastrukturális beruházások útjába. Az EU intézményei által egy projektnek biztosított elsőbbségi státusz világos jelzésül szolgálna a helyi és más döntéshozók számára arra vonatkozóan, hogy fontos a projekt időben való kivitelezése.

3.3 Az EGSzB üdvözli az Európai Bizottság határozattervezetét, megjegyezve, hogy jó lett volna azt korábban benyújtani. Mire az EGSzB plenáris ülése jóváhagyja ezt a véleményt, a bővítés már megtörtént, és az EU már 25 tagállamból áll. A szomszédos országok megközelítésére vonatkozóan ennek az ellátási biztonság szempontjából való szükségessége már régóta világosan látható volt, legkésőbb az ellátás biztonságáról szóló Zöld Könyv óta.

3.4 Az EGSzB az Unió különböző részei és a szomszédos területek összekapcsoltsági helyzetének elemzését és kilátásait tanulságosnak és lényegre törőnek tartja.

3.5 Az Európai Bizottság azonban nem tér ki a belső energiapiacra várható fejleményekről szóló bővebb és hosszabb távú tanulmányokra, amelyek a szükséges háttérinformációt biztosítanák a kulcsfontosságú infrastrukturális projektek meghatározásához. A hosszú távú, illetve az alternatív elképzelések annál is inkább fontosak ebben az ágazatban, mert a beruházások élettartama 50 év vagy több. A hivatkozások hiánya azért is meglepő, mert ez a fajta információ hozzáférhető, beleértve a Bizottság saját maga által készített anyagait.

3.5.1 A földgáz szerepe különleges érdeklődésre tarthat számot Európa jövőbeli energiatérképén. A tendencia a gyorsan növekvő felhasználás és az EU-n kívülről származó importtól való növekvő függés irányába mutat. Ez a tendencia az infrastrukturák kezelésének fontosságára, valamint a kevés forrástól való függés és a tulajdonosi összevonások kockázatára hívja fel a figyelmet. Milyen közép- és hosszú távú várható igény, felhasználási hely és források állnak az elsőbbségi infrastrukturális projektekre vonatkozó javaslatok mögött? Várhatóan hogyan alakul a fűtési, villanyáram-termelési és CHP célú felhasználás, valamint milyen esetleges tervek vannak a gázból való hidrogén előállítására? Milyen lehetőségeket kínálnak a források? A politikai döntések, kezdve az EU környezeti politikájával egészen a helyi tervezési döntésekig, erősen befolyásolják az energiaválasztékok és piacokat. Mindezekhez figyelembe kellene venni a szélesebb körű, hosszú távú helyzetet is.

3.6 Egy erre vonatkozó kérdés, hogy lehetnek-e alternatív megoldások egyes szűk keresztmetszeti problémákra, amelyeket a javasolt hálózatprojektek megoldani szándékoznak. Például egyes esetekben a villanyáram-fejlesztésbe történő beruházás az erőteljes igény közelében elhelyezve nem lenne-e járhatóbb út? A hálózatfejlesztési javaslatok esetében ezt mindig meg kell vizsgálni, a fokozott energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrásokból történő megosztott energiafejlesztést is figyelembe véve.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A (4) idézetet úgy kell átfogalmazni, hogy egyenlő preferenciát nyújtson a belső piac hatékony működtetésének és az olyan stratégiai céloknak, mint az ellátás biztonsága és az egyetemes szolgáltatásbiztosítás.

4.2 Az egy tagállamon belüli projektek csak kivételes esetekben kerüljenek be az európai érdeket képviselő projektek jegyzékébe.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az „Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata bizonyos közúti áruszállításokkal kapcsolatos közös jogszabályok kidolgozására vonatkozóan (egységes jogi szerkezetbe foglalt változat)”

(COM(2004) 47 végleges – 2004/0017 (COD))

(2004/C 241/05)

2004. február 11-én a Tanács elhatározta, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 71-es paragrafusa értelmében, konzultálni fog az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal „az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslatáról, bizonyos közúti áruszállításokkal kapcsolatos közös jogszabályok kidolgozására vonatkozóan (egységes jogi szerkezetbe foglalt változat)”.

A „Szállítás, energia, infrastruktúra, információs társadalom” szakszekció, amelynek a feladata, hogy előkészítse a Bizottság munkáit e tárgykörben, 2004. május 10-én kidolgozta véleményét (előadó: J. Simons).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 409. plenáris ülésén, 2004. június 2-i és 3-i, 409. plenáris ülésén (a 2004. június 2-i ülésen) a jelen véleményt 173 igen szavazattal, 1 nem szavazattal és 16 tartózkodással elfogadta:

1. Jelen javaslat tárgya a Tanács, bizonyos közúti áruszállításokkal kapcsolatos közös jogszabályok kidolgozására vonatkozó, 1962. július 23-i első irányelvnek kodifikálása ⁽¹⁾.

2. A polgárok Európájának kontextusában a közösségi jogrendszer egyszerűsítése és világos áttekinthetősége igen nagy jelentőségű. Az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a gyakran módosított jogalkotási aktusokat kodifikálják és, az 1994. december 20-i intézményközi megállapodás keretén belül megegyeztek, hogy ilyen esetben gyorsított eljárást alkalmaz-

hassanak. Azonban semmilyen lényeges módosítás nem építhető be olyan jogalkotási aktusokba, melyek a kodifikálás tárgyát képezik.

3. Az Európai Bizottság jelen javaslata pontosan egybeesik ezzel a szándékkal, így az EGSzB semmiféle kifogást nem kíván ellene felhozni, mindazonáltal kénytelen megállapítani, hogy a kodifikálást túl későn kezdték el. Még ha a megszabott határidőt, bár éppen csak hogy, de be is tartották, a legutolsó módosítás mégiscsak 1992-ből származik.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ HL 70., 1962.8.6., 2005. o. A 881/92/EGK rendelet által legutóbb módosított irányelv (HL L 95., 1992.4.9., 1. o.) – EGSzB vélemény: HL C 40., 1992.2.17., 15. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye az Európai Parlament és a Tanács javaslatáról a csomagolásra és csomagolóanyagokra vonatkozó 94/62/EK sz. irányelv új irányelvvel történő módosításáról

(COM(2004) 127 végleges – 2004/0045 (COD))

(2004/C 241/06)

2004. március 5-én a Tanács elhatározta, hogy konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal az Európai Közösség alapító Szerződésének 95. §-ában foglaltak értelmében, arról a javaslatról, hogy az Európai Parlament és a Tanács alkosson irányelvet a csomagolásra és csomagolóanyagokra vonatkozó 94/62/EK sz. irányelv módosítására.

A Mezőgazdasági, Vidékfejlesztési és Környezetvédelmi Szekció, mely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, a Bizottság véleményét 2004. május 6-án elfogadta. A téma előadója Adams úr volt.

A 2004. június 2-i és 3-i, 409. plenáris ülésén (június 2-i megbeszélésén) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elfogadta a következő véleményt 180 igen, 3 nem szavazat és 13 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 A javaslat célja a csomagolásra és a csomagolóanyagok hulladékaira ⁽¹⁾ vonatkozó jogszabály végrehajtási problémáinak tárgyalása a most csatlakozott államokban. Ugyanis, a 2002. november 1-je után elfogadott jogszabályokat – jelen esetben a módosító jogszabályt, melyet csak 2004. februárjában hagytak jóvá – nem tartalmazza a csatlakozásról szóló törvény. A Bizottság állásfoglalása szerint a legmegfelelőbb eljárás ennek a módosító javaslatnak a benyújtása a Csatlakozási Szerződés 95. §-a alapján.

1.2 Az érintett jogszabályokról az Európa Tanács 2002. decemberében számos információs és konzultációs mechanizmusban állapodott meg a csatlakozó államokkal. Ciprust ⁽²⁾ kivéve, valamennyi csatlakozó állam úgy tájékoztatta a Bizottságot 2003. februárjában, hogy további átmeneti időszakokra van szüksége az eredeti irányelv teljes végrehajtásához. A jelen, módosító irányelvre irányuló javaslat a tíz csatlakozó állammal ezt követően folytatott intenzív bilaterális műszaki konzultációk eredménye.

1.3 A jelenlegi irányelv ⁽³⁾ célja, hogy megelőzze, vagy minimalisra csökkentse a csomagolóanyagok és hulladékaik káros környezeti hatásait a hulladékgyűjtési és visszaforgatási célú-irányzatok segítségével. Az újonnan megállapított célúirányzatok lényegesen magasabbak, mint a 2001. évi és 2008. végére teljesíteni őket. Az irányelv külön célúirányzatokat tartalmaz a műanyagokra, fémekre, papírra, dobozokra és az üvegre. Ezen specifikus előirányzatok javítani hivatottak a környezetvédelem általános szintjét az EU-ban. Egyben csökkentenék is a versenyhelyzet meglévő torzulásait, magasabb szintű jogharmonizációt vezetnének be a belső piacon és nagyobb beruházási tervezési biztonságot tennének lehetővé a visszaforgatási infrastruktúrában.

⁽¹⁾ A 2004. február 11-i 2004/12/EK sz. irányelvvel módosított 94/62/EK sz. irányelv (HL L 47., 2004.2.18., 26–32. o.)

⁽²⁾ Ciprus nem kért átmeneti intézkedéseket

⁽³⁾ A 2004. február 11-i 2004/12/EK sz. irányelv, HL L 47., 2004.2.18., 26–32. o.

1.4 A javaslat megköveteli a csatlakozó államoktól a célú-irányzatok teljesítését legkésőbb 2012. december 31-ig.

2. Általános megjegyzések

2.1 Ez az irányelvmódosító-javaslat a jogalkotás szükséges részét képezi, és realiztikus teljesítési határidőt tűz ki a csatlakozó államok számára végrehajtásához.

2.2 2002. május 29-én ⁽⁴⁾ kibocsátott véleményében, az EGSzB teljes mértékben támogatta az eredeti irányelvet, mint fontos ösztönző erőt abban az irányban, hogy a nemzeti törvényhozások alkossanak jogszabályokat a csomagolóanyagok hulladékainak gyűjtésére és visszaforgatására.

3. Specifikus megjegyzések

3.1 Az EGSzB megállapítja, hogy a csatlakozó államokban a csomagolóanyagokból átlagosan képződő hulladék mennyisége 87 kg/fő, szemben a jelenlegi tagállamokban képződő 169 kg/fő mennyiséggel. Bár a várakozások szerint a csomagolóanyagfogyasztás növekedni fog a csatlakozó államokban az egységes piac hatása alatt, az EGSzB sürgetne minden erőfeszítést abban az irányban, hogy már a keletkezés helyén csökkentsék a csomagolóanyagmennyiséget, ahol még kielégíti a biztonságra és a higiénére vonatkozó előírásokat.

⁽⁴⁾ EGSzB 681/2002, HL C 221., 2002.9.17., 31–36. o.

3.2 Minden egyes tagállam továbbra is felelős azokért a rendszerekért, amelyekkel el kívánja érni a visszaforgatási előirányzatok teljesülését. A Közösségen belül számos követelmény, eljárás, ösztönző és visszatartó erő létezik és az EGSZB sürgeti a Bizottságot, hogy a munkát folytassák a legjobb gyakorlat kialakítására és példaértékű esettanulmányok közzétételére.

Brüsszel, 2004. június 2.

4. Következtetések

A Bizottság üdvözli, és teljes mértékben támogatja a javaslatot, mely fontos ösztönző erőt jelent és arra buzdítja a nemzeti törvényhozó testületeket, hogy vezessenek be szelektív hulladékgyűjtési rendszereket a csatlakozó államokban.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat a közép- és kelet-európai társult országokban a csatlakozás előtti időszakban hozandó mezőgazdaság- és vidékfejlesztési, csatlakozást előkészítő intézkedések közösségi támogatásáról szóló 1268/1999/EK tanácsi rendeletre

(COM(2004) 163 végleges – 2004/0054 (CNS))

(2004/C 241/07)

2004. április 2-án a Tanács úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 37. cikkelye alapján a következő kérdésben: Javaslat a felvételt kérő közép- és kelet-európai országokban a csatlakozás előtti időszakban hozandó mezőgazdaság- és vidékfejlesztési, csatlakozást előkészítő intézkedések közösségi támogatásáról szóló 1268/1999/EK tanácsi rendeletet módosító rendeletre.

A Mezőgazdasági, Vidékfejlesztési és Környezetvédelmi Szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 6-án fogalmazta meg véleményét. Az előadó Donnelly úr volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 2-án tartott, 409. plenáris ülésén elfogadta a következő véleményt 182 igen, 2 nem szavazattal és 14 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 A 2002. decemberi csatlakozási tárgyalások lehetővé tették nyolc olyan országnak a 2004-es csatlakozását, amely a következő rendelet támogatásainak kedvezményezettje.

1.2 A Bizottság azon az állásponton van, hogy – a szerzett tapasztalatok alapján, de az eredeti célkitűzések megtartása mellett – a rendeletet módosítani kell azoknak a kedvezményezett országoknak az érdekében, amelyek nem csatlakoznak az Európai Unióhoz 2004-ben.

1.3 Néhány módosítás foganatosítása révén össze kell hangolni bizonyos rendelkezéseket azokkal a rendelkezésekkel, amelyek az új tagországokra lesznek érvényesek. A következő módosításokra tették javaslatot: i. egy olyan anyagilag támogatható intézkedés biztosítása, mely lehetővé teszi vidéki térségek

közösségei számára Romániában és Bulgáriában, hogy helyi vidékfejlesztési stratégiát készítsenek elő és valósítsanak meg; ii. a támogatásintenzitás hasonló szintre hozása, mint amely a 2004-ben az Unióhoz csatlakozó országokban valósul meg; iii. a támogatási keret határértékeinek további tisztázása. Az utóbbi módosítás visszamenő hatályú lesz minden kedvezményezett országra nézve.

2. A bizottsági javaslat lényege

2.1 A Közösség hozzájárulása nem haladhatja meg a támogatható közkiadások egészének 75 %-os felső határát. Az Európai Bizottság javaslata nem jelent további kiadást a Közösség költségvetése számára, mivel finanszírozása a már elkülönített keretből történik majd.

2.2 A támogatási keret határértékeire vonatkozó 1268/1999/EK tanácsi rendelet ⁽¹⁾ rendelkezései további tisztázásra kerülnek majd és módosulni fognak.

2.3 Ez a módosítás garantálja majd azt, hogy minden esetben betartják az Európai Megállapodásokban meghatározott felső határértékeket.

2.4 A javaslat megállapítja annak szükségességét is, hogy emelkedjen a 2. cikkben szereplő bizonyos intézkedések EU-támogatottsági szintje.

2.5 A romániai és bulgáriai domb- és hegyvidékek támogatásintenzitását 2004. január 1-jétől össze fogják hangolni a 2004. május 1-jén az Unióhoz csatlakozó országok hasonló gondokkal küszködő területeinek adott támogatások mértékével.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSzB támogatja azt a bizottsági javaslatot, hogy helyi vidékfejlesztési stratégiák valósuljanak meg annak érdekében, hogy megerősödjön a vidék gazdasága.

Brüsszel, 2004. június 4.

3.2 Az EGSzB helyesli, hogy növekedjen a támogatás intenzitása, mert ez szükséges a mezőgazdaság fejlődéséhez és az élelmezési és környezetvédelmi szabványok előírásainak betartásához.

4. További megjegyzések

4.1 Az EGSzB ugyanakkor tudatában van annak, hogy milyen nehézségeket okozhat a kedvezményezett országoknak az alapok előteremtése, mielőtt megkapják a befektetési segílyt.

4.2 Ezért kéri az EGSzB, hogy a Tanács tegye lehetővé köz-igazgatásilag, hogy az illető országok lekérhessék a maximális összeget a keretükből.

5. Összefoglalás

5.1 Az EGSzB teljességgel támogatja a rendelet módosításával kapcsolatos európai bizottsági javaslatot.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ HL L 161., 1999.6.26., 87. o., utolsó módosítás: 696/2003/EK rendelet (HL L 99., 2003.4.17., 24. o.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszerekkel kapcsolatban (kodifikált változat)

(COM(2004) 290 végleges – 2004/0090 (COD))

(2004/C 241/08)

2004. május 4-én a Tanács úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. és 251. cikkelye alapján a következő kérdésben: Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata a különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszerekkel kapcsolatban.

A Mezőgazdasági, Vidékfejlesztési és Környezetvédelmi Szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 6-án fogalmazta meg véleményét. Az előadó Donnelly úr volt.

A 2004. június 2-i és 3-i, 409. plenáris ülésén (június 2-i megbeszélésén) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elfogadta a következő véleményt 171 igen, 3 nem szavazat és 9 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 Ennek a javaslatnak a célja a tagállamok különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszerek használatára vonatkozó jogszabályainak jogharmonizációjáról szóló, 1989. május 3-i 89/398/EGK tanácsi irányelv egységes szerkezetbe foglalása. Az új irányelv a benne foglalt különböző okmányok helyébe lép. Ez a javaslat teljességgel megőrzi a különböző kodifikálandó okmányok tartalmát, csupán olyan formai módosításokat javasol, melyeket a kodifikációs eljárás megkíván.

2. Általános megjegyzések

A Bizottság igen hasznosnak tartja, ha egy irányelv foglalja majd magába az összes szöveg tartalmát. A Polgárok Európá-

jához illő szellemben úgy az EGSzB, mint az Európai Bizottság nagyon fontosnak tartja a közösségi jog egyszerűbbé és áttekinthetőbbé tételét annak érdekében, hogy az világosabbá és hozzáférhetőbbé váljon az átlagpolgárok számára, mert ilyen módon új lehetőségek nyílnak meg előttük és élhetnek új, különleges jogaikkal.

3. Megvannak a biztosítékok arra, hogy ez a rendelkezésgyűjtemény nem tartalmaz majd lényegi változtatásokat, mert az egyetlen célja mindössze az, hogy a közösségi jog világossá és áttekinthetővé váljon. Az EGSzB teljes támogatását adja ehhez a célkitűzéshez, és ezeknek a biztosítékoknak a tudatában örömmel üdvözli ezt a javaslatot.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Bizottságtól a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához érkezett közleményről, amely megadja az irányelveket az EQUAL közösségi kezdeményezésnek a munkaerőpiacra kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés és egyenlőtlenség minden formája elleni küzdelem új módszereire vonatkozó nemzetek közötti együttműködéssel foglalkozó második fordulójához – A jó ötletek szabad áramlása

(COM(2003) 840 végleges)

(2004/C 241/09)

2004. január 5-én a Bizottság úgy döntött, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke értelmében konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal a Bizottságtól a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához érkezett közleményről, amely megadja az irányelveket az EQUAL közösségi kezdeményezésnek a munkaerőpiacra kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés és egyenlőtlenség minden formája elleni küzdelem új módszereire vonatkozó nemzetek közötti együttműködéssel foglalkozó második fordulójához – „A jó ötletek szabad áramlása” címen.

A Bizottság tárgybeli munkájának elvégzéséért felelős Foglalkoztatási, Szociális és Állampolgársági Osztály 2004. május 5-én fogadta el a véleményt. (Az előadó Sharma úr volt.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 409. plenáris ülésén (június 2-i megbeszélésén) 185 igen, 1 nem szavazat és 9 tartózkodás mellett a következő véleményt fogadta el:

1. A közlemény tartalma

1.1 A jelen közlemény célja kettős. Szemlélteti az EQUAL néhány korai eredményét, rámutat az ígéretes gyakorlatra, amely már hozzájárulhat a munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetés és egyenlőtlenség kezelésének új módszereihez – „A jó ötletek szabad áramlása” címmel. Kijelöli az EQUAL második fordulójának helyszínét is, megerősítve a program elveit és felépítését, valamint bemutatva annak szakmai részleteit.

1.2 Ebben a korai állapotban az EQUAL leginkább látható sikere a partnerség, amelynek célja, hogy összehozza azokat a szereplőket, akik együttműködnek a Fejlesztési partnerség keretén belül a sokirányú problémák integrált megközelítésének kialakítása érdekében.

1.3 Az EQUAL felépítése magába integrálta a jó kormányzás legfontosabb vonásait, mivel hűsbavágó politikai kérdésekkel foglalkozik, és az intézményi határok felett és azokon túl dolgozik.

1.4 Az EQUAL elfogad egy tematikus megközelítést, majd a konzultációt követően a tagállamok egyetértének abban, hogy a második fordulóra változatlanul hagyják az EQUAL témáit.

1.5 Az EQUAL program az európai bővítést először a 2. fordulóban veszi figyelembe. Ennek következtében az összes téma közül a roma népesség és az emberkereskedelem áldozatainak támogatása keresettebb lesz, mivel ezeknek a kihívásoknak a nagyságrendje jelentősen megnő.

1.6 Az EQUAL jó alkalmat nyújt az új tagállamoknak arra, hogy együtt dolgozzanak a régi tagállamokkal abból a célból, hogy felismerjék a menedékkérők társadalmi és szakmai beilleszkedésére vonatkozó jó gyakorlatot.

1.7 Bár a munka még folyik, és érvényes következtetést még nem lehet levonni ebből, az EQUAL 2001-ben megkezdett első fordulója már szemlélteti azt az ígéretes új gyakorlatot, amellyel a hátrányos megkülönböztetést és egyenlőtlenséget kezelik. Többek között az alábbiakkal kapcsolatban: fogyatékoság és szexuális beállítottság, a dolgozók hosszabb idejű foglalkoztatására való törekvések, a munkanélküliek és az inaktív személyek üzleti vállalkozása, a bevándorlók hozzájárulása a foglalkoztatáshoz és a gazdasági növekedéshez, a munkaerő-piachoz való alkalmazkodóképesség elősegítése, építőkövek az élethosszig tartó tanulási stratégiákhoz, a nemek elkülönítésének kiküszöbölése a különböző ágazatokban és foglalkozásokban, a gondozási és háztartási feladatok megosztása, egyetemleges társadalmi felelősség, visszailleszkedés a kirekesztés leküzdése érdekében és szociális gazdálkodás, hogy több állás jöjjön létre és emelkedjék a színvonaluk.

1.8 Miközben a tematikus megközelítés állandó marad, a második fordulóban, különösen a bővítés után az EQUAL nem kevésbé fog foglalkozni a felmerülő kihívásokkal, mint például a roma emberek és az emberkereskedelem áldozatainak hátrányos megkülönböztetésével.

1.9 A tagállamokon átnyúló együttműködés az EQUAL alapszempontra, amely jól működik, és számos szinten megnyilvánul a fejlesztési partnerségek és a tematikus hálózatok között.

1.10 A „mainstreaming”, azaz az új ötletek és megközelítések beillesztése és beépítése a politikába és a gyakorlatba kihívás, azonban annak érdekében, hogy az EQUAL a maximális hatást érhesse el, az eredményeket elemezni, értékelni és terjeszteni kell, hogy ezek mind a tagállamokon belül, mind mindenütt az Unióban kifejthessék a hatásukat.

1.11 Az értékelés két részből áll: egy félidőben történő áttekintésből és egy folyamatos értékelésből. Az előbbit azoknak a félidejű, a Bizottságnak 2003 decemberében benyújtott nemzeti jelentéseknek a segítségével kell elvégezni, amelyek alapján az európai szintű értékelés készült. Az EQUAL értékelői EU-szerte nem javasolnak semmilyen változtatást az EQUAL általános felépítésében. A nemzeti értékelők jelentései alapján és saját munka- és elemzési területükön azonban kiemelnek egypár kérdést, amely korlátozhatja az EQUAL hatékonyságát, és készítenek egy sorozat ajánlást a hatékonyság fokozására. Ezt a félidejű értékelést követően a régi tagállamok továbbra is éves időközli jelentéseket készítenek.

2. Általános megjegyzések

2.1 Üdvözöljük a lelkesedést a partnerségért (3. szakasz), és helyeseljük a korábban az együttműködésben még részt nem vett csoportok közötti partnerség ösztönzése jelentőségének elismerését. Ez az EQUAL sikerében az egyik legfontosabb tényező, valamint az, hogy az adminisztrációs és támogatási folyamatokat úgy kell megtervezni, hogy a partnerségben való munkálkodás fenntartása legyen a legfontosabb cél.

2.2 Az 1. cselekvési szakasz szándéka (leírása a 3. szakasz, 4. bekezdésben) jól megalapozott. A folyamatok egyszerűsítése a fejlesztési munkához való eljutásig segíteni fog a lendület fenntartásában, és annak biztosításában, hogy a program sikere nem nehezedik túlságosan az ötletadó emberekre.

2.3 Az EQUAL-be bevont partnerek nagyon széles köre azt jelenti, hogy aktív részvételük valószínűleg bátorítja majd a jó kormányzás kialakulását. Az EQUAL elveiben és felépítésében a felhatalmazás bátorítása a jó kormányzásnál fontosabb kell, hogy legyen, és a 3.1. szakaszban egy jó lehetőséget hagytak ki ennek hangsúlyozására. Az EQUAL révén létrehozott hálózatok munkájának folytatása (3.1. szakasz, 4. bekezdés) az összes fél azon felhatalmazásán fog múlni, amellyel befolyásolhatják a többi érdekelt politikáját és gyakorlatát. A hátrányos megkülönböztetés által közvetlenül érintettek bevonásáról szóló vitát köszöntjük, de el kell ismerni, hogy az EQUAL végrehajtása gyakran hierarchikus az európai, nemzeti, regionális és helyi szinteken mindenütt. Ez növelheti a bürokráciát, valamint csökkentheti a tulajdont, hacsak nem látják előre és nem kerülnek el ezeket a problémákat. Különösen a finanszírozás ellenőrzését kell kiemelni, mint a felhatalmazást gyakran érintő mechanizmust.

2.4 Az Európai foglalkoztatási stratégia, a Társadalmi integráció, a Szerződés, az Európai Menekültügyi Alap és más politikai dokumentumok megvitatását üdvözöljük mint az EQUAL-hez irodalmat biztosító eszközöket, amelyek fontos lehetőséget biztosítanak olyan csoportok számára, amelyek rendes esetben nincsenek annyira bevonva az európai politikába, hogy értsék is azt, és kapcsolatban is álljanak vele. A további olvasnivalók,

vagy tájékoztató anyagok és a jegyzetekkel való ellátás bátoríthatja az ilyen partnerek további vizsgálódását. A kirekesztésben a hátrányos megkülönböztetés és az egyenlőtlenség jelentős tényezők, azonban fontos, hogy hozzászoktassuk a változás bürokráciájához az olyan csoportokat és egyéneket, akik részt vesznek az EQUAL-nek a politikába való bevonásában és a gyakorlatba való átültetésében, de tapasztalatlanok a politika befolyásolásában. Ezek az irányelvek egyes csoportok számára az első érintkezési pontot jelenthetik.

2.5 Az EQUAL által az innovációra helyezett hangsúly (5. szakasz) a politika megvalósításának új megközelítése vonatkozásában tárgyaljuk. Az EQUAL innovációról szóló irányelve (11.4. szakasz, 17. pont) új politikakialakítási folyamatokat is tárgyal. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a fejlesztési partnerségekben rejlő lehetőséget a felhatalmazás és a jó kormányzás megteremtésére mind a politika kialakítása, mind annak megvalósítása során.

2.6 Az új ötletek politikába való bevonásának és a gyakorlatba való átültetésének megerősödése elismeri ennek fontosságát. A „multiplikátorok” képessé tétele új projektek létrehozására az innováció növekedéséhez vezethet. Fontos felismerni, hogy a fejlesztési partnerségekben vállalt innováció folyamatában nem szükségképpen a megfelelő emberek vesznek részt az eredmények politikába való bevonásában és a gyakorlatba való átültetésében.

2.7 Az értékelési folyamat nagyobb hangsúly fektetését ajánlja az állások megtartására, a foglalkoztatás minőségére és a közvetlen állásteremtésre. A kis és közepes vállalkozásokban dolgozó egyének számára az olyan tevékenységek vonzóvá tétele, mint a 30 és 40 éves korban az élethosszig tartó tanulás és a karriertervezés esetleg újszerű foglalkoztatási módokat kíván. Fontos együttműködni a hálózatos szervezetekkel (mint például szakszervezetekkel) és úgy irányítani a bürokráciát, hogy a papírmunka lehető legnagyobb része központosítva legyen.

2.8 A kis- és közepes vállalkozások és a nem-kormányzati szervezetek számára ismertek az EQUAL-lel kapcsolatos bürokrácia kihívásai, de ugyanezekkel a kihívásokkal találják szemben magukat a helyi hatóságok is, és az új tagállamoknak már aggodalmi is vannak a Strukturális alapok adminisztrációját illetően. A helyi hatóságok adminisztrációs problémáikat valószínűleg áthárítják a kis- és középvállalkozói és a nem-kormányzati szervezeti partnereikre, ezzel akadályozva ezen csoportok számára a dolgok megértését. Ha megoldást találunk a kis és közepes vállalkozások és a nem-kormányzati szervezetek számára, az hasznos lehet a rendszerben résztvevő összes szervezetnek.

2.9 Ennek a kezdeményezésnek jó az időzítése az európai politika és stratégia tájékoztatási fejleményei szempontjából. A lisszaboni folyamatról a félidejű jelentés 2005 júliusában esedékes, és ennek kulcseleme az EU foglalkoztatási stratégiája. Az új strukturális alapokra vonatkozó javaslatot is 2004 júliusában kell betervezni, és az európai kohéziós jelentés is nyújt némi lehetőséget az EQUAL-ből származó eredményeknek a politikába és a gyakorlatba kerüléséhez.

3. Konkrét megjegyzések

3.1 Az EQUAL teorikus alapját képező elgondolások elfogadásához nem fér kétség. A konkrét megjegyzések ezért inkább a mechanizmusokra összpontosulnak.

3.2 Az EQUAL első körében az 1. cselekvési szakasz (partnerség-építés) és a 2. szakasz, (fejlesztés) közötti átmenet lendületvesztést okozott néhány program esetében. Egy új, „megerősítő lépést” javasolunk, amely csökkenti a 2. szakasz jóváhagyásának adminisztrációját és biztosítja, hogy a költség az egész átmenet alatt megfelelő maradjon.

3.3 Az 1. cselekvési szakaszból a másodikba való átmenet középpontjában a fejlesztési partnerségi egyezmény megfogalmazása áll, amely tartalmazza annak célját, célkitűzéseit és cselekvési tervét. Fontos a folyamatosság. A partnerségeknek tudniuk kell, hogyan képesek felhatalmazási tevékenységükkel, adminisztrációs eljárásaikkal és munkatársak felvételével támogatni ezt a folyamatosságot. Meglehetősen egyenlőtlenség van az irányító hatóságok által a fejlesztési partnerségnek nyújtott támogatásban, amelyek nem mindig dolgoznak megfelelően. A tagállamoknak tanulniuk kell egymástól abban a tekintetben, hogy milyenfajta támogatásra van szükség a hatékony fejlesztési partnerség kialakításához. A munkatársi gárda folytonossága kiemelt probléma lehet az új tagállamokban, ahol a személyzet gyakrabban költözhet az újonnan megnyíló lehetőségek eredményeként.

3.4 A nemzetek közötti partnerségek kialakulása nagyon hasznos eleme az EQUAL-nek. A partnerségeket arra kell ösztönözni, hogy rugalmasak legyenek, reagáljanak és építsenek a programtervezetekben beálló elkerülhetetlen változtatásokra, amelyek a bevezetett újítások eredményei. A költségvetés rugalmassága döntő ehhez.

3.5 A pénzügyi szabályok azonosak az összes strukturális alap esetében, azonban a pénzügyi elszámolási folyamatot és a tevékenységeket gondosan kell irányítani úgy, hogy az adminisztrációs teher ne gátolja meg azokat, akik a legjobb helyen vannak ahhoz, hogy felhatalmazási lehetőséget szerezzenek.

3.6 A Bizottság korábbi tapasztalata azt mutatja, hogy a kiutalt pénzeszközöknek csak 85 %-át költik el. Javasoljuk az alulköltés rögzítését, és további „mainstreamingre” való felhasználását. Az alulköltés rögzítésének nem szabad fölösleges adminisztráció megkövetelésével, amely elvonja a figyelmet a megvalósításról, vagy a pénzeszközök idő előtti csökkentésével aláásnia a csúszásban levő vagy módosított programokat.

3.7 Az új ötletek és megközelítések politikába való bevonásához és gyakorlatba való átültetéséhez tartozó tevékenységeinek jegyzéke a 9.a szakaszban nem teljes, de különösen fontosnak érezzük, hogy felismerjük a tanácsadás mellett az üzleti támogatás szerepét. Különösen fontosak az olyan társadalmi partnerek, mint a szakszervezetek. Az 1. forduló eredményeinek kiaknázása a megfelelő helyen, fontos része az EQUAL 2. forduló javaslatainak kialakításában is.

3.8 Az új ötletek és megközelítések politikába való bevonása és gyakorlatba való átültetése egy megközelítés vagy stratégia, és nem szabad azt önmagában célnak tekinteni. Az új ötletek és megközelítések politikába való bevonása és gyakorlatba való átültetése érték hozzáadását jelenti, de ezt az alapjául szolgáló egyenlőségi eszközöknek, mint például az új egyenlő bánásmódról szóló törvénynek vagy a pozitív lépések politikájának kell alátámasztania. Elfogadhatatlan, hogy a tagállamok egy része még nem tett eleget a hátrányos megkülönböztetésről szóló irányelveknek olyan törvények életbeléptetése révén, melyek egy általános egyenlőségi normát hoznának létre ezekben az országokban.

3.9 A tájékoztatás az „Egyenlő lehetőségekről” azt állapítja meg, hogy gyenge a fogadtatása (10.1. szakasz, 3. bekezdés), és korlátozott vagy hagyományos módon értik (10.1. szakasz, 6. bekezdés). Az „Egyenlő esélyek” fogadtatásának és kezelésének különböző módjairól szóló tájékoztatás a tagállamokban, nagyban elősegítené az új programok kidolgozását. Például a nemek közötti egyenlőtlenségekkel kevés csoport foglalkozik egy témakörön belül, de az egész programban a legtöbb csoport dolgozik ezen.

3.10 A tagállamok közötti időzítemi és folyamatbeli eltéréseknek a negatív hatása (10.1. szakasz, 5. bekezdés) nemcsak a nemzetek közötti partnerségek felállítására vonatkozik, amellyel a 2. fordulóban kívánnak foglalkozni. Az adminisztrációs és ellenőrzési eljárások megtervezése, a 3. cselekvési szakasz időzítése és az általános projektidőtartam mind eltérő lehet az egyes országokban, és ezért a nemzetek közötti együttműködés ellen hathat.

3.11 A 2. fordulóban szereplő programok kiválasztásában hasznos lenne, ha az egyes témákat vezető két-két országtól hozzá lehetne jutni tanácshoz úgy, hogy a tagállamok közötti valamelyes összhang előnyét az irányító hatóságok hasznosítani tudják.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye arra vonatkozóan, hogy a Tanács határozattal állapítsa-e meg az Európai Menekültügyi Alapot a 2005–2010-ig terjedő időszakra

(COM(2004) 102 végleges – 2004/0032 (CNS))

(2004/C 241/10)

2004. február 23-án a Tanács elhatározta, hogy konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal az Európai Közösség alapító Szerződésének 262. §-ában foglaltak értelmében, arról a javaslatról, hogy a Tanács határozattal állapítsa-e meg az Európai Menekültügyi Alapot a 2005–2010-ig terjedő időszakra.

A Foglalkoztatási, Szociális Ügyek és Állampolgársági Szekció, amely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, a véleményt 2004. május 5-én elfogadta. A téma előadója Cassina úrhölgy volt.

409. plenáris ülésén (június 2-i összejövetelén), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elfogadta a következő véleményt 184 igen, 3 nem szavazat és 12 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 2000. szeptember 28-án a Tanács, 2000/596 szám alatt határozatot fogadott el az Európai Menekültügyi Alap létesítéséről a 2000/2005 időszakra terjedően (továbbiakban ERF I). Ez a program a költségvetésből erre az öt évre 36 millió euróval rendelkezett erre a célra. A program az esedékes racionalizálás és szerkezetátalakítás végrehajtásához szükséges akciók irányában megtette az első lépéseket, amelyeket sikeresen alapoztak éves költségvetési rubrikákra már 1997 óta, elsősorban az Európai Parlament⁽¹⁾ nyomtatékos kérésére. Az EGSzB a határozati javaslatot örömmel üdvözölte annak idején⁽²⁾.

1.2 Kicsit több mint egy évvel a 2004. december 31-i határidő lejárta előtt (ez volt az ERF I által átfogott időszak), a Bizottság elemezte a tagállamok és a Közösség tapasztalatait, melyeket az ERF I idején szereztek, megszervezett egy beszámoló konferenciát⁽³⁾, és elvégzett egy hatástanulmányt⁽⁴⁾ a program új fázisára irányuló javaslat előkészítésére. A beszámoló ezen kívül számba vette egyéb közösségi akciók és programok⁽⁵⁾ kihatásait és szinergiáit is.

1.3 Az összegyűjtött tapasztalat alapján, 2004. február 12-én a Bizottság egy javaslatot hozott nyilvánosságra, melyben kérte, hogy a Tanács határozattal állapítsa meg az Európai Menekültügyi Alap létesítéséről a 2005/2010 időszakra vonatkozóan. Ez a jelen véleményezés tárgya.

⁽¹⁾ Előadó: Gérard Deprez úr.

⁽²⁾ HL C 168., 2000.6.16. (előadó: zu Eulenbürgné úrhölgy).

⁽³⁾ 2003. október 30. és 31.

⁽⁴⁾ SEC(2004) 161, 2004. február 12., Bizottsági Munkanyag: Javaslat arról, hogy a Tanács határozattal állapítsa meg az Európai Menekültügyi Alapot a 2005/2010-ig terjedő időszakra – Kibővített hatástanulmány {COM(2004) 102 végleges}.

⁽⁵⁾ Különösen azok a költségvetési rovatok, melyek 2003-ban és 2004-ben alapoztak meg kísérleti integrációs projekteket; javasolták, hogy ügynökséget állítsanak fel az EU külső határainak irányítására; az EQUAL program felhasználása arra a célra, hogy a menedékjogért folyomódokat befogadják a munkaerőpiacra, stb.

2. A Bizottság javaslatának tartalma

2.1 A Bizottság javasolja egy Alap (ERF II) létesítését 687 millió eurós költségvetéssel hatéves időtartamra, hogy támogassa a tagállamokat a nemzetközi védelmet igénylő, menekült státust⁽⁶⁾ élvező harmadik országbeli állampolgárok, vagy hontalan személyeknek a befogadása, beilleszkedése és önkéntes hazatelepítése ügyeiben (egy áttelepítési program keretében), akik egyfajta anyagi támogatásban is részesülnek, ha kérelmeztek a fent leírt egyik, vagy másik védelmi formát, vagy ideiglenes védelmet élveznek⁽⁷⁾.

2.2 Támogatott akciók. Az ERF II a tagállamokkal közösen finanszíroz olyan akciókat, melyek széles spektrumban irányulnak a befogadási, beilleszkedési és önkéntes hazatelepítési programokra. A közös finanszírozás pontosabban rendelkezésre áll a befogadó infrastruktúra; az anyagi támogatás és az orvosi, ill. pszichológiai ellátás, a gondozás; a szociális és adminisztratív segítségnyújtás számára. Ide tartozik a nyelvi segítség, a segítségnyújtás az oktatáshoz és képzéshez, valamint a munkahelykereséshez és a befogadási eljárások javításában történő segítség, az EU Alapvető Emberi Jogok Chartájában foglaltak szerint. Ezek az értékek magukban foglalják a kedvezményezettek, a helyi vendéglátó lakosság tájékoztatásának elősegítését és a kedvezményezettek részvételének elősegítését a polgári és kulturális életben. A kedvezményezettek önellátásának elősegítése; akciók a helyhatóságok, az NGO-k és a nagyközönség bevonásának segítségével, tájékoztatás és tanácsadás a hazatelepüléshez és segítségnyújtás ahhoz, hogy szülőföldjükön ismét beilleszkedhessenek.

2.2.1 Sürgősségi intézkedéseket is lehet közösen finanszírozni, ha ideiglenes védelmi mechanizmusokat kell bevezetni (a költségek 80 %-áig), a befogadás, gyűjtőhely, szállás, létfenntartás, orvosi- és pszichológiai segítségnyújtás, személyzeti- és igazgatási költségek, logisztikai és szállítási költségek fedezésére.

⁽⁶⁾ A státust az 1967. január 31-i Jegyzőkönyvvel módosított, 1951. július 28-i Genfi Konvenció határozta meg.

⁽⁷⁾ A 2001/55/EK. sz. irányelvben használt értelemben.

2.2.2 Az ERF II költségvetés 10 %-át tartalékolják a közösségi akciók számára, amelyeket közvetlenül a Bizottság irányít és céljuk a közösségi együttműködés finanszírozása, a tapasztalatcsere, az innovatív kísérleti projektek, új technológiák kutatása és alkalmazásba vétele a menekültügyben és az ezekhez vezető akciók intézése.

2.3 Az ERF II bevezetése. A tagállamok és a Bizottság közösen felelősek az ERF II bevezetéséért.

2.3.1 A Bizottság irányelvekben fekteti le többéves programjait, biztosítja, hogy a gazdálkodás és az ellenőrző rendszerek meglegyenek a tagállamokban, zökkenőmentesen működjenek és vezessék be a Közösség intézkedéseit. A Bizottságot az 1999/468/EK sz. határozat rendelkezéseinek értelmében egy választmány segíti munkájában.

2.3.2 A tagállamok felelősek a nemzeti akciók bevezetéséért, a jogi személyiséggel és államigazgatási jogkörrel rendelkező „Felelős Hatóság” felállításáért; első fokon felelősek az akciók pénzügyeinek ellenőrzéséért, a statisztikai adatgyűjtésben pedig együttműködnek a Bizottsággal.

2.3.3 A tagállamok és a Bizottság együttműködve biztosítják az eredmények közreadását, garantálják az átláthatóságot és azt, hogy akcióik más fontos eszközökkel és kezdeményezésekkel összhangban legyenek és azokat kiegészítsék.

2.4 Tervezés. Két többéves programfázist terveztek (2005/2007. és 2008/2010). A tagállamok benyújtják a hároméves programtervezetet a Bizottság részére, amely azt három hónapon belül jóváhagyja, miután megvizsgálta az irányelvekkel való egyezőségüket a bizottsági eljárási rend szerint. A többéves programokat éves munkaprogramok segítségével hajtják végre.

2.5 A források felosztása. Minden egyes tagállam 300 000 euró összegű éves fix ellátmányban részesül; az új tagállamok esetében ez az első három évre évente 500 000 eurót jelent.

2.5.1 A rendelkezésre álló éves források fennmaradó részét a tagállamok között bontják le az alábbiak szerint: 35 %-át azon személyek számának arányában, akik az előző három évben menekült státusban, egy áttelepítési program alapján nemzetközi védelemben, vagy pótlólagos védelemben része-

sültek; 65 %-át azon személyek számának arányában, akik az előző három évben menedékkjogért folyamodtak, vagy ideiglenes védelemben részesültek. Az éves allokált összeg egy részét fel lehet használni technikai és adminisztratív segítségnyújtásra. Az Alap pénzügyi hozzájárulása vissza nem térítendő adomány formájában jelenik meg; Mindazonáltal, ha szabálytalanságot észlelnek, követelik a visszafizetést késedelmi kamattal növelten, ahol a kamat mértéke az EKB mindenkor kamattétele plusz 3.5 %. Annak érdekében, hogy az elsőt követően a programhoz a közös finanszírozású szegmenseket megkapják, kötelezik a tagállamokat jelentés benyújtására és költségnyilatkozat tételére. Ez utóbbit a felelős hatóságtól független szervnek kell tanúsítani.

2.5.2 A Közösség hozzájárulása a tagállamok akcióihoz nem haladhatja meg az összes költség 50 %-át; felemelhetik 60 %-ra az innovatív vagy transznacionális akciók esetére és 75 %-ra olyan tagállamok esetében, amelyeket a Kohéziós Alapból támogatnak.

2.6 Értékelés. A Bizottság 2007. április 30-ig be fog nyújtani egy első közbenső jelentést, és 2009. december 31-ig egy második közbenső jelentést. Végül, egy utólagos értékelő jelentést nyújt be 2012. december 31-ig.

3. Megjegyzések

3.1 Az EGSzB a Bizottság javaslatát rendkívül pozitívan fogadja és nagyra értékeli, mint potenciálisan jelentős lépést a Szerződés menedékkjogról szóló IV. címének és a Tamperei és egyéb Európai Tanácsi Határozatok gyakorlati bevezetése felé, melyekben irányelveket fektetnek le és módszereket vezetnek be a vízum, a menedékkjog és a bevándorlási politika kérdéseiben. Amennyiben a Tanács ezen ügyekben hozott határozatait és elért megállapodásait nem vezetik be, gyengítik az eredeti javaslatot, és széles körben megengedik, hogy a tagállamok körében ezzel ellentétes joggyakorlat maradjon fenn, és ezzel az Alap nem lesz olyan hatékony, mint amilyen lehetne. Az EGSzB csalódottan látja, hogy a menekült státusról szóló irányelv tartalma, ahogy azt nemrég a Tanács⁽¹⁾ elfogadta, elmarad mind a Bizottság javaslataitól⁽²⁾, mind attól, amit az EGSzB a véleményében megkövetelt⁽³⁾.

⁽¹⁾ Elfogadták 2004. április 29-én.

⁽²⁾ A Tanács irányelv-javaslatá azokról a minimális normákról, melyek alapján harmadik országbeli, vagy hontalan személyeket, vagy olyan személyeket, akiket egyéb okból nemzetközi védelemben kell részesíteni, menekültté minősítenek és részükre a menekült státust megadják, megjelent a HL C 51. E, 2002.2.26-i számában.

⁽³⁾ EGSzB vélemény, megjelent a HL C 221., 2002.9.17-i számában (előadó: Le Nouail-Marlière asszony).

3.1.1 A program fontossága magától értetődő, pusztán abból a tényből adódóan is, hogy évente mintegy 400 000 újonnan érkezett folyamodik menedéj jogért⁽¹⁾. Az emberi szenvedésnek olyan terhét hozzák magukkal, amelyet szolidaritással kell fogadni, anyagilag, erkölcsileg és pszichológiailag kell támogatni, részükre tapintatos befogadási feltételeket, megfelelő szolgáltatásokat, átlátható és hatékony ügyintézkést kell biztosítani. Alkalmat kell nyújtani a közösségbe való aktív beilleszkedésre szociálisan érzékeny munkaalkalmak vagy tevékenység biztosításával, és abban az esetben, ha szabad akaratukból fejezik ki hazatérési szándékukat, lehetővé kell tenni a kockázatmentes hazatérést.

3.2 A költségvetés (687 millió euró hat év alatt, szemben a korábbi program 36 millió eurós összegével öt év alatt) jelentősnek tűnik, de az EGSzB ki szeretné hangsúlyozni, hogy az ERF I forrásai nagyon behatároltak voltak a menekültek valós szükségleteihez képest. Üdvözlí azt a tényt, hogy a 2007-től 2013-ig szóló pénzügyi előirányzatot tartalmazó javaslat elsőbbséget adjon a biztonságot, igazságszolgáltatást, kivándorlást és menedéj jogot tartalmazó fejezetnek, és progresszíven magasabb összegű forrásokat rendeljen allokálni erre a területre. Az ERF II költségvetése összhangban van ezzel a megközelítéssel.

3.2.1 Az ERF II először is képviseli azt a kölcsönös erőfeszítést, amely szükséges egy fontos politikai feladat végrehajtásához és másodsor tudomásul veszi, hogy a Közösség intézményei tudatában vannak annak, hogy a Szerződés IV. címével kapcsolatos problémákat nem lehet anélkül megoldani, hogy nagy lépésekkel el ne mozdulnának a felelősségnek valamennyi szereplője között történő megosztása felé, stratégiaileg jól átgondolt akciók felé, melyeket a civil társadalom és a helyi közigazgatás hatékonyan vezet be és támogat, valamint amelyek következménye a menedéj jogról szóló közös politika bevezetését célzó jogrendszer, eszközök és mechanizmusok megszilárdítása. Az EGSzB kiemeli, hogy az ERF II hatásának ki kell egészítenie és meg kell szilárdítania a meglévő nemzeti intézkedéseket; nem helyettesítheti mindazt, amit eddig elértek. Különösen, a szociális partnerek és a civil társadalom szereplőinek a bevonását nem szabad csökkenteni: ellenkezőleg, fel kell futtatni és javítani kell őket.

3.2.2 A Közösségi akciókra félretett költségvetési források részaránya az ERF I 5 %-os arányáról 10 %-ra nő az ERF II-ben. Az EGSzB ki kívánja emelni, hogy az ERF I-ről alkotott véleményében is 10 % tartalékolását követelte a Közösségi akciók számára. Ki kell hangsúlyozni annak szükségességét, hogy tartanak ki e százalékos mérték mellett, ha a vállalt akciókkal két lényegi célt kívánnak elérni. Ha támogatni akarják a transznacionális és innovatív kezdeményezések fejlesztését (beleértve azokat is, amelyek a szervezett civil társadalomból indulnak ki); és ha pénzügyi háttérrel kívánnak biztosítani az összes tagállam számára tanulmányok készítésére, kutatásra és tapasztalatcsere-re.

⁽¹⁾ Az elmúlt két évben az újonnan érkezők száma csökkent, de nyilvánvaló, hogy a hirtelen megugrás lehetőségét sohasem szabad kizárni. Emlékezni kell arra, hogy mivel a trendeket a nemzeti, jogilag nem harmonizált statisztikák alapján számították ki, ezeket erősen befolyásolhatja a tagállamok eltérő politikája és azok alkalmazása a gyakorlatban.

3.3 A források lebontása a különböző akciók között (befogadás, beilleszkedés és önkéntes hazatérés) szintén kiegyensúlyozott és tükrözi mind a tagállamok jelenlegi körülményeit, mind a menedékkeresők vagy egyéb okok miatt különböző formában védelemre jogosultak előrelátható jövőbeni beáramlását. A közös finanszírozást részben az egyének öt célcsoportjával összhangban állapították meg, és ez tükrözi a tagállamokban jelenleg uralkodó helyzetet, miközben a többéves programok, éves gazdálkodási időszakokra lebontva, lehetővé teszik a szükséges kiigazításokat az események nem várt alakulása esetére. A bizottsági eljárási rend rendelkezik a bevezetési folyamat kollektív monitorozásáról is, és megkönnyíti a jó gyakorlatok és innovatív akciók elterjedését. Az EGSzB úgy értékeli, hogy a források jelentős hányadát át kell csoportosítani a befogadási és a beilleszkedési munkákra és reméli, hogy a tagállamok nem fognak túlzott hangsúlyt helyezni a többéves programon belül a repatriálási erőfeszítésekre.

3.3.1 Az EGSzB melegen üdvözlí azt a tényt, hogy a munka-helykereséshez nyújtott segítséget bevették a beilleszkedési intézkedések közé, mivel az a felfogás, hogy mindenki tartsa el saját magát, – vagy legalábbis jelentős lépést tegyen effelé – megnöveli a bizalmat és azt az érzést kelti, hogy az illetőnek megvan a helye a társadalomban. Segít ezen kívül elkerülni a hosszú, munka nélkül eltöltött időszakokat és a szűkös forrásokat, amelyek miatt a fiatalok a perifériára kerülnek és fennáll a veszélye illegális tevékenységüknek. Az EGSzB mindenképpen ki kívánja hangsúlyozni, hogy olyan munkafeltételeket kell felajánlani, amelyek az ERF II végső kedvezményezettjei számára lehetővé teszik, hogy aktív szerepet vállaljanak az őket érintő eljárásokban és tevékenységekben. Az EGSzB csalódását fejezi ki, hogy a Tanács legfrissebb döntése a menekült státusról a tagállamokra bízta annak eldöntését, hogy a menekült vállalhat-e munkát, vagy sem, és felhívja a figyelmet arra, hogy véleményezéseiben⁽²⁾ mindig nagy hangsúlyt fektetett annak fontosságára, hogy meg kell könnyíteni számukra a munkavállalás. Az EGSzB a munkához való jogot úgy tekinti, mint amely nem engedi meg a hátrányos megkülönböztetés semmilyen formáját sem.

3.3.2 Az EGSzB javasolja ezen kívül, hogy fontossági sorrendet állítsanak fel a menekültekkel, menedéj jogért folyamodókkal, vagy a védelem egyéb formáiban részesülő személyekkel kapcsolatba kerülő közigazgatási és rendőrségi tisztviselők számára a kulturális és pszichológiai ismeretekből való felkészülésre. Erre azért is szükség van, hogy megcáfolják a menekültek részéről a sajtóban és a médiumokban megjelenő, túl gyakori negatív képet és sztereotípiákat. Az ilyen emberek kulturái és a befogadó ország állampolgárai között a párbeszéd folytatását és a kölcsönös megértést elősegítő kezdeményezések szintén nagymértékben járulnak hozzá az integrációhoz és a társadalmi konszenzushoz, amelyre szükség van akkor, ha az ERF II-t hatékonyan akarjuk alkalmazni a gyakorlatban.

⁽²⁾ EGSzB vélemény a Tanács irányelv-javaslatáról, amelyben lefekteti a tagállamokban menedéj jogért folyamodók befogadásának minimális normáit, 4.3 pont, megjelent a HL C 48., 2002.2.21-i számában (előadó: Mengozzi úr), és a menekült státusról szóló fenti javaslatról kiadott vélemény, 3.7.1 pont, megjelent a HL C 221., 2002.9.17-i számában (előadó: Le Nouail-Marlière úrhölgy).

3.4 Az EGSzB egyetért azzal az általános stratégiai megközelítéssel, hogy a programot irányelvek segítségével vezessék be, hogy a többéves programokat évekre bontsák le és úgy gazdálkodjanak, hogy legyen két időközi Bizottsági beszámoló és egy utólagos értékelő jelentés: ez a megközelítés tükrözi a Közösség és a tagállamok egyéb, korábban mozgásba helyezett bevezetési mechanizmusaival kapcsolatos hátsó gondolatait. Ezen túl megmutatja annak a módszernek a hatékonyságát, amely megkönnyíti a Közösség és a tagállamok közti felelősség megfelelő megosztását a szubszidiaritás elve alapján, amely alatt a megosztott felelősséget értik. Az ERF II-nek többnek kell lennie, mint csupán egy eszköznek, mellyel a tagállamok között a forrásokat szétosztják; amint a 3.1 pontban érveltünk, meg kell kísérlnie, hogy egy lépést tegyen a közös menekültügyi politika kialakításának irányában. Tekintettel arra, hogy nem fogadtak el minden jogi eszközt, amellyel ezt a politikát létre lehet hozni, az ERF II bevezetése segítheti a tagállamokat abban, hogy a még hiányzó döntéseket nagyobb felelősségtudattal és átlátszóssággal hozzák meg.

3.4.1 Az, hogy minden tagállamban létre kell hozni egy felelős hatóságot, nagymértékben járul hozzá a nemzeti programok egységességének és összehangoltságának növeléséhez, biztosítja, hogy bevezetésük átlátható és korrekt legyen, előmozdítja az ehhez szükséges kapcsolattartást a nagyközön-séggel és a civil társadalommal. Az EGSzB kiemeli azt a fontosságot, amelyet a javaslat kezdettől fogva tulajdonít a konzultációnak, a részvételnek és a fontos szereplőkkel való közös felelősségvállalásnak a többéves programokat készítésében. Létfontosságú az a hangsúly, mellyel bevonják a civil társadalmi szervezeteket és a helyhatóságokat, ha szükséges számításba venni az ezen a területen szerzett tapasztalataikat, ha társadalmi vitát kell kezdeményezni, és ha hatáskörükben konszenzust kell elérni és ennek szellemében kell kormányozni. Ezek olyan szempontok, melyeket az EGSzB ismételt hangsúlyozott a véleményezéseiben, és örömmel látja, hogy ezek szerepelnek a Bizottság hivatalos szövegében is.

3.4.1.1 Az EGSzB szerint rendkívül fontos, hogy az NGO-k részére garantálják a zökkenőmentes bejutást a befogadó és tranzit állomásokra, hogy segíteni tudjanak már az első megérkezés helyén. E téren kifejtett munkájuk tematikáját jól lehet kiszélesíteni úgy, ha beleveszik a Közösség egy-egy specifikus akciójába.

3.4.2 Az összes tagállamban az évek során felhalmozott tapasztalat világosan megmutatja a partnerségi kapcsolatok hatékonyságát egyrészt a nemzeti és helyi hatóságok, másrészt a civil társadalmi szervezetek között. Az EGSzB kifejezi abbéli reményét, hogy ezt a gyümölcsöző kooperációt nem ássa alá az ERF II bevezetése, hanem számára új és jobban megtervezett eszközöket bocsát rendelkezésre.

3.5 Az ERF II úgy veszi figyelembe az egyes tagállamokban meglévő eltérő feltételeket, hogy betartja azt a központi kritériumot, hogy a forrásokat a tagállamban a célcsoportokban nyilvántartott személyek száma szerint osztja szét. Az EGSzB kihangsúlyozza, hogy a különbségeket rendkívüli gonddal kell kezelni – különösen az érintett tagállam politikájának változó fejlődési stádiumaiban – amikor lefektetik az irányelveket a többéves programok számára.

3.5.1 Legalábbis szimbolikus jelentőségű, hogy az új tagállamok részére kiutalt fix összegű éves támogatások a program

első három évében nagyobbak, mint amelyeket a korábbi EU 15 ország részére tartalékolnak. Igaz, hogy ezek az országok még nem szereztek elegendő tapasztalatot ezen a téren, és néhányan közülük az EU külső határain fekszenek. Létfontosságú ezért, hogy beilleszkedjenek a jelenlegi 15 tagállam meglévő menekültpolitikájának általános vonalába, és képesek legyenek használni a vonatkozó Közösségi eszköztárat. Ezért különös jelentősége van annak, hogy az EU 15 rendelkezésre álló tapasztalatát az új tagállamok számára hozzáférhetővé tegyék és külön támogatásban részesítsék őket, részben azért is, hogy elsőbbséget biztosítsanak az őket segíteni kívánó Közösségi intézkedéseknek a menedéjjoggal kapcsolatos közigazgatási és gazdálkodási kapacitások kiépítésében.

3.6 Az EGSzB külön felhívja a figyelmet annak szükségességére, hogy az ERF II pénzügyi bevezetésében az eljárások a lehető legkevesebb akadályt és a legnagyobb hatékonyságot képviseljék, és meg kell akadályozni minden, a bonyolult és nem világos eljárási rendből fakadó szabálytalanságot; a menekültekkel és a különböző jogcímenen védelmet élvezőkkel kapcsolatba kerülő civil társadalmi szervezetek munkáját nem szabad leértékelni bonyolult és/vagy nehezen a gyakorlatba átültethető eljárásokkal. Ez vonatkozik a tagállamokra és a Közösségi akciókra egyaránt. Egy NGO, amelynek bár szigorúan meghatározott és megfelelő átláthatósági feltételeket kell kielégítenie, olyan módszerrel dolgozik, és olyan rugalmasnak kell lennie, amely nagymértékben eltér attól az építési vállalkozóval szemben támasztott követelményrendszerrel, aki megnyer egy versenytárgyalást egy befogadóközpont építésére. Az EGSzB aggódik azért, hogy a felelős hatóságok és a civil társadalmi szervezetek között aláírt szerződések esetleg nem elég világosan határozzák meg a kötelezettségeket és a felelősséget, arra kényszerítik ezeket a szervezeteket, hogy sokkal inkább az adminisztráció finomságaira és a kiadások tanúsítására koncentrálnak, mint a célcsoportok jogainak biztosítására és szükségleteik kielégítésére irányuló intézkedések hatékonyságára.

3.6.1 Az EGSzB azt is fontolóra veszi, hogy az összegek nem rendeltetésszerű felhasználása esetén a lejárt kinnlevőségek behajtása és az ezek után követelendő kamat inkább szimbolikus jelentőségű és elkerüli azt a veszélyt, hogy a tagállamok, saját érdekeik védelmében, szélsőségesen korlátozó eljárásokat vezessenek be a versenytárgyalásokon, amely ismét csak hátrányosan hat ki az NGO-k hatékonyságára és részvételére. Az EGSzB kihangsúlyozza, hogy egyetlen tagállamban sem pusztán a köztisztviselők gyakorolják egyedül a menekültügyi politikát, és hogy egyes országokban a menekültek és más védelmet élvező személyek reménytelen helyzetbe kerülnének az NGO-k akciói és segítsége nélkül. Az EGSzB ezért olyan végrehajtási intézkedéseket szorgalmaz az ERF II bevezetésére, amely ezeket az aggodalmakat tükrözi.

3.7 Az EGSzB arra kéri a Bizottságot, hogy gyakoroljon nyomást a tagállamokra, hogy az adatgyűjtésre közös kritériumokat határozzanak meg. Az ERF II mennyiségi szempontjai ugyanolyan fontosak, mint a minőségi, mivel az ERF II-ben közös finanszírozású forrásokat határoztak meg a menekült státust, a védelem egyéb formáit élvező, vagy azokat kérelmező személyek különböző kategóriái számára elkülönített összegekben.

3.8 A tagállamoknak konzultálniuk kell az NGO-kkal és a szociális partnerekkel, amikor a 26. §. (2) bek. alapján az értékelést végzik.

4. Következtetések

4.1 Az EGSzB úgy értékeli, hogy a 2005/2010 időszakra tervezett Európai Menekültügyi Alap (ERF) létesítését célzó javaslat megalapozott, forrásokkal kellőképpen ellátott és oly módon szervezett, hogy az megkönnyítse a tagállamok és a Közösség közös felelősségvállalását. Azt is kiemeli, hogy a befogadást és beilleszkedést továbbra is a józan menekültügyi politika sarkköveiként kell kezelni.

4.2 Az EGSzB értékeli azt a tényt, hogy a javaslat szerint a tagállamok és az általuk felállítandó felelős hatóságok feladata minden fontos szereplő, különösen a civil társadalmi szervezetek és a regionális és helyi hatóságok bevonása az egyre haté-

konyabbá váló partnerségi kapcsolatba. Kiemeli mindazonáltal, hogy az ERF II végrehajtási utasításainak hatékony akciókat és lényegretörő, átlátható eljárásokat kell nyújtani kell a nem tagállam szereplők számára.

4.3 Az EGSzB aláhúzza annak szükségességét, hogy közös kritériumokat kell meghatározni a menekültügyek adatainak gyűjtésére, részben azért, hogy biztosítani lehessen a tisztességes egyensúlyt és az összehasonlíthatóságot a különböző országokban hozott intézkedések között, és sürgeti, hogy a Közösségi akciók elsősorban az új tagállamokban létesített közigazgatási és gazdálkodási kapacitások fokozására és fenntartására koncentráljanak.

4.4 Az EGSzB reméli, hogy az ERF II javaslatról a döntést minél hamarabb meghozzák és megfelelő és átlátható végrehajtási utasítással támogatják.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat arról, hogy az Európai Parlament és a Tanács alkosson rendeletet a gázellátó hálózatokhoz történő hozzáférés feltételeiről

(COM(2003) 741 végleges – 2003/0302 (COD))

(2004/C 241/11)

2004. január 23-án a Tanács úgy döntött, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 95. és 251. cikke értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő témában: Javaslat arról, hogy az Európai Parlament és a Tanács alkosson rendeletet a gázellátó hálózatokhoz történő hozzáférés feltételeiről.

A „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 10-én fogalmazta meg véleményét. Az előadó Sirkeinen úrhölgy volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 409., június 2-i és 3-i plenáris ülésén (2004. június 2-i összejövetelén) 154 igen, 1 nem és 10 tartózkodással a következő véleményt fogadta el:

1. Bevezetés

1.1 A második gázpiaci irányelv, amelyet 2003. júniusában fogadtak el, a várakozások szerint tartalmazza a szabályozó keretek azon szükséges szerkezeti változásait, melyek a földgáz belső piacának teljessé válása előtt álló, még megmaradó korlátokat bontják le. Az irányelv rendelkezései szerint minden, nem háztartási fogyasztó jogosult 2004. július 1-jétől szabadon megválasztani gázszolgáltatóját és valamennyi fogyasztó részére nyitva áll ugyanez a jog 2007. július 1-jétől. Rendelkezései szerint harmadik felek is hozzáférhetnek az ellátó és elosztó hálózatokhoz a meghirdetett és szabályozott díjtáblázatok alapján, hozzáférhetnek a tároló létesítményekhez kialakított, vagy szabályozott feltételek alapján, a nagy és közepes méretű

elosztó társaságok jogszerűen bonthatják meg az ellátó hálózatot és minden tagállamban szabályozó hatóságot kell létrehozni.

1.2 Annak érdekében, hogy a belső gázpiac elérje a célját, további részletes intézkedésekre van szükség annak a módnak az eldöntésére, ahogyan az ellátó rendszereket üzemeltetni kell. Az elektromos energiaellátásban már életbe léptettek hasonló intézkedéseket egy, 2003. júniusában elfogadott rendelettel. A jelen rendelet rendelkezik a közös díjszabási szerkezetéről, a határokon átnyúló kereskedelem vonatkozásában is, rendelkezik az összekötési kapacitásokról szóló tájékoztatás kérdéseiről és a túltelítettség kezelésének szabályairól.

1.3 Az Európai Gázszabályozási Fórum, amelynek célja a gázpiac gyakorlati ellátási szabályainak kifejlesztése, félévenként ül össze Madridban. A Fórumon részt vesz az Európai Bizottság, a tagállamok, a nemzeti szabályozó hatóságok, és a gázszektor ipari és hálózati fogyasztói. A Fórum 2002. februárjában megállapodott a „Jóhiszemű TPA-k (harmadik felek hozzáféréseinek) gyakorlati irányelveiről”, és 2003. szeptemberében egy sor módosított, részletesebb irányelvről. Ezek az irányelvek nem kötelező erejűek, és elfogadásuk önkéntességi alapon történt, de a hálózati rendszerek üzemeltetői és más felek vállalták betartásukat.

1.4 Az Európai Bizottság figyelte, hogy a hálózati rendszerek üzemeltetői betartják-e az irányelveket, és azt jelentette, hogy még mindig nagyarányú és elfogadhatatlan szinten van az, ahogyan nem tartják be azokat. Az Európai Bizottság szerint attól még messze vagyunk, hogy mindenki számára azonosak legyenek a feltételek a gázellátó hálózathoz történő hozzáférés kérdésében.

2. A Bizottság javaslata

2.1 Az Európai Bizottság javaslatának célja, hogy megerősítse a belső gázpiacot a legutóbbi Madridi Fórum határozatai alapján egy új, európai szintű gázellátó hálózati szabályozási keret létrehozásával. A javasolt szabályok a határokon át történő elektromos energiacsere meglévő jogszabályainak. A javasolt szabályok a már létező, határokon túli energiacserevel kapcsolatos jogszabályokon alapulnak, de túlmennek azokon, mert kiterjednek a hálózati hozzáférés kérdésére is és a különböző tagállamokon belül működő gázellátó hálózatokra is.

2.2 A rendelet a gázellátó hálózatokhoz történő hozzáférés feltételeiről rendelkezik a kötelező erejű részletes irányelvek elfogadásáról, melyeket a Madridi Fórumon elfogadott jelenlegi Jó Gyakorlati Irányelvekre alapoztak (kivételek ez alól a jelenlegi tarifákkal kapcsolatos kérdések) és amely lefedti:

- az ellátási rendszer üzemeltetői által harmadik felek részére nyújtandó hozzáférési szolgáltatásokat,
- a kapacitások allokálását és a túlterhelések irányítási rendszerét, beleértve azt, hogy létesítenek-e ilyent, vagy sem, és a másodlagos kereskedelmi mechanizmusokat,
- az átláthatósági követelményeket,
- a díjszabás szerkezetét és ennek következményeit, beleértve a terhek kiegyenlítését.

2.3 A rendelet arról is rendelkezik, hogy milyen módszerrel kell ezeket az irányelveket kifejleszteni a bizottságban (komitológiai eljárás). Nemzeti szabályozó testületeket irányoz elő annak biztosítására, hogy a megállapodott irányelveket be is vezetik.

3. Általános megjegyzések

3.1 A javasolt rendelet célja, hogy tisztességes szabályokat állapítson meg a földgázhálózatokhoz való hozzáférés érdekében. Az alapvető célok: a belső gázpiacon a verseny élénkítése és minden fogyasztó számára az ellátási biztonság növelése, ilyen módon oldják meg azt, hogy bátorítani kell a beruházásokat a gázellátási infrastruktúrába. Jelenleg elegendő a kapacitás az EU gázellátási hálózatában, de ez nemsokára megváltozhat, mivel a gáz iránti kereslet igen gyorsan nő. Az abból a tényből fakadó ellátási és biztonsági kérdések, hogy az EU egyre inkább nem EU-országokból található gázkészletektől függ, igen fontossá teszik a gázszállítási infrastruktúra tudatos irányítását és szabályozását.

3.2 A Madridi Fórum irányelvei már hatályban vannak 2002. februárja óta, és jelenlegi, módosított formájukban is több mint fél éve. A gázvezeték üzletág képviselői azt állítják, hogy az eltelt idő túl rövid volt ahhoz, hogy a bevezetésre vonatkozó bármilyen következtetést le lehessen vonni, és a legszívesebben megmaradnának az önkéntes csatlakozás mellett valamint a második gázpiaci irányelv által lehetővé tett szubszidiaritás elvén alapuló nemzeti jogszabályok mellett. Kihangsúlyozzák, hogy megbízható, stabil és ösztönzőkön alapuló kereteket kell létrehozni annak érdekében, hogy a beruházásokat lehetővé tegyék és a beruházók kockázatait a minimumra szorítsák.

3.2.1 Ide kívánczik a kérdés, hogy a bevezetés késedelmének fő oka nem az üzemeltetők alapvető alkalmazkodási képtelenségében rejlik-e. Ehhez az Európai Bizottság azt jegyezte meg, hogy számos tagállamban az alkalmazkodást végrehajtották a megadott időkereteken belül.

3.2.2 Egy másik megjegyzés volt az alkalmazkodás ütemével kapcsolatban, hogy az elektromos táphálózatokhoz való határokon túli hozzáférésről szóló rendeletet már 2003. közepén jóváhagyták, vele kiegészült az elektromos piaci irányelv, amelyet pedig ugyanakkor hagytak jóvá, amikor a gázpiaci irányelvet.

3.3 Mindezeket az érveket összevéve, az EGSzB kedvezően fogadja az Európai Bizottság rendelettervezetét a gázellátó hálózatokhoz történő hozzáférés feltételeiről. Az EGSzB-nek mindazonáltal néhány kommentárt kell fűznie a rendelettervezet tartalmához.

3.4 A rendelettervezet hatóköre egy még megvitatandó kérdés: Le kell-e fednie minden gázvezetékét az EU-n belül, vagy csupán a határokon átmenő vezetésekre vonatkozik? Kiterjed-e a hatálya a tárolóberendezésekre is? Az EGSzB támogatja, hogy létrejöhessen a belső gázpiacon egy stabil, hatékony és jogharmonizált szabályozó keretrendelkezés, melyben egyesül a szubszidiaritás elvének tisztelete és a határokon átnyúló kereskedelem növelése. Mindezt figyelembe véve, és az irányelvvél kapcsolatos megállapodás értelmében a Madridi Fórumnak minél előbb szabályoznia kell a tároló létesítményekhez való hozzáférést.

3.5 A kulcskérdés az, hogyan kell előkészíteni a rendeletben előírt szabályok módosítását és dönteni róluk. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy legyen ebben segítségére a határokon át történő elektromos energiacsere-hálózathoz való hozzáférés feltételeiről szóló rendelet 13. §-a értelmében felállítandó bizottság. A jelenlegi szabályokban a Madridi Fórumon állapotok meg, ahol a vezetékrendszer üzemeltetői és a hálózat felhasználói is képviselve voltak. Bevonásukat a jövőben is garantálni kell azáltal, hogy a rendelet ismerje el, hogy a jövőbeni módosításokat a Madridi Fórumon kötött megállapodásokra kell alapozni például, ha a 14. §-hoz egy kiegészítést, vagy beszámolót hagynak jóvá.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Annak érdekében, hogy megkönnyítsék az irányelvek módosítását és elkerüljék annak szükségességét, hogy magán a rendelet szövegén nemsokára módosítani kelljen, a fogalmi meghatározásokat (2. §.) ki lehetne egészíteni úgy, hogy számításba veszik az irányelvek előrelátható módosításait.

4.2 Hálózathasználati tarifák (3. pont):

Az első pontban többek között az is szerepel, hogy a tarifákban ténylegesen tükröződnek a befektetési költségek, a kívánt nyereséget is beleértve. Az EGSzB elfogadja ezt a kitételeket, amennyiben a „költség” szó a következőképpen módosul: „gazdaságilag hatékony költség”. Ebben az esetben a felhasználó méltányos árakra számíthat.

Az első pont után jön ez a mondat: „az egyes esetekben majd a tarifák nemzetközi összehasonlító elemzését is figyelembe kell venni.” Az EGSzB ezt a fogalmazást pontatlannak tartja és úgy gondolja, hogy ez hátrányos a felhasználók számára. Az EGSzB ezért azt javasolja, hogy ezt a részt töröljék.

4.3 A 14. §-t ki kell egészíteni olyan értelemben, hogy hozzá kell venni az érdekelt személyek bevonását javasolt bizottsági (komitológiai) eljárásba.

4.4 Amikor a rendelet bevezetését az Európai Bizottság ellenőrzi, szem előtt kell tartania az összes érdekelt fél érdekeit is. Ezt számításba kell venni a 15. §-ban.

4.5 Azokat az idetartozó hálózati pontokat, amelyekről az információt nyilvánosságra kell hozni, most már meghatározza a rendelettervezet függelékének 3.2. pontja. Azokat a fogalmi meghatározásokat, melyek életfontosságúak az átláthatóság szempontjából nézve, külön cikkelyként kell felvenni a rendelet szövegébe, hogy későbbi módosításaikat csak közös döntéssel lehessen keresztülvinni.

4.6 Az EGSzB hangsúlyozza a gáz-infrastruktúra kényes és stratégiai mivoltát: a hálózatok közötti egyensúly, a csomópontok nyomásküszöbszintje, a gázvezetékeken vagy cseppfolyós állapotban való szállításához szükséges infrastruktúra kifejlesztése, telítettségi küszöbök felmérése. A közösségi szabályozásnak olyan eszközöket és intézkedéseket kell lehetővé tennie, melyek megkönnyítik a hosszú távú tervezést az ezen a területen működő szolgáltatók működésének a szabályozását.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a regionális integrációról és fenntartható fejlődésről

(2004/C 241/12)

2003. január 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, Belső Szabályzatának 29. §. (2) bekezdése alapján eljárva elhatározta, hogy saját kezdeményezésű véleményt nyilvánít a regionális integrációról és a fenntartható fejlődésről (saját kezdeményezésű vélemény).

A Küllapcsolatok Szekciója, amely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, a Bizottság véleményét 2004. március 9-én fogadta el. A téma előadója Dimitriadis úr volt.

409. plenáris ülésén (a június 2-i tanácskozásán) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elfogadta a következő véleményt 179 igen, 2 nem szavazat és 5 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés – Fő témák

1.1 A jelen vélemény hozzá kíván járulni azon munkaterv alapvető elemeinek megfogalmazásához, amelyeken keresztül az európai regionális fejlődési politikák, ahogy keretbe foglalták a kormányközi és regionális megállapodások és fejlesztési programok, magában foglalhatják a fenntartható fejlődés koncepcióját. Ezen az alapon a vélemény újdonsága azokban a javaslatokban rejlik, amelyekkel elő kívánják mozdítani, hogy a fenntartható fejlődés koncepcióját beilleszték a regionális integrációba, és ez kulcsfontja a napirendi vitáknak az EGSZB küldöttek és a fejlődő országok, illetve az Euro-Mediterrán Partner országok képviselői között. A vélemény azt is szolgálja kívánja, hogy figyelmeztesse a fejlődő és a legkevésbé fejlett országokat (az LDC-eket), hogy ne kövessék el azokat a hibákat, amelyekbe az európai országok beleestek a gazdasági fejlődés előttük álló hosszú időszaka alatt. Az ilyen hibák súlyosan hatnak vissza Európa erőfeszítéseire, hogy a fenntartható fejlődés útján járhasson.

1.2 A jelen vélemény az EU-nak a fejlődő országokkal, illetve az Euro-Mediterrán Partner országokkal fenntartott küllapcsolataira vonatkozik, melyekhez egyébként speciális szálak fűzik.

1.3 A jelen vélemény átveszi a fenntartható fejlődésnek azt a meghatározását, amelyet a korábbi EGSZB-vélemények⁽¹⁾ fogalmaztak meg, amelyek a maguk részéről a Brundtlandi Jelen-tésen és a Göteborgi Csúcstalálkozóan alapulnak. Különösen fontos a fenntartható fejlődés meghatározásának a lebontása a három alappillérré, nevezetesen a gazdasági fejlődésre, a környezetvédelmi előírások kielégítésére és a szociális igazságszóra.

1.4 Ezek közül az alappillérek közül egyik sem képes ön-magában teljesen közvetíteni a fenntartható fejlődés teljes értelmét és fontosságát, de együttesen elegendő alapot szolgáltatnak ahhoz, hogy a fenntartható fejlődés működési szempontjait meg lehessen határozni. Ezek szükségesek ahhoz, hogy a fenntartható fejlődést egy általános elméleti koncepcióból át lehessen alakítani a gyakorlatban használható eszközzé.

(¹) EGSZB-vélemény az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának előkészítéséről, HL C 221., 2001.8.7.
EGSZB-vélemény a jobb világ érdekében fenntartható Európáról, HL C 48., 2002.2.21.
EGSZB-vélemény a fenntartható fejlődés stratégiájáról: Jelzések Barcelona számára, HL C 94., 2002.4.18.
EGSZB-vélemény a Lisszaboni stratégiáról és a fenntartható fejlődésről, HL C 95., 2003.4.23.

1.5 Természetesen lényeges, hogy meghatározzuk a fenntartható fejlődés funkcionális jellemzőit minden olyan politika számára, amelynek a feltételezések szerint alapvető komponense. Különösen el kell ismerni, hogy szükséges a fenntartható fejlődés funkcionális karakterisztikáinak meghatározása azokhoz az erőfeszítésekhez, amelyek révén a fenntartható fejlődés a regionális integráció belső eleme és elválaszthatatlan része lesz. Ez azért van, mert a regionális integráció főként specifikus kormányközi egyezmények, és programok útján valósul meg és világos lépéseket foglal magában.

1.6 A regionális integráció az egyike annak a hat kulcsfontosságú területnek, ahol a tagállamok és a Bizottság 2000-ben együttműködésben állapotok meg az EU-fejlesztés területén. A makrogazdasági politikáknak, a kereskedelemnek és fejlesztésnek, a közlekedésnek/szállításnak, az élelmiszerbiztonságnak, a fenntartható mezőgazdasági fejlődésnek és az intézményes kapacitásfejlesztésnek nyújtott támogatással együtt ez képezi az EU stratégiáját a fejlődő és az LDC országokkal folytatott termékeny és konstruktív kooperáció biztosítására. Ezt a tényt is kiemelte a Gazdasági és Szociális Érdekvédelmi Csoportok 6. EU-ACP Regionális Szemináriuma.

1.7 A regionális integráció és kooperáció segítenek a fejlődő országoknak a globális gazdaságba történő integrálásában, és alapvető szerepet játszanak a béke megszilárdításában és a konfliktusok megelőzésében. Lehetővé teszik az érintett országok számára, hogy a határokon átnyúló konfliktusaikat rendezzék, különösen a környezetvédelmi, továbbá a természeti források felhasználásával és kiaknázásával kapcsolatosakat.

1.8 A kapcsolat a regionális integráció és a természeti források felhasználása és kiaknázása között világos jelzést ad a közvetlen kapcsolatok és tárgyalások felvételére és arra, hogy a regionális integráció irányában tett erőfeszítéseknek egyben lépéseknek is kell lenniük a fenntartható fejlődés érdekében. Különös hangsúly van itt ennek a kapcsolatnak, mert ennek meg kell nyilvánulnia a szubregionális kooperációban is a fejlődő országok, az LDC-k, illetve az Euro-Mediterrán országok között.

1.9 Koncepcionális szinten a fenntartható fejlődés sokkal szélesebb értelmű fogalom, mint a regionális integráció. Miközben a fenntartható fejlődés korrekten hivatkozik valamennyi, gazdasági és szociális tevékenységet folytató területre, a regionális integráció sokkal inkább a gazdasági kooperációra koncentrál specifikus kereskedelmi egyezmények megkötése és politikák folytatása révén. Mindazonáltal mindkét kifejezés közvetlenül vonatkozik az új, globalizált környezetre, amelynek a kialakulása megkezdődött az elmúlt évtizedek során, és amely drámaian megváltoztatja a földgolyó egészén a gazdasági, szociális és környezetvédelmi viszonyokat.

1.10 Azt is érdemes hangsúlyozni, hogy a „fenntartható fejlődés” kifejezés többnyire a stratégiai dokumentumokban fordul elő, míg a regionális integráció olyan dokumentumokban, amelyek a gazdasági és politikai akcióprogramokkal foglalkoznak. Ez azt jelenti, hogy a fenntartható fejlődést sokkalta inkább úgy kell tekinteni, mint átívelő, semmint komplementer fogalmat, mint a regionális integráció egy dimenzióját.

1.11 Világos, hogy az EU erőfeszítéseit a fejlődő országokban, az LDC-kben, illetve az Euro-Mediterrán országokban a regionális integráció előmozdítására ugyanazoknak az alapelveknek, filozófiáknak és prioritásoknak kell vezérelniük, mint amelyeket az EU alkalmazott a saját határain belül. A fenntartható fejlődés az EU-ban mindenekfeletti elsőbbséget élvez. Bár kifejezetten az EU fő stratégiai célkitűzésének nyilvánították, aligha tekinthető úgy, hogy teljes mértékben működőképes, főleg, mert kevés mennyiségi és minőségi mutatót javasoltak a monitorozásához. Ezt a tényt kihívásnak kell tekinteni és az EGSzB korábban kibocsátott véleményezéseiben világosan kinyilvánította azt a szándékát, hogy támogatja azokat a mozgalmakat, melyek a fenntartható fejlődést gyakorlati szinten teljes mértékben be kívánják építeni a Lisszaboni stratégiába. Külön hivatkozunk itt a 2002. májusában kibocsátott véleményünkre a Bizottság közleményéről az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, és a Régiók Bizottsága felé – „Globális partnerségben a fenntartható fejlődés felé”.

1.11.1 Ez a vélemény megjegyzi: „A globális fenntartható fejlődés az a terület, amelyhez az EU egészen különös módon képes hozzájárulni magában az Unióban szerzett tapasztalata alapján”⁽¹⁾. Ezt a tapasztalatot ezért olyan hatékonyan kell alkalmazni az LDC és Euro-Med országok irányában, amennyire csak lehetséges.

1.12 Az EU erőfeszítéseinek másik kulcsfontosságú paramétere a fenntartható fejlődés stratégiájának a regionális integráció útján történő előbbrevitelében annak az elvnek az elismerése, hogy a béke, biztonság és a szigorú demokrácia alapelvei az

alapvető előfeltételei a fenntartható fejlődésnek azokon a területeken, ahol a regionális integrációt követik.

2. A regionális integráció és a fenntartható fejlődés a globalizáció tükrében

2.1 Az 1.1 pontban hivatkozott projekt, mely egy munkatervet hivatott készíteni, nem hagyhatja számításán kívül az elmúlt évtizedek globalizált környezetét és különösen nem a kapcsolatot a regionális integrációs megállapodások, vagy a regionális kereskedelmi egyezmények és a Világkereskedelmi Szervezet (World Trade Organisation) között.

2.2 A WTO alapvető kötelessége a nemzetközi kereskedelem liberalizálása: a vámok és a torzító támogatások eltörlése, a kereskedelem nem-vámjellegű akadályainak lebontása. A regionális fejlődési megállapodásoknak ki kell elégíteniük ezt a célkitűzést és egy lépéssel tovább kell lépniük, azonos súlyt is kell adniuk a nemzeti szintű szerkezetátalakításnak, szem előtt tartva, hogy ez egyben hozzá is járul a belső kereskedelmi korlátok csökkentéséhez. Így a regionális fejlődési megállapodásoknak ki kell térniük a pénzügyi szerkezetátalakításra, a politikai instabilitás és korrupció csökkentésére, új intézmények kifejlesztésére és támogatására és egyéb hazai témákra. Bár inkább úgy tekintik ezeket, mint amelyek erőfeszítéseket tesznek a fenntartható fejlődés elérése érdekében, erősen változó a hatásuk a szociális és környezetvédelmi politika területén.

2.3 Mivel egyáltalán nem előre adott, hogy ez a változó hatás mindig pozitív, be kell bizonyítani, hogy a regionális fejlesztési megállapodások potenciálisan integráltabban működnek, mint a WTO által megfogalmazott megállapodások.

2.4 Egy másik kérdés, amely a fenntartható fejlődéshez és a regionális fejlődéshez kapcsolódik, a közvetlen külföldi beruházások kérdése a fejlődő országokban és az LDC-kben.

2.5 A közelmúltban a közvetlen külföldi beruházások álltak a növekvő érdeklődés központjában a fejlődő országokban. A közvetlen külföldi beruházási tőke beáramlása nyolcszorosára növekedett az 1990-től 2000-ig tartó évtizedben, de nagymértékben a fejlődő országok egy kis hányadára koncentráldott.

2.6 A közvetlen külföldi beruházások a munkahelyek teremtésével fontos szerepet képesek játszani a gazdasági fejlődésben és ennek következtében a szegénység csökkentésében (a fenntartható fejlődés alapkövetelménye). Tény, hogy a munkahelyteremtés ténylegesen segít a tömegek életszínvonalának növelésében az LDC-kben és az Euro-Mediterrán országokban. A termelési folyamatoktól azt várjuk, hogy a nemzeti gazdagodás növekedését hozzák meg, mert a hozzájuk kapcsolódó közműberuházások révén javul az alapvető infrastruktúra.

⁽¹⁾ EGSzB-velemény a Bizottság közleményéről az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága felé – Globális partnerségben a fenntartható fejlődés felé, COM(2002) 82 végleges, 2002.2.13., HL C 221., 2002.9.17.

2.7 Ezzel együtt tény, hogy igen gyakran, a fejlődő országokban és az LDC-kben a közvetlen külföldi beruházások főleg a munkaerő alacsony költségére építenek. Számos tanulmány panaszolja, hogy nagyon sok esetben az ilyen beruházás hosszabb távon inkább károsan hat a fenntartható fejlődésre és a regionális integrációra. Ez azért van, mert a létrehozott munkahelyeket nem támasztják alá azok a termékek és szolgáltatások, melyeket a fenntartható fejlődés három alappilléret (gazdaságilag járható út, a környezetvédelem és a szociális igazságosság tiszteletben tartása) magában foglaló komplex stratégiára alapoztak. Ennélfogva mivel a munkaerő alacsony költsége segíti a cégeket abban, hogy gazdaságosak legyenek, nincs semmiféle, ennek megfelelő garancia arra, hogy a beruházás környezetbarát lesz, vagy szociálisan méltányos.

2.8 Lehetséges, legalábbis elméletben, hogy egy országnak, amely egy regionális fejlesztési szerződést kötött és egyidejűleg sokkal nagyobb mennyiségű közvetlen külföldi beruházást kap (olyan más országokhoz viszonyítva, amelyeket a regionális kooperációba vontak be), nehézségei lehetnek a regionális integráció folyamatainak megvalósításában. Ez akkor fordulhat elő, ha a közvetlen külföldi beruházás nem fér teljesen össze a más országokkal kötött regionális kooperáció egyes elveivel.

2.9 Fontos ezért a kutatások tovább folytatása és amennyire csak lehet, ki kell értékelni a közvetlen külföldi beruházások mennyiségi és minőségi kihatásait a fejlődő országok fenntartható fejlődésére és regionális integrációjára. A közvetlen külföldi beruházást ezért nemcsak a termelékenység tekintetében kell kiértékelni a szigorú gazdasági kritériumok alapján, hanem a környezetre és a társadalmi struktúrákra gyakorolt kihatása alapján is. Különös figyelmet kell fordítani az üzletmenet szerepére és különösen a társaságok szociális felelősségérzetének kifejlesztésére.

3. Stratégia és bevezetés EU-szinten

3.1 Nem kétséges az EU-nak az a szándéka, hogy erőfeszítéseit olyan értelemben tervezze meg, hogy a regionális integrációt a fenntartható fejlődés koncepciója segítségével érje el. Mivel a regionális integrációt mint a fejlődés kulcsfontosságú mozgató erejét elismerték már, értelmet kapott, hogy megkeressék a módját, különösen a fejlődő országokban és az LDC-kben, hogyan lehet a fenntarthatóság koncepcióját belevinni az ezekben az országokban kialakított fejlődési modellbe úgy, hogy ne kelljen rögtön módosítani is a modellen, mert ezt a dimenziót nem vette számításba. Mindazonáltal különösen fontos és szükséges, hogy ezt a szándékot konkrét cselekedetekre váltsák a fejlődő országokban és az LDC-kben. Ezen a ponton a szektorpolitika szerepe létfontosságú.

3.2 A fenntartható fejlődés koncepcióját csak konkrét szektorpolitikával lehet hatékonyan belevinni a regionális integrációt előmozdító akciókba. A szektorpolitika határozza meg azokat az intézkedéseket, melyekkel operatív szinten bizonyos célokat el lehet érni. Ezért létre kell hozni azoknak a kérdéseknek a listáját, amelyeket a regionális integráció és a fenntartható fejlődés specifikus szektorpolitizálásában fel kell tenni. Ezt

az érvelést támasztják alá a Johannesburgban a fenntartható fejlődésről tartott Világtalálkozó eredményei is, ahol az EU erőfeszítéseket tett – bár ezek a vártnál kevésbé voltak sikeresek más országok ellenállása következtében – annak érdekében, hogy a nemzetközi közösség vállaljon kötelezettséget egy sor operatív intézkedés megtételére a fenntartható fejlődés előmozdítása érdekében.

3.3 Ennek a kérdéslistának a civil társadalom szervezeteivel folytatott kimerítő párbeszéd eredményének kell lennie. A kérdéslista elkészítésére rendelkezésre álló időkeretnek egyrészt lehetővé kell tennie az összes téma feldolgozását, másrészt biztosítania kell, hogy a teljes vállalkozás eredményeket tesz le az asztalra. Más szavakkal, ez sem kényelmetlenül rövid, sem szükségtelenül hosszú nem lehet. A teljes folyamatot jelentősen megkönnyítheti, ha elősegítik a fejlődő országokban, LDC-kben és az Euro-Med országokban az ún. Helyi Napirend 21-ek kifejlesztését. A Helyi Napirend 21-ek helyi (városi, ill. falusi önkormányzati, stb.) szintű akcióprogramok a fenntartható fejlődés előmozdítására. A Napirendeket főleg a helyi hatóságok dolgozzák ki szoros együttműködésben az összes érdekelt féllel, valamint a fontos szerepet játszó civil társadalom szervezeteivel. A Helyi Napirend 21-ek kifejlesztését támogatja az ENSZ Környezetvédelmi Programja, és a Riói Föld Csúcs után indították be (1992-ben). A napirendek elkészítésekor elsőbbséget kell biztosítani a fenntartható vidékfejlesztésnek, amelyet az EU szintén támogat a nemzeti fejlesztési stratégiák bevezetésének keretén belül.

3.4 Mindezt szem előtt tartva, az alábbi témákat javasoljuk. Ezeket úgy kell tekinteni, mint a fentiekben említett napirend legfontosabb pontjainak előzetesét, amelyeket mint a civil társadalommal folytatott véleménycsere eredményét ki lehet egészíteni, ahogyan azt az EGSzB Külkapcsolatok Szekciójának 2003.-2004. évi munkaprogramja lehetővé is teszi. Az alapvető napirendet felölölő javasolt témákat a fenntarthatóság három alappillérenek, azaz a gazdasági fejlődés, a szociális igazságosság és a környezetvédelmi előírások betartása jegyében mutatják be.

4. A „Gazdasági fejlődés” alappillére

4.1 Mezőgazdasági fejlesztési politikák

4.1.1 A fejlődő és a legkevésbé fejlett országok GDP-jének nagy része függ a mezőgazdaságtól. Ezt figyelembe véve az EGSzB arra emlékeztet, hogy az Európai Unió már számos kezdeményezést tett az ezekkel az országokkal való (a fegyvereken kívül mindenre kiterjedő) kereskedelem érdekében. Az Európai Unió ugyanis a kevésbé fejlett országok mezőgazdasági terményeinek és élelmiszereinek első számú importőre. A regionális integráció azonban nagymértékben a mezőgazdasági termékekre vonatkozó megállapodásokon alapszik. Mivel közzismert, hogy azok a fő módszerek, amelyekkel világszerte ma a mezőgazdasági termelést folytatják, messze vannak attól, amit fenntarthatónak lehet nevezni, minden szükséges intézkedést

meg kell hozni annak érdekében, hogy elősegítsék a fenntartható mezőgazdasági gyakorlat alkalmazását – elsősorban tehát az élelmiszerbiztonság, valamint a vízfelhasználás és a talajtermékenység fokozottabb ellenőrzése terén – a regionális integráció folyamataiba bevont országokban. Ezen túlmenően a fejlődő országokban és LDC-kben a mezőgazdasági termelés minőségét jelentősen javítani kell, ha el akarjuk érni, hogy a szegénységi küszöb alatt élők száma csökkenjen. Ezért olyan mezőgazdasági termelési módszereket kell bevezetni, amelyekkel a termékmennyiséget növelni lehet, ezeket támogatni kell olyan bevált technikákkal, amelyek biztosítják a művelet fenntarthatóságát.

4.1.2 Ki kell hangsúlyozni ebben a vonatkozásban, hogy a mezőgazdasági eljárásokat illetően a helyi őshonos lakosság ismeretei értékesek lehetnek a regionális integráció folyamataiban. Ezt az ismeretanyagot rendszerint asszociálják a fenntartható gyakorlattal, mivel az az ember és természetes környezete közötti ősi kapcsolatokból származik. Számos esetben fennáll a veszélye annak, hogy ez az ismeretanyag elvesz, és a ráépülő gyakorlatokat szinte teljes mértékben felváltják a kevésbé fenntartható gyakorlatok. Ez volt az eredménye a számos fejlődő ország és LDC által meghozott megfontolatlan döntésnek, hogy követik a nyugati országok mintáját a mezőgazdaság modernizálásában, valamint a nyugati országok nyomásgyakorlásának, hogy az előbbieket nyissák meg piacukat olyan gyakorlatok számára, amelyek nem egyeztethetők össze a mezőgazdaság fenntartható fejlődésével. A regionális integráció ezért kiváló alkalom lehet arra, hogy a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok műszaki szakismereteit átadják azoknak az országoknak, amelyeket ebbe a programba belevontak. Az „őshonos ismeretek” egy példája lehet a mezőgazdasági termelésből származó hulladék feldolgozása és felhasználása trágyaként, amelyet már szinte teljesen kiszorított a vegyi műtrágyák özöne. El lehet fogadni, hogy a rendelkezésre álló technológia segítségével a vegyi műtrágyák gyártása költséghatékonyabb, mint a visszaforgatás, de ezeket a problémákat meg lehet oldani innovatív módszerek alkalmazásával.

4.1.3 A fejlődő országokban a mezőgazdasági termelésben jelenleg alkalmazott módszerek határai nyilvánvalóvá váltak. A szerves mezőgazdálkodás, valamint a műtrágyák és rovarirtószerek használatának csökkentése egyre inkább előtérbe kerül. Ez nemcsak abból a szükségletből fakad, hogy csökkentsük a mezőgazdaságnak a környezetre gyakorolt káros hatásait, hanem tisztán költségtenyezők miatt is. Bebizonyosodott például, hogy a nitrát műtrágyák túlzott használatának magas költsége a mezőgazdaságokban jelentősen csökkent minden többlethasznot, amely a mezőgazdasági termelékenység felfutásával keletkezik. Lényeges ezért, hogy olyan üzenetet közvetítsünk a fejlődő országok és LDC-k számára, hogy a hagyományos mezőgazdasági gyakorlatot nem szükségképpen kell felváltani olyan modern módszerekkel, amelyekről kimutatták, hogy károsak mind a környezetre, mind gazdasági szempontból.

4.1.4 A falvak fejlődésével kapcsolatban az EGSzB a falvak ezekben az országokban tapasztalható elnéptelenedésének negatív hatásaira szeretné felhívni a figyelmet. Tanácsos lenne tehát támogatni minden, a falusi környezetek lakosságának

megtartására irányuló intézkedést új, a mezőgazdálkodást kiegészítő tevékenységek létrehozásával, valamint tapasztalatcserék által.

4.2 Erdőgazdálkodási politikák

4.2.1 Az erdőgazdálkodás fontos szerepet játszik számos fejlődő ország és LDC gazdasági és társadalmi életében. Ebben a témában a regionális integrációnak figyelembe kell vennie az erdők határokon átnyúló jellegét és azt, hogy emiatt az erdők erőforrásait fenntartható módon szükséges irányítani, amelyek, fel kell rá hívni a figyelmet, a legkiválóbb példái a megújuló természeti erőforrásoknak.

4.2.2 Külön hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az erdőgazdasági termékek (különösen a fa) fenntartható módon történő termeléséhez ki legyen fejlesztve a nemzeti és regionális tanúsítási rendszerekben a tanúsítási eljárás. Ezeknek ki kell elégíteniük az erre a szakterületre vonatkozó nemzetközi tanúsítási szabványokat.

4.3 Közlekedéspolitikák

4.3.1 A nemzetközi közlekedési hálózatok a regionális integráció lényeges követelményét képezik. Mindazonáltal a közlekedési infrastruktúra kiépítése azzal az óriási kockázattal jár, hogy megkárosítja, vagy éppen lerombolja a fontos természeti erőforrásokat. Ezért politikákra van szükség, sőt, megfigyelő rendszerekre is annak biztosítására, hogy a nemzetközi közlekedési hálózatokból fakadó regionális integráció hasznát a környezeti károsodás ne tegye semmissé.

4.4 Turizmuspolitika

4.4.1 A turizmus a közvetlen példája a mindenfajta nemzetközi cserének, a gazdaságnak éppúgy, mint a társadalmi és kulturális cserének. A regionális integrációs programokban részt vevő fejlődő országok és LDC-k számára óriási hasznot hajt a turizmus fejlesztése. Fontos megoldani a turizmus fenntartható fejlődését a regionális integrációs programok segítségével. Valamilyen megközelítéssel meg lehet oldani koordinált nemzetközi programok útján is, melyekkel diverzifikálni lehet a megajánlható turistalétesítményeket és a turizmus új formáit lehet kifejleszteni, mint pl. ökoturizmus, kulturális turizmus, stb.

4.4.2 Ki kell emelni ebben a tekintetben, hogy turistalétesítmények diverzifikálását és a turizmus új formáit minden egyes országban a helyi feltételek által adott legjobb gyakorlatra kell alapozni. Az EU-nak is sokkal aktívabbnak kell lennie azon projektek támogatásával, amelyek a fejlődő országokban és az LDC-kben a turizmus új formáit vannak hivatva kifejleszteni, ezekben és az Euro-Med országokban is, be kell vonni az állami és magán együttműködést a szaktudás fejlesztésére ezekben a szektorokban. Ez a szükséglet abból a tényből született meg, hogy a turistalétesítmények diverzifikálása és a turizmus új formáinak kifejlesztése nem jelent közvetlen versenyt a hagyományos turistatevékenységekkel és ezért nem tekinthető úgy, mint egy olyan terület, amely nem kaphat támogatásokat és ösztönzőket.

4.5 Halászati politika

4.5.1 Hosszas megfontolások után az EU-nak sikerült egy közös politikát megfogalmazni a halászat területén. Mindazonáltal a tenger gazdagságát nem korlátozzák fizikai határok. Mind a Földközi tenger, mind az Atlanti óceán kincseit egy egész sereg nem EU-tagország aknázza ki. Ezek közül sokan a fejlődő, vagy a legkevésbé fejlett országokhoz tartoznak, amelyek nem kötelesek fenntartható gyakorlatot követni.

4.5.2 A tengeri termékek értékkörforgása számos országot és a regionális kooperáció számos formáját érinti. Ez okból a fenntartható halászati gyakorlat betartását biztosítani kell a regionális integráció olyan kezdeményezéseinek és programjainak bevezetésével, mint például az Észak-Dél megállapodások, vagy a Dél-Dél egyezmények.

4.6 Energiapolitika

4.6.1 Az EU kiadott egy Zöld Könyvet az energiaellátás biztonságáról, melyben külön figyelmet szentel a környezetvédelem kérdéseinek. Mivel az EU közvetlenül összekapcsolja az energiaellátás politikáját a fenntartható fejlődéssel, az energia területén a politikákat és intézkedéseket regionális integrációs stratégiákkal kell megoldani. Ez meglehetősen ravasz téma, mert számos fejlődő ország, LDC és Euro-Med ország jelentős olajtartalékkal rendelkezik, s az olaj jelenleg is az EU fő energiaforrása; optimista célokat tűztek ki az olajfogyasztás csökkentésére, nem utolsósorban a gázkibocsátás üvegházhatásával kapcsolatos kötelezettségvállalásokra alapozva (Kiotói Jegyzőkönyv).

4.6.2 A fenntartható fejlődés szempontjából kulcsfontosságú téma a fejlődő országokban, LDC-kben és Euro-Med országokban a falusi területek energetikai infrastruktúrájának kifejlesztése. Mivel ez nagyon fontos ügy, és az EU stratégiai célja az energiagazdálkodás javítása és összehangolása a fenntarthatóság célkitűzéseivel, az energetikai infrastruktúrát oly módon kell kifejlesztetni, hogy az infrastruktúrából nyert gazdasági haszon összeegyeztethető legyen a környezetvédelemmel és a társadalmi fejlődéssel.

4.7 Nemcsak ezek azok a gazdasági tevékenységek, ahol a regionális integrációs programokat a fenntartható fejlődés racionalitására kell alapozni. Ezeket egyszerűen úgy kell elgondolni, mint azokat az alapterületeket, melyek példaként szolgálnak más gazdasági tevékenységek számára. Az elősegítésükre szolgáló kereskedelmi egyezményeknek és programoknak ezeken a területeken utat kell mutatniuk, a részvételen alapuló tervezési eljárások alapján.

5. A „Szociális igazságosság” alappillére

5.1 Nem lehet hosszú távon biztosítani egyetlen regionális fejlesztési erőfeszítés sikerét sem, ha az nem az oktatáson és továbbképzésen alapul. Az oktatásban a fenntartható fejlődésnek a regionális integrációs programok alapvető célkitűzésének kell lennie. A jövőben a képzett polgárok fogják megoldani, hogy a regionális integráció eredményei ne enyészzenek el, hanem fenntartható módon építsék őket tovább.

5.2 Miután közismert, hogy számos fejlődő országban és LDC-ben a nők helyzete nem olyan, mint amelyet a fenntartható fejlődés politikája megkíván, a regionális integrációs programoknak nemcsak meg kell szüntetnie a nők társadalomból történő kizárásának minden fajtáját, hanem gondoskodniuk kell arról, hogy a nők különleges szerephez jussanak a nemzetközi cserében. A regionális integrációs rendszereknek egyebek között támogatniuk kell, hogy megváltozzon az egyes nemekkel való bánásmód, a politikai, jogi és családi struktúrák és mechanizmusok minden szinten igyekezzenek megszüntetni a nemek alapján történő hátrányos megkülönböztetés lehetséges formáit.

5.3 Semmilyen körülmények között sem változtathatja meg a regionális integráció a fejlődő országok kulturális önazonosságát. Ellenkezőleg, a regionális integrációs programoknak tiszteletben kell tartaniuk a specifikus kulturális sajátosságokat, segíteniük kell a kulturális cserét és támogatni a kulturális kisebbségek jogait. A fejlődő országok kulturális önazonossága megőrzésének természetesen mindig együtt kell járnia az egyén jogainak, a demokrácia, az esélyegyenlőség és a hátrányos társadalmi vagy faji megkülönböztetés gyökerestől kiirtása elveinek tiszteletben tartásával.

5.4 Az is nagyon fontos, hogy az alkalmazottakat egyenlő feltételek mellett vonják be a regionális integrációról és a fenntartható fejlődésről szóló döntések meghozatalába. A munkahelyteremtés nyilvánvalóan egyik legfőbb célja a regionális integráció programjainak. Az alkalmazottak és képviselői szervezeteik aktív részvétele e programok szervezésének folyamatában igen nagy segítségére lehet mind a munkahelyteremtési cél elérésének, mind az új munkahelyek kialakításával kapcsolatosan a káros környezeti kihatások csökkentésének. Mivel a dolgozók maguk is azon közösségek jól tájékozott polgárai, ahol a regionális integráció programjai a növekedést kívánják elősegíteni, a véleményüknek kulcsfontosságúnak kell lennie és közvetlen képviselést kell kapnia, mivel ők maguk a termelők és fogyasztók azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak, amelyeket a programok érintenek.

5.5 Számos civil szervezet (NGO) jelezte az LDC és Euro-Med országokból, hogy érdeklődnek a fenntartható fejlődést elősegítő aktív támogató intézkedések iránt. Sokan már tettek is lépéseket a fent jelzett témák előmozdítására. Ez azt jelenti, hogy őket szorosan be kell vonni a regionális integrációs programok során a fenntartható fejlődés beépítését célzó folyamatokba a szervezett civil társadalom formális csatornáin keresztül.

5.6 A hatékony és felelős, a szükséges hatalommal felruházott intézmények kifejlesztése révén lehet a fenntartható fejlődéshez szükséges stratégiát és politikát előmozdítani, és a regionális integráció alapvető előfeltétele ezen erőfeszítések sikerének. Ezért a kapacitásfejlesztési programok helyi és regionális szintű kialakításának a fejlődő országokban, az LDC-kben és az Euro-Med országokban politikai elsőbbséget kell élveznie.

6. A „Környezetvédelmi megfelelés” alappillére

6.1 Azon földrajzi területek között, ahol a regionális integrációt bevezetni igyekeznek, vannak olyan országok, amelyek nagyon bőséges vízforrásokon osztoznak. A vízforrásokkal való gazdálkodás egyben a fő súrlódási ok számos ország között. A transznacionális vízforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítását úgy kell tekinteni, mint amelynek a regionális integrációs folyamatokban mindennél előbbre valónak kell lennie. Nem lehet tárgyalni semmiféle kereskedelmi, gazdasági, vagy egyéb regionális integrációs megállapodásról olyan országok között, amelyek nem tartják tiszteletben mindenkinek azt a jogát, hogy elegendő mennyiségű, jó minőségű vízhez jusson.

6.2 Mondani sem kell, hogy a transznacionális vízforrásokkal való gazdálkodásnak párhuzamosan kell haladnia a nemzeti szintű racionális vízgazdálkodással. Ezen a ponton a Bizottság 60/2000/EK⁽¹⁾ irányelve a vízforrásokkal való gazdálkodásról legyen a mértékadó a fejlődő országok, LDC-k és az Euro-Med országok számára. Ez az irányelv átfogó keretet nyújt a vízforrásokkal való gazdálkodáshoz és alapul szolgálhat a regionális vízgazdálkodási politikák műszaki feltételeinek kialakításához.

6.3 Ugyanilyen fontos a gazdálkodás a természetvédelmi területekben, mivel ebben az esetben is számos példa van arra, hogy ezekben transznacionális tartalékok rejlenek, és határokon átnyúló súrlódások forrásaivá válnak. Míután ezeken a területeken is számos gazdasági tevékenységet folytatnak, világos, hogy a regionális integrációs megállapodások közvetlenül érintik gazdálkodásukat. Ezért külön rendelkezést kell hozni a természetvédelmi területek fenntartható gazdálkodására.

6.3.1 A természetvédelmi területek gazdálkodását átfogó tervekre kell alapozni, amelyeket nemcsak a fenntartható fejlődés három alappillére (gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi) értékrendjének kellő alapul vételével dolgoztak ki, hanem amely a regionális kooperációt is magában foglaló, a gyakorlatban keresztülvihető operatív intézkedéseket tartalmaz.

6.4 Az EU a természetvédelmi területek olyan hálózatát létesíti a tagállamokban, amelynek a célja a biodiverzitás megőrzése (ez a Natura 2000 hálózat). Azt a tapasztalatot, amelyet a tagállamok gyűjtöttek ezen a téren, át kell adni a fejlődő és a legkevésbé fejlett országoknak. A természetvédelmi területek igazgatási ismereteit fejlesztő és a biodiverzitást fenntartó programokat ezért kell elősegíteni. A Bizottság és a tagállamok ehhez közvetlenül úgy járulhatnak hozzá, hogy megfigyelőket hívnak meg a fejlődő és a legkevésbé fejlett országokból, hogy vegyenek részt a bioföldrajzi szemináriumokon (különösen a földközi-tengeri régióról szóló szemináriumokon).

6.5 A fejlesztés legfontosabb területei a tengerparti övezetek. Bármilyen regionális integrációs folyamatról is legyen szó, ennek kikerülhetetlenül tartalmaznia kell olyan témákat, amelyek közvetlenül, vagy közvetve érintik a tengerparti öveze-

teket. Míután ezeken a területeken igen komplex az ökoszisztéma és a gazdasági tevékenység, a regionális integrációt fel kell használni egyebek között a fenntartható gazdálkodás és a tengerparti övezetek gazdaságának megsegítésére. Ezen a téren az EGSzB támogatja a Bizottság által kifejlesztett, integrált tengerpartiövezet-irányítási rendszer bevezetését.

6.6 Egy másik, különösen fontos téma a vadgazdálkodás és a vadon élő flórával és faunával folytatott kereskedelem szigorú ellenőrzése. Ebben a vonatkozásban az EGSzB a CITES egyezmény lehető leghatározottabb bevezetését támogatja és segíti elő a lehető legtöbb országban.

6.7 Külön figyelmet kell ezen kívül fordítani a számos Euro-Med országban egyre nagyobb mértékben jelentkező elsivatagosodási veszéllyel együtt járó komoly problémák kezelésére. Az Euro-Med országok több részén ennek a jelenségnek az érintett régiókban nemcsak környezetvédelmi vonzata van, hanem bomlasztja a regionális gazdálkodást is a gazdasági tevékenység ellehetetlenítése révén. Az Euro-Med országokat ezért segíteni kell abban, hogy olyan regionális kooperációs projekteket fejlesszenek ki, amelyek különleges intézkedéseket tartalmaznak az elsivatagosodás kockázati tényezőjéről.

7. Intézkedések és a gyakorlat

7.1 A regionális integráció kezdeményezéseibe a fenntartható fejlődés beépítésének a fentiekben felsorolt alapelvei specifikus intézkedéseket és gyakorlatot igényelnek. Ezen intézkedéseknek és gyakorlatoknak segíteniük kell a fejlődő országokat és LDC-eket, hogy a fenntartható fejlődés koncepcióját építsék bele a regionális integrációba és tegyék lehetővé a benne elért haladás figyelemmel kísérését ezekben és az Euro-Med országokban. Kulcsfontosságú szerepet kell adni annak, hogy az érintettek vegyenek részt az ilyen intézkedések és gyakorlatok kifejlesztési folyamata tervezésében és azokban az erőfeszítésekben, hogy a kormányzás optimális formáit el lehessen érni.

7.2 A külső segítségnyújtási szekcióban az EU fejlesztési programokat tervezett meg és vezetett be a fejlődő országok és LDC-k (MEDA, ALA, CARDS stb.) számára. A fenntartható fejlődés elválaszthatatlan tervezési eleme ezeknek a programoknak. Ezek hatékonysága eddig nem váltotta be az EU ambíciózus reményeit, de elősegíthetik a fenntartható fejlődés eszméjének beépítését a regionális integrációs kezdeményezésekbe.

7.3 Külön ki kell térni az Euro-Mediterrán kooperációs egyezmények kérdésére. Az Euro-Mediterrán kooperációs stratégia elsőrendű fontosságot élvez az EU külkapcsolataiban. A stratégia bevezetésének alapvető eszköze a MEDA program. A SMAP program egy másik kulcsfontosságú eszköz a politika bevezetésére a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés területén.

⁽¹⁾ 60/2000/EK irányelv a vízgazdálkodási politika területén szervezett Közösségi akcióprogram kereteinek meghatározására.

7.4 A MEDA program sem váltotta be a hozzá fűzött várakozásokat mind a mai napig. Annak ellenére, hogy a MEDA II költségvetését több mint elegendőnek tartották, még nem sikerült azokat a célokat elérni, amelyeket a bevezetés kezdetén tűztek ki. Bár sikeresen indította meg a fenntartható fejlődési projekteket, a SMAP programban nincs meg a szükséges folyamatosság az akcióprogram befejezésének biztosítására. Bár nehéz az ilyen programok keretén belül projekteket bevezetni, mert hiányzik a szükséges kooperáció a célországokkal, az EU és különösen az Európai Bizottság erőfeszítéseit rá kell irányítani a szükséges játékosok mozgósítására úgy, hogy a programokban érdekeltté kell tenni őket. Az EGSzB úgy érzi, hogy az Európai Bizottságnak meg kellene vizsgálnia azt a lehetőséget, hogy rugalmasabb programokat támogasson, melyekbe bevonja mind a közhatalmi szereplőket, akik garantálják az országok nemzeti kötelezettségvállalásait a programokban való érdekelttségük révén, mind pedig a magánszféra játékosait, akik teljesíthetik a műszaki szakértelem átadásának feladatait a célországok részére.

7.5 A fenntartható fejlődésnek a regionális integrációs intézkedésekbe történő beépítés erőfeszítései területén a fejlődő országokban és LDC-kben és az Euro-Med országokban elért haladás követésére külön ki kell emelnünk a fenntarthatósági hatástanulmányokat. Ezen a ponton az EGSzB támogatja a Tanács véleményét, hogy fenntarthatósági hatáértékelő tanulmányokat kell készíteni a szabadkereskedelmi megállapodásokhoz. Ezt a véleményt megerősítette 2003. májusában a Kréta szigetén tartott középtávú Euro-Mediterrán konferencia.

7.6 Azoknak az országoknak a teljesítményét is értékelni kell a fenntartható fejlődés mutatói alapján, ahol regionális integrációs intézkedések bevezetése van folyamatban. Ezeket a mutatókat most fogadták el, és alkalmazásuk bevezetés alatt van az EU tagállamaiban. Bár a fejlesztésük és alkalmazásba vételük még igen kezdetleges állapotban van, ezekre a mutatókra úgy kell tekinteni, mint olyan modus vivendire, amely keretet és lehetőséget nyújt az ilyen országok teljesítményének vizsgálatához.

7.7 Azokban az országokban, ahol regionális integrációs intézkedések bevezetése van folyamatban, a teljesítmény értékelési folyamatában, egy dolgot igen gondosan kell kezelni, és ez a bevezetésre kerülő intézkedések egymást átfedése, melynek oka, hogy ezek az országok egynél több regionális integrációs egyezményben vesznek részt. Számos fejlődő ország és LDC több regionális integrációs egyezményhez tartozik, ezek egymás hatékonyságát csökkentik és fennáll a kockázata a rendelkezésre álló források elherdálásának. A regionális integrációs intézkedésekbe a fenntartható fejlődés beépítése azt célozza elsősorban, hogy a kellemetlen következményeket legalább enyhítsék.

7.8 A regionális integrációs programokba a fenntartható fejlődés beépítésének finanszírozását tekintve az EGSzB támogatja a Monterrey-megállapodást a fejlődés finanszírozásáról,

amelynek rendelkezései szerint a fenntartható fejlődés finanszírozására egyre növekvő összegeket kell fordítani. ⁽¹⁾ A nyilatkozat a pénzügyi források erőteljes mozgósítására és hatékony felhasználására szólít fel annak érdekében, hogy létrejőjenek a nemzetközi szinten megállapodott fejlesztési célok teljesítéséhez szükséges feltételek. Ugyanezeket a célokat fektette le a Millenniumi Nyilatkozat ⁽²⁾, amely foglalkozik a szegénység végleges eltörlésével, a szociális körülmények javításával, az életszínvonal emelésével és a környezet védelmével, mint első lépésekkel, melyekre a XXI. század szükségleteinek kielégítése érdekében szükség van, hogy ez az évszázad mindenki számára a fejlődést jelentse.

8. Záró megjegyzések

8.1 Amint azt a bevezetésben említettük, a fenntartható fejlődés átíveli és nem kiegészíti a regionális integráció dimenzióit. Nem könnyű feladat, de nem lehetetlen. Az EU ilyen irányú erőfeszítéseinek céljai lényeges eredményeket hozhatnak. A regionális kooperációs programok segítségével az EU nemcsak segíti a fejlődő országokat és az LDC-ket, de kulturális, politikai és társadalmi üzenetet is közvetít. Ezeket az üzeneteket lehet összefoglalni a fenntartható fejlődés koncepciójában és lehet egyebek között a regionális integráció segítségével bevezetni.

8.2 Az EU abban érdekelt, s ami ezen a téren tett erőfeszítéseinek egyik része, hogy felkutassa a nemzetközi kooperáció lehetőségeit. Ebben a témában külön meg kell említeni az Egyesült Nemzetekkel folytatott együttműködést.

8.3 Az ENSZ és az EU között a kapcsolatok már hosszú idő óta a kooperációs projektek tarka hálózatán keresztül szövődtek. Ezek a kapcsolatok erősek és gyakorlatilag a külkapcsolatok minden területét lefedik. Az ENSZ-szel a kapcsolatok továbbfejlesztése az EU-ban, a Tagállamokban és a Bizottságban stratégiai prioritást kap.

8.4 A regionális integráció és a fenntartható fejlődés ideális területet jelentenek a kapcsolatok javítására. Mivel adott az ENSZ stratégiai orientációja és tapasztalata a fenntartható fejlődés kérdéseiben, valamint az EU technikai szakértelme a regionális integráció ügyeiben, az EGSzB támogatja a két szervezet közti kooperációt a regionális és a fenntartható fejlődési projekteken keresztül, melyeket különben a két szervezet közös mechanizmusai finanszíroznak.

8.5 Az EU szándéka, hogy ezt a kooperációt tovább folytassa, már kifejezésre jutott mind a Tanács és a Bizottság 2000. novemberi nyilatkozatában az Európai Közösség fejlesztési politikájáról, mind a Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett közleményében: Hatékony partnerkapcsolat kiépítése az Egyesült Nemzetekkel a fejlődés és a humanitárius ügyek területein (COM(2001) 231 végleges/2001.5.2.).

⁽¹⁾ Egyesült Nemzetek, A Nemzetközi Konferencia jelentése a fejlődés finanszírozásáról, Monterrey, 2002. március 18–22., A/CONF.198/11.

⁽²⁾ Az Egyesült Nemzetek Millenniumi Nyilatkozata, Az Egyesült Nemzetek Millenniumi Közgyűlése, Közgyűlés A/55/L.2.

8.6 Tekintettel a regionális integrációra, az EU kooperációs programoknak, különösen azoknak, amelyek a fejlődő országokkal és az LDC-kkel folytatott regionális integrációt érintik, külön hangsúlyt kell helyezniük a fenntarthatóság változatos dimenzióira, azaz a gazdasági, szociális és környezetvédelmi

szempontokra. Az EGSzB nagymértékben hozzá tud járulni ezen erőfeszítések sikeréhez, mivel az EU testülete a legalkalmasabb arra, hogy rábízák e kérdések intézését a civil társadalmon belül.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Javaslat a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvét a termékek és szolgáltatások terén megvalósító tanácsi irányelvre

(COM(2003) 657 végleges – 2003/0265(CNS))

(2004/C 241/13)

2004. március 31-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Működési Szabályzatának 29. cikkének 2. bekezdése alapján saját kezdeményezésére véleményt alkot a következő témában: Javaslat a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvét a termékek és szolgáltatások terén megvalósító tanácsi irányelvre.

A „Foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai és állampolgárság” Szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 5-én fogadta el véleményét. Az előadó Clare Carroll volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2004. június 2–3-án tartott 409. plenáris ülésén (a 2004. június 3-i ülésen) 120 szavazattal 49 ellenében, 15 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt:

1. A javaslat jogalapja, tartalma és hatálya

hogy a tagállamok megvalósíthassák a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvét. Visszaható hatálya nincs.

1.1 Az Európai Bizottság javaslata az Európai Közösséget létrehozó szerződés 13(1). cikkén alapszik, amely már korábban is – a foglalkoztatottság terén – a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon⁽¹⁾, valamint – a foglalkoztatottsággal és a termékek és szolgáltatások ellátásával kapcsolatban egyaránt – a faji vagy etnikai származáson⁽²⁾ alapuló megkülönböztetések ellen küzdő irányelvek alapját képezte.

1.2.1 A nemi alapú közvetlen és közvetett megkülönböztetés tilos, beleértve a nők terhességre és anyaságra hivatkozva történő hátrányos megkülönböztetését is. A zaklatás és a szexuális zaklatás a javaslatban szereplő meghatározás szerint nemi alapú megkülönböztetésnek számít, ezért tilos. Akár visszautasítja valaki az effajta viselkedést, akár enged neki, ez nem képezheti az adott személyt is érintő döntés alapját. Az irányelv értelmében a megkülönböztetésre történő buzdítás is megkülönböztetésnek számít.

1.2 A javasolt irányelv a termékek és szolgáltatások elérésével és ellátásával kapcsolatos, nemi alapú megkülönböztetés elleni küzdelemhez határoz meg egy keretet azzal a céllal,

1.3 A javaslat széles hatállyal rendelkezik, bár bizonyos jelentős korlátozásokkal is számolni kell. Hatálya alá tartozik az általánosan hozzáférhető termékek és szolgáltatások hozzáférése és ellátása, beleértve a lakóhelyeket is. A köz- és a magán-szektorra egyaránt vonatkozik, beleértve a hivatalos testületeket is. Nem vonatkozik a pusztán magánjellegű ügyletekre, például hétvégi ház családtagnak történő bérbeadására vagy magánház egyik szobájának kiadására.

⁽¹⁾ A 2000. november 27-én kelt, 2000/78/EK jelű tanácsi irányelv a foglalkoztatottság terén történő egyenlő bánásmód általános keretének létrehozására.

⁽²⁾ A 2000. június 29-én kelt, 2000/43/EK jelű tanácsi irányelv a személyek közötti, faji vagy etnikai származástól független egyenlő bánásmód elvének megvalósítására.

1.3.1 A Bizottság példákat hoz az általánosan hozzáférhető termékekre és szolgáltatásokra:

- bejárás a nyilvánosság számára nyitott épületekbe és területekre,
- mindenfajta lakóhely, a bérelt és a szállodai szállást is beleértve,
- banki, biztosítói és egyéb pénzügyi szolgáltatások,
- közlekedés,
- bármilyen foglalkozás vagy szakma ⁽¹⁾ szolgáltatásai.

1.3.2 Az érintett szolgáltatások köre igen széles. A főbb területek: nyugdíjak, élet- és balesetbiztosítás, általános biztosítás, illetve a pénzügyi és lakásslaválózatokhoz való hozzáférés.

1.3.3 A biztosítási és az ehhez kapcsolódó pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos prémiumok és juttatások kiszámításában a nemi hovatartozás mint tényező használata az irányelv hatálya lépésének időpontjától kezdve tilos lesz. A tagállamok azonban engedélyt kaphatnak az irányelv megvalósításának további 6 évvel történő elhalasztására. Ebben az esetben haldéktalanul értesíteniük kell a Bizottságot, és részletes táblázatokat kell összeállítaniuk, közzétenniük és rendszeresen frissíteniük a férfiak és nők halálzási arányának és várható élettartamának adatairól.

1.4 Vannak bizonyos kivételek is. Az ajánlott irányelv nem tiltaná azokra a termékekre vagy szolgáltatásokra vonatkozó megkülönböztetéseket, amelyek esetében a férfiak és a nők helyzete nem hasonlítható össze, mivel ezek a termékek vagy szolgáltatások kizárólag vagy elsősorban az egyik nem tagjait, illetve a két nem által különbözőképpen használt képességeket érintik. Ilyen például az azonos neműek úszóversenye, illetve az egyéni elbírálás szerinti klubtagság.

1.5 Az irányelv hatálya alól különleges kivételt képez az oktatás és a médiákban és reklámokban megjelenő tartalom, különösen a 89/552/EK tanácsi irányelv 1(b) pontjában meghatározott hirdetés és televíziós hirdetés.

1.6 Az irányelv engedélyezi a pozitív megkülönböztetést.

1.7 Az irányelv tartalmazza a minimális jogokkal és jogorvoslatokkal, a hatálya léptetéssel és az ellenőrzéssel kapcsolatos rendelkezéseket, amelyek ugyanazok, mint az 1.1. bekezdésben említett két irányelv esetében.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSzB kiemelten fontosnak tartja a férfiak és a nők termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférése és ellátása terén a nemi alapú megkülönböztetés eltörlésének elvét.

2.2 Az EGSzB helyesli, hogy ennek a javaslatnak a megfogalmazása és a benne szereplő meghatározások összhangban állnak a két korábbi irányelvvel és az egyenlőségi esetek bizonyítási kötelezettségével.

⁽¹⁾ COM(2003) 657 végleges: Magyarázó megjegyzések.

2.2.1 Az EGSzB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a „szolgáltatások” definíciója csak az irányelvtervezet bevezetésének 10. cikkében szerepel. A félreértések elkerülése végett, minthogy a köz- és egyéb (például a civil szervezetek által nyújtott) szolgáltatások széles választékban állnak a polgárok rendelkezésére, a „szolgáltatások” kifejezést pontosan meg kell határozni a szövegben. Az EGSzB egy átfogó értelmezést tart elfogadhatónak.

2.3 Sajnálatos az oktatás kizárása az irányelv hatálya alól. Az is nyilvánvaló viszont, hogy ezen a területen a Közösség hatáskörével kapcsolatban problémák léphetnek fel. Az oktatás azonban kulcsfontosságú tényező a nők és férfiak közti egyenlőség terén, mivel azt eredményezheti, hogy a fiúk és lányok a hagyományos pályákat választják, ami jelentősen befolyásolhatja a jövőjüket. Egyes tagállamokban aggasztó a választási lehetőségek szűkösége és az oktatásban a megfelelő tanácsadás hiánya, amelynek jelentős következményei vannak mind az egyénre, mind a társadalmi integrációs célok elérésére, mind pedig magának az EU-nak a versenyképességére nézve.

2.3.1 Az Európai Bizottság állítása szerint csak a magánoktatást lehetne a szolgáltatások közé sorolni, ha ez a szektor nem lenne kizárva az irányelvből. Ez az egyenlő bánásmód elvének megvalósítása terén különböző normákat eredményezhetne.

2.3.2 A tagállamok a Lisszaboni stratégia ütemterve keretében már megkezdték az oktatást érintő intézkedéseket. Az EGSzB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy erejéből telhetően ösztönözze a tagállamokat arra, hogy a fiúk és a lányok számára egyenlő mértékben biztosítsanak oktatási lehetőségeket és az azokhoz való hozzáférést.

2.3.3 Az egyenlő bánásmódról szóló meglévő irányelv a szakképzés elérhetőségét fedi, amely a szakmai jellegű felsőoktatást is magában foglalja. Ez azonban nem elegendő. Ahhoz, hogy valaki kihasználhassa a felsőoktatás lehetőségeit – akár egyetemen, akár más továbbképző intézményben –, az ehhez szükséges alapokat már az általános- és középiskolában meg kellett szereznie.

2.4 Az EGSzB tudomásul veszi, hogy a javaslat a médiát és a reklámokat csak mint szolgáltatási ágazatokat fedi, és elismeri, hogy a jelenlegi javaslat nem a megfelelő eszköz a médiában és a reklámokban levő tartalmak jogi szabályozására. Ám mivel a média és a reklámok erőteljesen befolyásolják a közhangulatot és a közvéleményt, ezeket az EU a munkából és a mindennapi életből a megkülönböztetés kiszorítására irányuló törekvéseiben nem hagyhatja figyelmen kívül. A szabályozás és a cenzúra között azonban keskeny a határmezsgye. Az Európai Bizottságnak ezért a fenti tényezőket szem előtt tartva továbbra is konzultálnia kell ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban, és ésszerű időn belül meg kell tennie a megfelelő lépéseket. Az EGSzB szívesen részt vesz ebben a folyamatban.

2.5 Az EGSzB helyesli azt a tényt, hogy a férfiak és a nők egyenlő mértékben részesülhetnek pénzbeli támogatásban – ami, akár vállalkozókról, akár lakástámogatást kereső magán-személyekről legyen is szó, mindkét nem számára különösen fontos.

2.6 Az EGSzB úgy véli, hogy mivel az irányelv nem fedti az oktatás, a média és a reklám tárgykörét, ezért a javaslat legérzékenyebb pontja a biztosításokhoz való nemtől független hozzáférés kérdése. Nem szabad, hogy a javaslat által tárgyalt bármely területen – így a biztosítás terén – új megkülönböztetési kritériumok jöhessenek létre.

2.6.1 Az EGSzB számára eléggé vitathatónak tűnik az az állítás, miszerint a nemektől független tarifarendszer – amelyet az Unió egyes országában be is vezettek – minden esetben a biztosítási díjak általános emelkedéséhez vezet, és hogy a nemek közti egyenlő kockázatvállalás felveri a biztosítási költségeket. Batorság és a javaslat céljaival ellentétben áll megengedni a tagállamok számára azt, hogy a szolgáltatásnyújtási és letelepedési szabadság kontextusában biztosítási vonatkozásban hat évig ne kelljen bevezetniük az egyenlő bánásmódra vonatkozó szabályokat.

2.6.2 Ami a társadalombiztosítási rendszerben a kiegészítő biztosítási jogokhoz való nemtől független hozzáférést illeti, az EGSzB a közvetett és közvetlen megkülönböztetés teljes eltörlését kéri. Ez a kérés annál is inkább sürgős, mivel a társadalombiztosítás második és harmadik pillérének (kiegészítő biztosítás) fejlesztése jelenleg a társadalombiztosítás legdinamikusabb oldala az Unióban. Ebben a tekintetben az EGSzB a Kiegészítő egészségbiztosítás⁽¹⁾ témájában kifejtett véleményében szereplő javaslatokra hivatkozik.

3. Külön megjegyzések

3.1 Az EGSzB támogatja a pénzbeli támogatásokhoz való egyenlő hozzáférést, amelyek közül számos alapvető fontosságú a mindennapi élethez, valamint ahhoz, hogy a férfiak és a nők egyenlő mértékben kaphassanak prémiumot és juttatásokat. Az irányelv hatálya alá tartozó pénzügyi szolgáltatások széles skálája azonban teljesen különböző természetű szolgáltatásokat takar – pl. gépjármű-biztosítást, egészség- és rokkantbiztosítást, nyugdíjakat és járadékokat. Ez tagországokként más-más bonyolult és összetett problémákat vethet fel.

3.1.1 El kell azonban ismerni azt, hogy ezeknél a szolgáltatásoknál a juttatások és prémiumok egyenlővé tétele negatív és pozitív hatásokkal is járhat, amelyek az érintett pénzügyi szolgáltatástól függően másként érhetik a férfiakat és a nőket. A gépjármű-biztosítás esetében balesetmentes vezetésért csak több éves biztosítási tapasztalat után jár jutalom. Erősen valószínű, hogy a felmerülő bizonytalanságok fedezésére a biztosítási költségek mindenki számára emelkedni fognak.

3.1.2 Az Európai Bíróság a Coloroll-ügyben⁽²⁾ elfogadta a nemi alapú biztosítási statisztika érvényességét a nyugdíj-hozzájárulások és -juttatások kiszámításában. Megkövetelte azonban, hogy a dolgozók egyenlő mértékben járuljanak hozzá és részesüljenek a juttatásokból. A munkáltató részéről a magasabb mértékű hozzájárulást érvényesnek tartotta. A Bíróság tulajdonképpen elismerte, hogy a juttatások egyenlővé tétele többé kerül. A foglalkoztatási nyugdíjrendszerekben a munkáltatónak kellett megfizetnie a magasabb hozzájárulást. A magánnyugdíj- és -biztosítási rendszerekben nincs munkáltató, aki felvállalná a magasabb prémiumot és hozzájárulást: ezeket tehát a szolgáltatásból részesedő félnek kell viselnie. Ez azonban nemcsak azokra a nyugdíjakra vonatkozik, ahol a férfiaknak kell megfizetni a nők várhatóan hosszabb élettartamát, hanem mindenfajta biztosítási típusra. Előfordulhat például, hogy a nőknek kell megfizetni a férfiak megnövekedett baleseti kockázatát stb.

3.1.3 Az Európai Bizottság bővített hatáskiertékelési dokumentumában felismeri, hogy a biztosítók számára bizonyos költségek merülnek fel, amelyeket végül a fogyasztókra kell hárítani, azonban úgy véli, hogy az átállási időszak elmúltával ez is megszűnik. Az EGSzB véleménye ugyanez.

3.1.4 Az EGSzB itt kíván továbbá hivatkozni a nők és férfiak egyenlőségének szerződésbeli elvére. Ezt az elvet alapul véve nyilvánvaló, hogy a biztosítói iparnak – természetesen egy adott időszak elteltével – úgy kell módosítania a számítási rendszerét, hogy a nemek ne szerepeljenek tényezőként a prémiumok kiszámításánál, például a gépjármű-biztosítás esetében. Mivel a balesetek gyakoriságát és az élettartamot nyilván nem befolyásolják a számítási módszerek, a fogyasztók prémium kifizetése összességében – elvileg – változatlan marad.

3.1.5 Az EGSzB úgy véli, hogy a javaslatok hosszú távú hatásának felbecsüléséhez a biztosítási/nyugdíjnyújtási iparág részletes kiértékelése szükséges (az alternatív alapok hatásának független szimulációját is beleértve). Az EGSzB véleménye szerint az irányelv hatályba lépése után fontos az események nyomon követése – különösen a biztosítói iparágban. Az irányelv célja összességében az emberek megkülönböztetés nélküli bánásmódhoz való jogának megvédése.

3.2 A lakástámogatással kapcsolatban az EGSzB véleménye az, hogy az irányelvet nem lenne szabad magánügyletekre alkalmazni, pl. családtagok közötti bérlet, eladás vagy ajándékozás esetére.

3.3 Az EGSzB véleménye az, hogy a kivételeket világosan meg kell fogalmazni. Ezeknek nem szabad a nők és férfiak közötti egyenlőséget kockára tenniük.

⁽¹⁾ HL C 204., 2000.7.18., 51. o. (előadó: Jean-Michel Bloch-Lainé).

⁽²⁾ Coloroll Pension Trustees Ltd. v Russell & mások C-200/91, 1994. szeptember 28.

3.4 Az EGSzB helyesli az 5. cikket, amely engedélyezi a pozitív megkülönböztetést. Ez a rendelkezés azonban nem veszélyeztetheti a közszféra és a civil szervezetek által a férfiak és nők számára nyújtott létfontosságú szolgáltatásokat, mint például a hátrányos helyzetűek számára fenntartott egynemű szállásokat, illetve a családon belüli vagy egyéb erőszak áldozataul esett nők menedékhelyeit.

3.5 Az EGSzB egyetért a civil szervezetekkel való párbeszédéről szóló rendelkezéssel. Ennek a rendelkezésnek azonban

garantálnia kell a szervezett civil közösségekkel való rendszeres kapcsolattartást is.

3.6 Létfontosságú, hogy az emberek tudomást szerezhessenek és megfelelően tájékozódhassanak az irányelvről annak elfogadásakor, hogy a fogyasztók teljes mértékben ismerjék jogaikat, és hogy a termékforgalmazók és a szolgáltatók is tisztában legyenek az irányelv által megszabott köteleességeikkel.

Brüsszel, 2004. június 3.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Bizottságnak az Európai Tanácshoz és az Európai Parlamenthez benyújtott közleményéről – A technológiák fejlesztése a tartós fejlődés szolgálatában; az Európai Unió akciótérve az ökoteknológiák alkalmazásának előnyben részesítéséről

(COM(2004) 38 végleges)

(2004/C 241/14)

2004. január 28-án a Bizottság határozatot hozott, hogy – az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262-es paragrafusa rendelkezéseinek megfelelően – konzultálni fog az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal a következő témában: A Bizottságnak az Európai Tanácshoz és az Európai Parlamenthez benyújtott közleménye – A technológiák fejlesztése a tartós fejlődés szolgálatában; az Európai Unió akciótérve az ökoteknológiák alkalmazásának előnyben részesítéséről (COM(2004) 38 végleges).

A mezőgazdasági, vidékfejlesztési és környezetvédelmi szakszekció, melynek feladata a Bizottság munkáinak előkészítése az adott témával kapcsolatban, 2004. május 6-án elfogadta a véleményt (előadó: Buffetaut úr).

2004. június 2-án és 3-án tartott, 409. plenáris ülésén (június 2-i tanácskozásán) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 177 igen, 1 nem szavazat és 5 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt:

1. Bevezetés

1.1 Ez a közlemény a Bizottság által elfogadott nem törvényhozói szövegek sorába tartozik, melyek egyszerre vizsgálják az adott területen már megvalósult kezdeményezéseket, valamint a jövő politikai célkitűzéseit. A Bizottság számára egyfajta általános gondolkodási keretet nyújt az ökoteknológiákról.

1.2 Belehelyezi a közleményt a tartós fejlődés érdekében kidolgozott stratégia, illetve a lisszaboni stratégia tárgy körébe, egyúttal emlékeztet arra – már ismerjük a nótát –, hogy célja az Európai Uniót „a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává tenni, amely képes olyan tartós gazdasági növekedésre, mely a foglalkoztatottság mennyiségi és minőségi javulásával és nagyobb társadalmi kohézióval jár”.

1.3 Ez után a már-már rituális emlékeztető után azonban felmerül az igazi kérdés: vajon mik az ökoteknológiák előnyben részesítésére kidolgozott akciótérvek (ETAT) (PAET) céljai?

A Bizottság három ilyet említ:

- megszüntetni az akadályokat, hogy az ökoteknológiákban rejülő összes lehetőség kiaknázhassuk,
- mindent megtenni azért, hogy az EU fontos szerepet vállalhasson az ökoteknológiák végső kivitelezésében és gyakorlati hasznosításában,

- minden érdekeltet mozgósítani e célok megvalósítása érdekében,

mindezt annak a végső célnak az érdekében, hogy csökkentsük a természeti kincseinkre nehezedő nyomást, hogy javítsuk Európa lakosságának életminőségét, valamint, hogy ösztönözzük a gazdasági növekedést.

1.4 A Bizottság úgy véli, hogy politikai szempontból eljött a pillanat, hogy ezt az akciótérvet elindítsuk, de még mindig kérdés, vajon milyen módon és konkrétan mely akciókat? E két kérdésre adott válaszokat tartalmazza ez a szöveg.

2. Az akcióterv lényegi tartalma

2.1 Az akcióterv kidolgozása

2.1.1 Először is a Bizottság bizonyos számú megállapítást tesz, melyek irányelvekként szolgálnak az akcióterv kidolgozásánál:

- az ökoteknológiák fejlesztéséhez rendelkezésre állnak már bizonyos lehetőségek,
- ezek a lehetőségek nincsenek kiaknázva,
- a célzott és hatékony ösztönzés fontossága, hogy elfogadják és kifejlesszék az ökoteknológiákat,
- a piacok fejlesztési távlatainak hosszú távú megnyitása, mellyel lehetővé válik az ökoteknológiákba való beruházás,
- jó gyakorlati eljárások kicserélésének összehangolása és megkönnyítése,
- kedvező környezetet teremteni azok számára, akik az ökoteknológiákat kivitelezik, beszerzik és alkalmazzák,
- annak elismerése, hogy az ökoteknológiák bevezetése és fejlesztése közép- és hosszútávra szól.

2.2 Cselekvés

A Bizottság három főbb cselekvési területet javasol:

- áttérés a kutatásról a piacokra,
- a piaci feltételek javítása, és
- világszintű cselekvés.

2.2.1 Áttérés a kutatásról a piacokra

2.2.1.1 A Bizottság azt javasolja, hogy a kutatást olyan módon fejlesszék, hogy pénzügyi támogatást is kapjanak hozzá, nevezetesen az Európai Beruházási Banktól és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Banktól, aminek célja szabaddá tenni az utat a kereskedelmi alkalmazások előtt.

2.2.1.2 A Bizottság arra törekszik, hogy előmozdítsa a reménykeltő ökoteknológiák számára azokat a technológiai programokat, amelyeknek az volna a céljuk, hogy a kutatás hatékonyságát növeljék, mozgósítsák az eszközök felkutatását, elősegítsék a közszektor és magánszektor közötti partneri viszonyt, és hogy javítsák a technológiáknak a fejlődő országok felé irányuló átadását.

2.2.1.3 Végül a Bizottság javítani kívánja az ökoteknológiák szabványosítását és az azokkal végzett kísérleteket.

2.2.2 A piaci feltételek javítása

2.2.2.1 A Bizottság a jobb piaci feltételeket a következő területekre vonatkozóan kívánja elérni: a beruházás terén, a gazdasági akadályok megszüntetésével, a közpiacok gazdasági súlyának befolyása terén, illetve a civil társadalom mozgósításával.

2.2.3 Világszintű cselekvés

2.2.3.1 Az ökoteknológiák szintjén az európaiak törekvései nem korlátozódnak az öreg kontinensre. A Bizottság úgy véli, hogy az Európai Uniónak minden erővel elő kell segítenie a tartós fejlődést az egész világ szintjén.

2.2.3.2 A Bizottság partneri viszonyt kíván kialakítani a fejlődő országokkal és intenzíven részt kíván venni a Johannesburgi csúcstalálkozón az ökoteknológiákkal kapcsolatban indított kezdeményezésekben.

3. Koordináció és a folyamat figyelemmel kísérése

3.1 Az akcióterv kidolgozása magában foglalja a kivitelezés figyelemmel kísérését is. A Bizottságnak ehhez több eszköz áll rendelkezésre: kétévenkénti jelentés, az Ökoteknológiák Európai Bizottsága, koordináció, a legjobb gyakorlati megoldások ismertetése stb.

4. Általános megjegyzések

4.1 A Bizottság megjegyzései figyelembe veszik az ipari változások konzultatív bizottsága kommentárait és javaslatait is (előadó: Sirkeinen úrhölgy, alelőadó: Reichel úr).

4.2 Az ökoteknológiák területe szükségszerűen nagyon tág. Céljuk lehet a természeti kincsek tartós felhasználása, a környezetet károsító anyagok kiküszöbölése vagy csökkentése, alternatív energiaforrások kifejlesztése, a termékek integrációs politikájához való csatlakozás, stb. Amint az EGSzB már korábban hangsúlyozta⁽¹⁾, nagyon fontos, hogy az ökoteknológiák fogalma ne korlátozódjon kizárólag a „tisza” technológiákra. A folyamatok és szolgáltatások állandó javítása, ami a környezetre káros hatások csökkentését célozza, valamint a kutatás, az újítások és a fejlesztések, melyek célja a hagyományos technológiák javítása és a környezeti dimenzió integrálása e technológiákba, szintén olyan eljárások, melyek az ökoteknológiák kifejlesztését célozzák, és ezért ösztönözni kell ezeket. Egy ökológiai technológia hatékonyságát azon lehet lemérni, hogy mennyire kedvező a hatása a környezetre, nem pedig az ökológiai eleve „értékes” technológiák definícióján.

4.3 Egy túl tág akciótervnek az a kockázata, hogy több irányba szétszóródik, és ezáltal felhígulnak az eszközök is. Egy ilyen eljárás sikerének legfőbb tétje az, hogy mennyire vagyunk képesek a prioritások meghatározására, és az erőfeszítések sorrendbe rendezésére, vagyis arra, hogy az ökoteknológiáknak ne csupán a hatékonyságát értékeljük, hanem gazdasági szempontból való elfogadhatóságukat is. Ez a fogalom egyáltalán nem jelenik meg az Európai Bizottság dokumentumában, pedig rendkívül nagy gyakorlati jelentősége van, miközben érdemes arra is emlékezni, hogy a tartós fejlődés fogalma három pilléren nyugszik, a gazdasági fejlődésen, a környezet és a természeti kincsek védelmén és a személyek társadalmi jólétén.

⁽¹⁾ Lásd az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az Európai Bizottságnak a környezeti technológiákkal kapcsolatos akcióterv kifejlesztéséről szóló közleményéről COM(2003) 131, HL C 32., 2004.2.5., 39-44. o. (EGSzB 1390/03).

4.4 Ökotechnológiákat rendszerint csak akkor alkalmaznak, ha alkalmazásuk a felhasználó számára vagy közvetlen haszonnal jár, vagy ha a törvény ezt előírja. Mivel a szabad piac nem tesz eleget minden társadalmilag elismert etikai, szociálpolitikai és környezetpolitikai célkitűzésnek, ezért kénytelen a törvényalkotó megfelelő jogi keretfeltételeket alkotni. Ezek a valóságban részben a magasabb vállalati gazdálkodási költségekben csapódnak le, melyeknek a nemzetgazdaság szempontjából nézve mindenképpen van értelmük. A jogi keretfeltételek rögzítése során, a törvényhozónak figyelembe kell majd vennie a gazdaságban és a tudományban rejlő magas innovációs erőt, amikor a célokat rögzíti, de a célok eléréséhez szükséges technológiákat, illetve lépéseket azonban nem. Az a tény, hogy egyre inkább tudatában vannak a gazdasági szereplők, a pótlólagos szociális és környezeti kritériumok betartásán alapuló, értékesítési lehetőségeknek, az akcióstervnek és az európai gazdaság versenyképességének lényeges mozgatóereje.

4.5 Az ökotechnológiák érdekében készített projekt másik meghatározó szempontja a piachoz való hozzájárás, illetve a piaci feltételek. Hiábavaló az ökotechnológiák valóságos fejlődését remélni, ha nem találunk fejlesztő és versenyképes piacot. A már meglévő ökotechnológiákat gyakran nem lehet még olyan költségmegtakarító módon előállítani, mint azokat a technológiákat, melyek kevésbé vannak figyelemmel a környezetre és részben támogatást is kapnak, pontosan azért, mivel az előbbiek esetében még a környezeti költségek nem szabályozottak, illetve részben azért is, mert még nem sikerült olyan fejlettségi és elterjedési szintre jutniuk, amelyen már lehetségesek olyan mértékű megtakarítások, amivel csökkenthetők a költségek. Minden azon múlik tehát, hogy a környezetpolitikai szempontból kívánatos és helyes gyakorlati eljárásokat, illetve a megfelelő ökotechnológiák kifejlesztését ösztönző módszereket meghatározzuk (kölcsonöket, támogatásokat, adóösztönzést), annak érdekében, hogy elősegítsük és megkönnyítsük a piachoz való hozzájárást, sőt a piac létrehozását. Az EGSzB hangsúlyozza, hogy ahhoz, hogy az ösztönzési eszközöket megfelelően használjuk, illetve, hogy biztosítsuk a koherenciát, egyfajta osztályozási és hierarchikus rangsort kell felállítani: az elindításhoz kell a szükséges kockázati tőke, a fejlesztés szakaszában „klasszikusabb” jellegű kölcsönök kellene, a piac konszolidálásához szükséges adóösztönzés, esetleg olyan adóztatási formák, melyek megfelelően az ökológiai költségek internalizálásának azoknál a technológiáknál, melyek nincsenek tekintettel a környezetre.

4.6 Ebben a tekintetben az ösztönző vagy eltérítő rendelkezések, a törvény- és szabályrendeletek szükségesek ugyan, de nem hagyhatják figyelmen kívül a gazdasági és szociális realitásokat. Nem lehet az sem az eredményük, hogy tisztességtelen módon meghamisítsák a piaci verseny mozgásiterét. Az ökotechnológiáknak nem szabad sem elérhetetlen luxusnak lenniük, sem pedig eltorzítani a piaci versenyt azért, hogy elfogadjanak árukat és szolgáltatásokat olyan gazdasági régiókból is, ahol nem kötelezőek hasonló előírások. A Bizottság szövegében kihangsúlyozza a dolgoknak ezt a lényeges aspektusát. Minden kommunikáció, illetve a civil társadalom és a közvélemény teljes mozgósítása az ökotechnológiák érdekében hiábavaló lenne, ha eltekintenénk a realitásoktól és a gazdasági megvalósíthatásuktól. A közvéleményt azzal is támogathatjuk, ha nem feledkezünk meg arról, hogy a polgárok egyben a munka világában elkötelezett férfiak és nők is. Ennélfogva, ha a régebbi technológiákat más technológiákkal kell felcserélni a tartós fejlődés követelményei miatt, úgy az ezzel járó társadalmi átállás igényeivel és költségeivel is előre számolnunk kell.

4.7 Végül azt is hangsúlyoznunk kell, hogy szükség van egyúttal arra is, hogy az Európai Unió által beindított különböző politikák között globális koherenciát érjünk el, nehogy ezek egymással is ellentmondásba kerüljenek. Így például felesleges lenne a tartós fejlődéssel kapcsolatban valamilyen fajta politikát kialakítanunk, ha az ellentmondana az Uniónak a Világkereskedelmi Szervezet, illetve a piacok liberalizálásának keretében folytatott politikájával. Ez feltételezi, hogy komoly vitákat kell folytatni a Világkereskedelmi Szervezetben belül (WTO), illetve határozottan védekezni kell az olyan, bárhol is származó, áruk és szolgáltatások elfogadása ellen, melyek nem csökkentik le a minimálisra a technológiák és egyéb folyamatok hatásait.

5. Külön megjegyzések

5.1 Bevezetés

5.1.1 Az EGSzB teljes mértékben egyetért az akcióterv céljaival, valamint azzal, hogy kiaknázzuk az ökotechnológiákban rejlő összes lehetőséget a jobb környezet érdekében, egyúttal fejlesszük a gazdasági versenyképességet és növekedést is, amit már hangsúlyoztunk előző véleményünkben (lásd az 1. számú lábjegyzetet).

5.2 Ösztönzés az ökotechnológiák elfogadására

5.2.1 A Bizottság kiemeli, hogy szükség van az ösztönzésre az ökotechnológiák kifejlesztéséhez, azonban azt is hangsúlyozza, hogy ennek nem szabad ahhoz vezetnie, hogy olyan természetellenes technológiákat támogassunk, melyeknek nincs valószínű értékesítési piaca. A piacot azon túlmenően, hogy adókból, támogatásokból, licencekből és szabályozórendszerekből álló célirányos eszköztár, mindenekelőtt úgy kell kialakítani, hogy a különböző alternatív technológiák külső költségeit is figyelembe vegyék.

5.2.2 Ezért ez utóbbiak fejlesztésére is törekedni kell, hogy ezek egyre jobban megfeleljenek a tartós fejlődés követelményeinek. Gyakorlatban az ipari berendezések modernizációja és adaptációja, a technikai eljárásokban, a gyártási módokban, illetve a szolgáltatások beindításában tapasztalható előrehaladás már eljutott ahhoz, hogy bizonyos ökotechnológiák megvalósuljanak. Ez is az ökotechnológiák fejlődésének egyik formája, ami lehet, hogy észrevétlen marad, pedig nagyon is valóságos.

5.3 Áttérés a kutatásról a piacokra

5.3.1 Az egyik legnagyobb kérdés, mennyire talál majd az ökotechnológiai kutatás konkrét alkalmazási területet. Arra van tehát szükség, hogy a kutatásra fordított pénzüsségeket az alkalmazott kutatás felé is irányítsák, és hogy ezek az összegek lehetővé tegyék vállalatok, nevezetesen kis- és középvállalkozások intenzív bevonását is. Hangsúlyoznunk kell ezenkívül, hogy bizonyos kis- és középvállalkozások igen előrevívó szerepet játszanak az ökotechnológiák végső kialakításában és kifejlesztésében.

5.4 Technológiai programok támogatása

5.4.1 Az EGSzB úgy véli, hogy az ígéretes ökoteknológiákkal kapcsolatos technológiai programok kidolgozása érdekes gondolat. Érdekes eljárás egy adott technológia, vagy adott szektorhoz kapcsolódó technológiák, illetve egy speciális környezeti problémának a megoldásához kidolgozott sajátos technológiák köré gyűjteni az ezekben érdekelt és valóságos szakmai hozzáértéssel rendelkező szereplőket. A szellemi tulajdonnal, a találmányokra és márkákra vonatkozó tulajdonnal kapcsolatos kérdéseket, a kutatásról és a szellemi tulajdonnal kapcsolatosan alkalmazható jogokról szóló keretprogram szabályainak alkalmazása szabályozza anélkül, hogy ez különleges problémákat vetne fel. Az EGSzB úgy véli, hogy habár a beindításkor a Bizottság biztosítja a titkárságot, mégis szükség lenne egy, a közszektor és a magánszektor közötti egyfajta partneri viszony kialakítására, mivel ezek a technológiai programok valóságos szükségletet elégítenek ki és valódi érdekeket képviselnek.

5.5 Az ökoteknológiák értékelése és szabványosítása

5.5.1 Az ökoteknológiák elterjedése nemcsak gazdasági megfontolásokon alapul, hanem azon is, mennyire hatékonyak technikailag. Mind a vállalatok, mind a közhivatalok számára igen hasznos volna, mint ahogyan ezt a Bizottság is javasolja, bizonyos kulcstechnológiákkal kapcsolatos értékelési mechanizmusok, illetve a technológiákról rendelkezésre álló adatok struktúrába szervezése, különösen, ha egy „környezeti szempontból jobban hangzó” formát szeretnénk a közbeszerzési piacokba illeszteni. Az EGSzB itt emlékeztet arra, hogy már követelte egy európai adatbank bevezetését, melynek létrehozásában és gondozásában részt vehetne az Európai Környezetvédelmi Ügynökség is. Ezen a listán már bevált, költségmegtakarító és megfelelő ökoteknológiákat lehetne felsorolni, amelyek ilyen módon egyfajta „minőséget igazoló címkével” lehetne ellátni. (2)

5.6 A teljesítmény céljai

5.6.1 Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy habár ezeknek a céloknak a legjobb ökológiai teljesítményeken kell alapulnia, mindazonáltal realistáknak kell maradniuk gazdasági szempontból és a társadalmi hatékonyság szempontjából. Az EGSzB csatlakozik ehhez a megállapításhoz, és emlékeztet arra, hogy az igazi tartós fejlődés egyesíti a környezetvédelemmel kapcsolatos aggodalmakat a gazdasági versenyszellemmel, a munkahelyek minőségi és mennyiségi javításával, illetve a szociális kohézióval.

5.7 Beruházások

5.7.1 Az ökoteknológiákkal kapcsolatos projektekbe, illetve az ökoteknológiai vállalatokba való beruházási kockázat – elsősorban a kockázati alaptőke általi – megosztása érdekében a meglévő pénzügyi eszközök felhasználásához, valamint új pénzügyi eszközök létesítéséhez olyan szakelemzőkre van szükség, akik meg tudják állapítani, milyen mértékben kivitelezhetőek a projektek technikai és gazdasági szempontból, aminek hiányában esetleg feleslegesen eltékozolnánk a más eljárásokhoz felhasználható hiteleket. A projekteket előítéletlő

mentesen és komoly tudományos és technikai megalapozottsággal szabad csak kiértékelni. Az új pénzügyi eszközök feltárása alkalmat adhat a helyi közösségeknek az ökoteknológiák fejlesztésébe való bevonására, illetve lehetővé válik a közszektor és magánszektor közötti partneri viszony kialakítása.

5.7.2 Ami a vállalatok beleegyezésével történő beruházásokat illeti, melyek célja tevékenységük környezetre való káros hatásának csökkentése, illetve tevékenységüknek a tartós fejlődés irányába történő fejlesztése, hangsúlyoznunk kell, hogy e beruházások, főleg a nehéziparban, gyakran súlyos pénzügyi elkötelezettségekkel járnak. Ebből a szempontból kívánatos lenne olyan adóösztönző pénzügyi eszközök tervbe vétele, amelyekkel bátorítani lehetne az ilyen típusú beruházásokat, illetve fordítva, kedvezőtlen adópolitika kialakítása azon vállalatok számára, amelyek semmi erőfeszítést nem tesznek, hogy javítsák tevékenységük hatását a környezetre, mert így alacsonyabb áron termelve előnyre tehetnek szert a piaci versenyben.

5.8 Közbeszerzési piacok

5.8.1 Az ökoteknológiáknak a „környezeti szempontból jobban hangzó” eszközök révén történő ösztönzése nem új gondolat, melyet az ökoteknológiák megbízhatósága, illetve a közadózás kényszerei szempontjából kell megvizsgálni. Ez a gondolat lehetőséget adhat arra, hogy a teljesítményen alapuló pályázati kiírások gyakorlatát továbbfejlesszük. Arra azonban semmi esetre sem lehet jó, hogy ezáltal megnyugtassuk a lelkiismeretünket.

5.9 A civil társadalom részéről érkező támogatás

5.9.1 Minden nemzedéknek el kell számolnia azzal a társadalommal, melyet örökül hagy gyermekeire. Kortársaink egyre inkább tudatában vannak annak, hogy felelősek azért a környezetért, melyet a jövő generációra hagynak. Az ökoteknológiák ösztönzése sok pedagógiai erőfeszítést és felvilágosítást igényel, melyeknek, ahhoz, hogy hatékonyak legyenek, realistáknak kell lenniük, hangsúlyozniuk kell az ökoteknológiák előnyeit és könnyen érthetőkné és elérhetőkné kell lenniük. Ez azt is magában foglalja, hogy valóságos párbeszédet kell folytatni az érintettekkel és a polgárokkal, illetve hogy mozgósítani kell a helyi hatóságokat, amelyekre gyakran nagy felelősség hárul a környezettel kapcsolatos ügyekben.

5.10 Világsszintű cselekvés

5.10.1 Az Európai Bizottságnak az a törekvése, hogy világsszinten cselekedjék, dicséretes dolog. Az EGSzB emlékeztet arra, hogy a legtöbb fejlődő ország számára továbbra is a gazdasági növekedés és a szegénység elleni harc marad a legfőbb gond. Ehhez járul még, hogy ezek az országok pénzügyi szempontból gyengék. A Bizottság ezért úgy véli, hogy a hatékony segítségnek inkább az egyszerű, nem túl költséges „közvetítő” technológiák átadásán kell alapulnia, melyek már pozitív fejlődést jelentenének a mai helyzethez képest és amelyek a teljesítményüket illetően nem feltétlenül maradnak le a bonyolultabb és drágább megoldások mögött. Ezen belül mindenestre arra is rá kell mutatni, hogy a kevésbé bonyolult megoldások esetén, a technológiákhoz jutó országoknak kisebbek lesznek a szellemi tulajdonnal és a szabadalmi joggal kapcsolatos kiadásai.

(2) Lásd az EGSzB „Realitások és esélyek a megfelelő ökoteknológiák alkalmazására a csatlakozó országokban” című saját kezdeményezésű véleményét (CESE 12/2004 végleges).

5.10.2 Az EGSzB úgy véli, hogy jó volna, ha az Európai Unió részt tudna venni az UNITAR⁽³⁾ akciójában, melyet a fejlődő, illetve a gazdaságilag átmeneti stádiumban lévő országok tartós urbanizációja érdekében szerveztek. Hozzáteszi, hogy ennek keretében kutató-, elemző- és oktató központok nyíltak Kuala Lumpurban (Malájföldön), Curitibában (Brazília) és Ouagadougou-ban (Burkina Fasóban). Az UNITAR szintén tervezi akciók szervezését Közép-Európában. Az EGSzB ebben az összefüggésben emlékeztet arra a javaslatára, hogy állítsanak fel az új tagországokban „független kiválósági központokat”⁽⁴⁾. Ezek a központok szervezhetnék meg a szükséges know-how átadását, tanácsokkal láthatnák el a helyi közösségi döntéshozókat, illetve a civil társadalmat, de nem kell feltétlenül csak az új tagországokra szorítkozniuk.

5.11 Fejlődés

5.11.1 Az EGSzB úgy véli, hogy számára a javasolt kezdeményezések közül a hasznos gyakorlati eljárásokkal kapcsolatos információk cseréje, illetve ezek összehasonlítási mutatói a legérdekesebbek. Az Európai Tanács és a Parlament számára készített kétévenkénti jelentés, amennyiben nem eléggé konkrét és összefogó jellegű, úgy csupán egy lesz esetleg a többi jelentés között. Ami az Európai Technológiai Bizottság elnevezést illeti, úgy tűnik, a bizottság elnevezés rossz választás volt, mivel ez esetben nem bizottságról van szó a fogalom szokásos értelmében, hanem egyfajta olyan fórumról, melyen tudományos kutatók, technikusok, ipari szakemberek, vállalkozók, civil szervezetek stb. találkoznak egymással. Mindenesetre kérdés, vajon e bizottságra háruló feladatokat nem végezhetné-e el a Környezeti Főigazgatóság és a Kutatási Főigazgatóság, mert ezzel esetleg csak eggyel több szervet hoznának létre, és kétséges, vajon hatékony lenne-e, ha túl nagyméretű.

5.11.2 A „fejlődés” szellemében az EGSzB előző véleményezésében azt javasolta, hogy legyen egy „környezetvédelmi közvetítő”, akinek az volna a feladata, hogy az érvényben lévő szabályozások által az ökoteknológiai fejlesztés útjába állított

akadályokat feltárja. Ez a javaslat működőképesebb lenne, mint egy tág fórum felállítása, mely esetleg elveszne az általánosságokban.

6. Véggöveztetések

6.1 Az EGSzB elismeri az Európai Bizottság eljárásához fűződő érdekeket az ökoteknológiák érdekében kidolgozandó akciótervvel kapcsolatban, mely terv széleskörűen megvitatásra került. Általánosságban szólva, az ilyen típusú nem kötelező érvényű dokumentum arra szolgál, hogy rugalmas keretek között maradvá vizsgáljon meg kérdéseket, illetve általános irányelveket jelöljön ki.

6.2 Az EGSzB úgy gondolja, hogy az ökoteknológiák konkrét fejlesztése szükségszerűen választások, a választások sorrendje, valamint a korlátozott pénzügyi keretek rangsorolásának kérdése is, melyeket épp ezért tudatosan kell felhasználni. Az a tény fogja meghatározni ezen a téren az európai stratégia eredményességét, hogy vajon sikerül-e a megfelelő módon választani. Ez pedig realista és konkrét megközelítést kíván.

6.3 Az EGSzB ragaszkodik ahhoz, hogy kidolgozzanak egy az ökoteknológiák hatékonyságát mérő rendszert, valamint hogy széles körben terjesszék az ökoteknológiákról rendelkezésre álló adatokat. Ez ugyanis az ökoteknológiáknak a vállalatok és a közszektor szereplői által történő elterjesztésének és alkalmazásának is egyik előfeltétele.

6.4 Vajon mindent egybevetve nem az-e a kérdés, hogyan határozzuk meg az ökoteknológiákat, melyeket ésszerűbb hatékonyságuktól, a piaci feltételektől, a környezeti kényszerektől, a foglalkoztatottság helyzetétől, – mennyiségi és minőségi szempontból tekintve –, az életszínvonalától és a fejlődéstől függően fejleszteni? Ez pedig a tudományos, technikai gazdasági és társadalmi hozzáértés és ítéletképesség kérdése, amelyekkel az Uniónak rendelkeznie kell, ha hatékonyan kívánja elősegíteni az ökoteknológiákat.

Brüsszel, 2004. június 2.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Roger BRIESCH

⁽³⁾ Az Egyesült Nemzetek Oktatási és Kutató Intézete.

⁽⁴⁾ Lásd az EGSzB-nek a „Realitások és esélyek megfelelő ökoteknológiákra a csatlakozó országokban” című kezdeményező állásfoglalását (CESE 12/2004 végleges).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a Transzatlanti párbeszédéről: Hogyan javítható a transzatlanti viszony?

(2004/C 241/15)

2003. július 16-án és 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság – Belső Szabályzata 2. cikkelye 29. paragrafusának megfelelően eljárva – úgy határozott, hogy egy saját kezdeményezéssel véleményt készít a következő címmel: Transzatlanti párbeszéd: Hogyan javítható a transzatlanti viszony?

A Bizottság e tárgykörben végzendő munkájának előkészítéséért felelős Külkapcsolatok Osztálya 2004. április 20-án fogadta el a Bizottság véleményét (előadó: Eva Belabed úrnő).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 3-i, 409. plenáris ülésén, 160 igen szavazattal, 15 nemmel és 18 tartózkodással a jelen véleményt elfogadta:

1. Összefoglalás

A. Az EU és az USA közötti viszonyoknak hosszú, kölcsönösen tanulságos története van, és a nyílt, demokratikus társadalomról vallott közös meggyőződés szilárd alapjain nyugszik. Mind az EU, mind az USA a hidegháború végét követő megváltozott geo-stratégiai környezetben a teljes és egyenlő partneri viszony mellett kötelezte el magát. Habár e megváltozott környezet sokszor kihívások elé állította kettőjük viszonyát, a partneri viszony alapjai szilárdak maradtak.

B. Vannak kérdések, amelyekben a közvélemény álláspontja az Atlanti-óceán mindkét oldalán megegyezik, de vannak eltérések is. Míg a külpolitikai kérdésekben kifejezettebbek az eltérések, sokkal több a közös álláspont a gazdasági, társadalmi és környezeti kérdésekben, mint várná az ember, és széleskörű a megegyezés abban, hogy szükséges a folyamatos és intenzív párbeszéd nemcsak az EU és az USA hosszútávú érdekeit, de a világ többi részét illetően is.

C. A transzatlanti gazdaság a korábnál még bonyolultabbá vált idővel, többek között a közvetlen befektetések következtében is, amelyek jelentőségükben nyilvánvalóan megelőzik a kereskedelmet. Habár a kereskedelmi peres ügyeket szívesen hozzák az újságok címlapjára, ezek a transzatlanti kereskedelemnek csupán 1 %-át teszik ki. Az egymástól való növekvő gazdasági függőség a határokon átnyúló feszültségekhez vezet, amelyek olyan alapvető belpolitikai kérdéseket érintenek, mint az adórendszer, a kormányzás vagy a jogi szabályozás.

D. Az EU és az USA gazdasági teljesítménye vegyes képet mutat, amelyből látható, hogy mindkét gazdaságnak megvannak az erősségei és a gyengeségei. Az elkövetkezendő években mindkét gazdaságnak jelentős kihívásokkal kell szembenéznie, amiből az következik, hogy intenzívebb párbeszédre és együttműködésre van szükség azért, hogy a gazdaság zökkenőmentesebben működjék az óceán mindkét oldalán élő emberek javára.

E. A geopolitikai jellegű kihívásokkal és fenyegetésekkel járó változások sokszor próbára tették már kettejük viszonyát. A szociális partnereket és a civil társadalmi szervezeteket is bevonó megfelelő kormányzat kiépítése és megszilárdítása az

egész világon hasznosan járulhat hozzá a világ biztonságosabbá tételéhez és ahhoz, hogy javítsuk a polgárok részvételének a lehetőségeit azokban a döntésekben, amelyek meghatározzák élet- és munkakörülményeiket.

F. Habár a globalizáció sok előnnyel jár, előmozdította a nyitott társadalmak és gazdaságok létrejöttét, valamint magával hozta a kereskedelmet, a külföldi befektetéseket és az egész világra kiterjedő gazdaság növekedését, ennek ellenére nem mindenki számára pozitív a hatása. Egyesítve erőfeszítéseiket az EU és az USA hozzájárulhat a globalizáció gazdasági, társadalmi és környezeti lehetőségeinek kihasználásához azáltal, hogy javítja a kormányzást mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, beleértve a társadalmi és a civil szervezetekkel folytatott párbeszédet is.

G. Mindkét fél hangsúlyozza az EU és az USA közötti viszony, illetve a multilaterális kontextus stratégiai jelentőségét, mivel a globális kihívások egyesített erőket kívánnak. A nemrégiben készült javaslatok a transzatlanti viszony intézményes kereteinek javítására, hangsúlyozzák az állandó és intenzív párbeszéd fontosságát mind a viszony fejlesztése, mind a nemzetközi intézményekkel és a világ más részeivel való együttműködés céljából.

H. Az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést, és annak megerősítését illetve kiszélesítését ajánlja mind a lehető legszélesebb-körű érdekcsoportok és résztvevők bevonása révén, mind a módszerek fejlesztése és kibővítése révén, oly módon, hogy kitérjenek a párbeszédre és az Atlanti-óceán mindkét oldalán élő érdekelt közösségekkel kapcsolatos kérdésekre is.

I. Az ír elnökséggel összhangban az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést és – az amerikai és európai civil társadalom köréből jövő – érintett érdeklődő közösségek konstruktív bevonását. Az EGSzB ezért támogatja a párbeszéd megerősítését és bővítését, és kész arra, hogy hozzájáruljon a párbeszéd közötti interakció, illetve a kölcsönös tájékoztatás javításához, ami elvezethet a rendszeres és folyamatos együttműködéshez és egy Transzatlanti és/vagy Amerikai Gazdasági és Szociális Bizottság létrehozásához.

J. Az EGSZB felajánlja, hogy olyan fórummá váljék, amely elősegíti a párbeszédet, és találkozókat szervez a két fél között. A Bizottság ezzel összefüggésben felajánlja, hogy konferenciát szervez az érintett szereplőkkel és intézményekkel együtt a párbeszéd erősítése érdekében. A fokozott párbeszéd azért lenne hasznos, mert mozgósítaná a civil társadalmat az Atlanti-óceán mindkét oldalán, és pedig nem csupán az EU és az USA hosszú távú érdekeit szem előtt tartva, hanem a világ többi részének érdekében is.

2. Háttér

2.1 Az EU és az USA közötti kapcsolatok, amelyeknek hosszú, kölcsönösen tanulságos története van, különösen intenzívek voltak a hidegháború idején. Ennek a korszaknak az egyik legfontosabb eleme volt az Európa Újjáépítését szolgáló Marshall Terv. A hidegháború végét követően az USA és az EU egy sor dokumentumot fogadott el az elvek meghatározása és annak érdekében, hogy biztosítsák jövőbeli együttműködésüket a megváltozott geo-stratégiai körülmények között⁽¹⁾. Ezek a megállapodások a következőkre irányultak: a béke, a stabilitás és a gazdasági növekedés elősegítése, a globális kihívásokra adandó válasz, a gazdasági téren való együttműködés, és a transzatlanti párbeszéd. Az 1999. június 21-én, az EU és az USA részvételével megtartott bonni csúcsértekezleten elfogadott Bonni Nyilatkozatban mindkét oldal elkötelezte magát a „teljes és egyenjogú partneri viszony” mellett gazdasági, politikai és biztonsági ügyekben.

2.2 Ezek az EGSzB által is támogatott megállapodások, amelyek egy sor intézményi keretet hoztak létre – köztük a transzatlanti párbeszédet –, lehetővé tették a szociális partnerek és a civil társadalom számára, hogy részt vegyenek ezekben az erőfeszítésekben.

2.3 Az 1990-es és az utóbbi években a párbeszéd különböző fázisokon ment keresztül, amelyek során az Atlanti-óceán mindkét partján található országoknak kisebb-nagyobb nehézséggel, de alkalmazkodniuk kellett az új realitásokhoz. Bár igaz, hogy a szilárd transzatlanti partneri viszony alapjai továbbra is fennmaradnak, mindazonáltal ezek a változások a transzatlanti viszonyban feszültségekhez és véleménykülönbségekhez vezettek, részben a nézetek és az irányelvek különbségei, részben az intézményi kereteket illető hiányosságok miatt⁽²⁾.

2.4 A párbeszéd és annak elősegítése érdekében, hogy a politika a közös célokra irányuljon, hasznos lehet pillantást

vetni az érintett személyeknek például az amerikai Német Marshall Alap vagy a Pew Kutatóközpont felméréseiben és közvélemény-kutatásaiban kifejtett véleményére⁽³⁾. Az amerikai és az európai közvélemény között vannak közös vonások, de eltérések is⁽⁴⁾. Az amerikaiak és az európaiak osztják a nyílt demokratikus társadalmaknak azon alapvető meggyőződéseit, mint az emberi jogok tiszteletben tartása, a jogállam, valamint a piacon alapuló gazdaságpolitika⁽⁵⁾. Értérendszerük azonban nem mindig azonos. Az Atlanti-óceán mindkét oldalán a megkérdezett személyek nagy többsége (az USA-ban 83 %-uk, Európában a 79 %-uk⁽⁶⁾) úgy véli, hogy az európaiaknak és az amerikaiaknak nem azonosak a társadalmi és kulturális értékrendjeik.

2.5 Habár az amerikaiak jobban érdeklődtek 2002-ben, mint 2001. szeptember 11-ét megelőzően, a nemzetközi viszonyok iránt, az amerikaiak és az európaiak véleménye közötti eltérés igen lényeges az olyan külpolitikai kérdésekben, mint az USA-nak a világban betöltött vezető szerepe, vagy a fenyegetésekre adott reagálásmódjai⁽⁷⁾. Mind az amerikaiak, mind az európaiak problémának tekintik az egyoldalúságot. Mindkét oldal támogatja az Egyesült Nemzeteket, és erősíteni kívánja azt, azonban az amerikaiak készek megkerülni az ENSZ-t, ha nemzeti érdekeiket látják veszélyeztetve. Bár a „szelíd hatalom” (angolul: „soft power”) természetes velejárója az Egyesült Államok kultúrájának és politikájának⁽⁸⁾, Európa mindazonáltal nagyobb súlyt fektet rá⁽⁹⁾, és az Atlanti-óceán mindkét partján a nagy többség szerint az EU szelíd hatalmával befolyást gyakorolhat a világ problémáinak diplomáciai, kereskedelmi úton, illetve támogatási segélyek útján⁽¹⁰⁾ történő megoldására.

2.6 Az amerikaiak 2003-ban szívesebben támogatták egy erős európai partner gondolatát, míg az európaiak sokkal kevésbé nézték jó szemmel az amerikai külpolitikát⁽¹¹⁾. Míg az iraki háború minden valószínűség szerint befolyásolta az európai hozzáállásnak ezt az eltolódását, az amerikaiak, a várokozással ellentétben, pozitívabban viszonyulnak az Európai Unióhoz.

Ez az aszimmetria igen meglepő, és a jövőben fontos politikai hatása lehet az Atlanti-óceán mindkét oldalán⁽¹²⁾.

⁽¹⁾ Transzatlanti nyilatkozat (1990.), Új transzatlanti napirend (ÚTN) és Közös EU-USA cselekvési terv (1995.), Transzatlanti gazdasági partneri viszony és új transzatlanti piac (1998.).

⁽²⁾ vö: Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?, Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽³⁾ Lásd: Transzatlanti trendek 2003, az Egyesült Államok Német Marshall Alapja és a Pew Kutatóközpont által készített felmérés; A közvélemény internacionalistább, mint a 90-es években; kibocsátva 2002. december 12-én; <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

⁽⁴⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽⁵⁾ Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?, Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽⁶⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽⁷⁾ Pew Kutatóközpont: A közvélemény nemzetközibb beállítottságú, mint volt a 90-es években; megjelent 2002. december 12-én; <http://people-press.org/reports/print.php3?PageID=656>

⁽⁸⁾ Joseph Nye Jr: Nem a propaganda az igazi út: Szelíd hatalom, The International Herald Tribune, 2003. január 10.; www.ksg.harvard.edu/news/opeds/2003/nye_soft_power_1ht_011003.htm

⁽⁹⁾ Robert Kagan: A Paradicsomról és a hatalomról: Amerika és Európa az Új világrendben, Knopf, 2003.

⁽¹⁰⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽¹¹⁾ Transzatlanti trendek 2003.

⁽¹²⁾ Transzatlanti trendek 2003.

2.7 A társadalmi, gazdasági és környezeti kérdésekben több azonos nézetet találunk, mint várhatnánk, melyek azonban nem tükröződnek kormányzati szinten. Közismert, hogy az európaiak nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a társadalmi és környezeti szempontoknak, amelyeket Európa a politikai demokráciával egy szinten kezel, de az amerikaiak is hangsúlyt fektetnek a szükségét szenvedők támogatására és a környezet védelmére. Az USA-ban a politikailag legfontosabb területek a gazdaság, az oktatás és a szociális biztonság⁽¹⁾. Bár az amerikaiak az egyéni kezdeményezések mellett vannak és ebben erősnek is érzik magukat, kétharmaduk mégis szükségesnek látja, hogy a kormány hozzon létre egy szociális hálót a rászorulóknak részére⁽²⁾, és hogy minden állampolgár számára biztosítva legyen az elégséges élelem és a lakhatás. A megkérdezett személyek több, mint 50%-a úgy gondolja, hogy a kormánynak akkor is segítenie kell a rászorulóknak, ha ez nagyobb eladósodást jelentene, 85%-uk úgy véli, hogy szigorúbb törvényeket és rendeleteket kellene hozni a környezet védelmére, 65%-uk úgy gondolja, hogy az embereknek készeknek kellene lenniük magasabb árat fizetni a környezetvédelem érdekében, a megkérdezettek fele szerint az adórendszer igazságtalan, és nagy többségük (több, mint 75%-uk) támogatja azt a véleményt, hogy korlátozni és ellenőrizni kell az Amerikába áttelepülni szándékozókat. Úgy tűnik, hogy bizonyos mértékig az amerikaiak is osztják az európaiaknak a genetikailag módosított szervezetekkel (GMSz) kapcsolatos aggodalmát, mivel 92%-uk támogatja azt a gondolatot, hogy ezeket az árukat meg kell címkézni⁽³⁾.

2.8 Széleskörű egyetértés van abban, hogy olyan mélyebb, intenzívebb és folyamatos párbeszédre van szükség, melynek során a közös érdekek győznek a nézeteltérések fölött, továbbá arra, hogy felismerjék a világgazdaság számos területén napirenden lévő közös kérdésekben a közös érdekeket. Az EGSzB korábbi véleményeiben elismerte a transzatlanti partneri viszony jelentőségét, és hangsúlyozta, hogy a széles alapokon nyugvó partneri viszonyt és együttműködésnek kölcsönös megértésen és egymás nézeteinek, értékeinek, érdekeinek és társadalmi modelljeinek tiszteletben tartásán kell alapulnia⁽⁴⁾.

3. A transzatlanti kapcsolatok dimenziói

3.1 A transzatlanti kapcsolatokat megalapozó legfontosabb dimenziók a következők: Az EU és az USA közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a globális politika és a biztonság, globalizáció - a nemzetközi gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés, transzatlanti intézmények, elköteleződés a transzatlanti partneri viszony és a multilaterális kormányzás mellett.

(1) Pew Kutatóközpont: Gazdaság, oktatás, szociális biztonság a domináns témák a politikai közvéleményben megjelent: 2001. szeptember 6., www.people-press.org/reports/print.php?PageID=33

(2) Pew Kutatóközpont: A 2004. évi politikai helyzetkép, a 39. oldaltól; példák a válaszadás kategóriáira: teljesen egyetért és többnyire egyetért, www.people-press.org

(3) ABC-felmérés a Süddeutsche Zeitung szerint, 2003. augusztus 19.

(4) EGSzB: A transzatlanti partneri viszony és párbeszéd újra-megerősítése (HL C 221., 2001.8.7.)

3.2 Az EU és az USA közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok

3.2.1 Amint azt a transzatlanti gazdasági kapcsolatokról készített Quinlan jelentés⁽⁵⁾ is mutatja, a berlini fal ledöntése óta a transzatlanti gazdaság egyre jobban egybefonódik és egymástól függ, a külföldi befektetések pedig sokkal tetemezebbek, mint a kereskedelmi forgalom.

3.2.2 Például a 90-es években az USA külföldön történő közvetlen befektetéseinek durván a fele Európába irányult. Az európai beruházásoknak a 2000-ban az USA-ba irányuló aránya közel 25%-kal haladta meg az amerikai beruházásoknak Európába irányuló arányát. 2001-ben és általában a 90-es években az egész világon található amerikai vállalatok teljes bevételének a felét Európa képviselte. Az amerikai cégek több, mint kétszer annyi tőkét fektettek be Hollandiában, mint Mexikóban. Egyedül Texasban több európai befektetés van, mint amennyi amerikai befektetés van összesen Japánban.

3.2.3 Bár a transzatlanti kereskedelmi jogi viták az újságok címlapján szerepelnek, az áruforgalom maga a transzatlanti kereskedelemnek kevesebb, mint 20%-át teszi ki, az EU és az USA közötti kereskedelmi jogi viták pedig a transzatlanti kereskedelemnek kevesebb, mint csupán 1%-át teszik ki. Az 1999-ben kialakított előre jelző mechanizmus ellenére a kereskedelemben alkalmazott védőmechanizmusokról (például védőintézkedések, dömping elleni és kiegyenlítő vámok), a támogatásokkal kapcsolatos kérdésekről, a szellemi tulajdon védő jogokról és más – például az acéllal, banánnal, szarvasmarha-hormonokkal, a genetikailag módosított szervezetekkel (GMSz), a védjegyekről/földrajzi megjelölésekkel kapcsolatos – intézkedésekről folytatott viták komoly ellentéteket és vitákat váltottak ki. 2004. március 16-ig bezárólag az EU és az USA között 14 peres ügy volt folyamatban a Világkereskedelmi Szervezetnél⁽⁶⁾. A külföldre települt kereskedelmi leányvállalatokkal kapcsolatos legújabb ügyben („Foreign Sales Corporations”), az EU számos amerikai terméket tarifa fizetésére kötelezett mindaddig, amíg az ügy mögött meghúzódó és a Világkereskedelmi Szervezet által jogtalannak ítélt törvényeket nem igazítják a VKSZ szabályaihoz.

3.2.4 Az EU és az USA közötti feszültségek egy része az egymástól való növekvő gazdasági függésből fakad. Sok esetben ezek nem hagyományos „határmenti” kereskedelmi viták, hanem túlnyúlnak a határokon, és olyan alapvető belföldi kérdéseket érintenek, mint az amerikai és európai adórendszer, társadalmi kormányzási módja, vagy gazdaságaink szabályozási módja, és így tovább⁽⁷⁾.

(5) Joseph P. Quinlan: Eltávolodás vagy összenövés? A transzatlanti gazdaság elsőbbsége. Washington, DC, Transzatlanti Kapcsolatok Központja, 2003

(6) Az EU Bizottsága: A WTO-nak az EU-val mint panaszossal vagy alperessel kapcsolatos folyamatban levő vitarendezési eseteinek általános összefoglalója. http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/index_en.htm

(7) Joseph P. Quinlan: Eltávolodás vagy összenövés? A transzatlanti gazdaság elsőbbsége. Washington, DC, Transzatlanti Kapcsolatok Központja, 2003

3.2.5 Az EU és az USA gazdasági eredményei vegyes képet mutatnak. Szemben azzal az elterjedt nézettel, hogy az USA gazdasága felülmúlja teljesítményben az európaiat, még az IMF (Nemzetközi Valuta Alap) és OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) adatai szerint is Európa jobban teljesített bizonyos területeken ⁽¹⁾. Az igaz, hogy az általános növekedési ütem az USA-ban magasabb volt, mint Európában, de az életszínvonal – hazai össztermékben mérve – gyorsabban nőtt az EU-ban, mint az USA-ban.

3.2.6 A munkaerő termelékenységéről vegyes adatok állnak rendelkezésre, attól függően, mely időszakot vesszük alapul. 1995 óta a termelékenység az USA-ban általában magasabb, mint az EU-ban, de alacsonyabb, ha az 1990-től 2002-ig terjedő hosszabb időszakot vesszük. Annak ellenére, hogy az átlag magasabb az USA-ban, öt európai országban jobb eredményeket értek el. A munkanélküliség általában nagyobb Európában, de ezen belül hét országban kisebb, mint az USA-ban.

3.2.7 A munkanélküliség mind az egész gazdaság számára – mivel kihasználatlanul hagyja az erőforrásokat –, mind az egyének számára probléma, különösen, amikor a szociális védelem kívánivalót hagy maga után. A makrogazdasági politikán kívül olyan tényezők is befolyásolhatják a munkapiaci részvételi arányokat, mint amilyen a munkaerőpiac szerkezete, az oktatás színvonala vagy a szociális védelmi rendszerek szerkezete. A munkanélküliség, a jövedelmi egyenlőtlenségekkel, a szociális védelem hiányával, valamint nem megfelelő oktatási színvonallal együttesen alkotja az egyik a szegénység arányait befolyásoló és magyarázó tényezőt.

3.2.8 Európában általában magasabbak az adók, mint az USA-ban. Ez viszont nem szükségképpen jelent versenyhátrányt. Ha az adókat jól használják fel, akkor azok fellendíthetik a gazdaság termelékenységét. A Világ gazdasági Fórum beleszámította ezt a tényezőt az állami költségvetések kiszámításakor, ami például azt eredményezte, hogy a 2003-2004-es a világot átfogó versenyképességről szóló jelentés szerint Finnország e téren megelőzte az USA-t; Svédország és Dánia is javította pozícióját, most a harmadik és negyedik helyen szerepelnek (még korábban az 5. és 10. helyen voltak) ⁽²⁾.

3.2.9 Ha egyszerre nézzük a termelékenységet és az adókat, azt látjuk, hogy a magasabb adók nem rontják le szükségképpen a termelékenységet. Abból az öt országból, amely az USA-nál nagyobb termelékenységnövekedést mutat 1995 óta – Belgium, Ausztria, Finnország, Görögország és Írország – és abból a hat országból, amelynek magasabb a termelékenységi szintje – Németország, Hollandia, Írország, Franciaország, Belgium és Norvégia (amely nem EU-tag) – csak Írországból alacsony az adószint.

3.2.10 Ebből az vonható le, hogy az EU és az USA gazdasági szorosán kapcsolódnak egymáshoz. Mindkettőnek megvannak az erős és a gyenge pontjai. Mindkét gazdaságnak

jelentős kihívásokkal kell szembenéznie az elkövetkezendő években, amelyek miatt felmerül, hogy intenzívebb párbeszédre és együttműködésre van szükség azért, hogy a gazdaság zökkenő-mentesebben működjék az óceán mindkét oldalán élő polgárok javára.

3.3 Globális politika és biztonság

3.3.1 Mivel a hidegháborút, amelyre meglehetősen jellemző volt, hogy az EU és az USA érdekei egybevágtak, olyan helyzet váltotta fel, melyben az alapvető stratégiai kihívások különböző földrajzi eredetűek, és melyben a fenyegetések jellege megváltozott, és ezek kezelési módjára vonatkozó elképzelések eltérő álláspontokat eredményeztek.

3.3.2 A globalizációban rejlő lehetséges előnyök felmérhetetlenek, és számos pozitív dolog fakadhat belőlük. Mindazonáltal mélyen gyökerező és ismétlődő egyensúlyhiányok vannak a világgazdaság jelenlegi működésében. Az emberek többségének szemével nézve a globalizáció nem váltotta be egyszerű és jogos reményeiket a tisztességes állásra és gyermekek jobb jövőjére vonatkozóan. Miközben a nyílt társadalmakat a globális terrorizmus fenyegeti, a világ kormányai kénytelenek az emberek aggodalmaira és elvárásaira is összpontosítani, és a globális biztonság növelése céljából javítani, mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, a felelősségvállaláson és a demokrácián. A globalizációnak egyetemesen elfogadott értékeken kell alapulnia, és tiszteletben kell tartania az emberi jogokat és az emberi méltóságot ⁽³⁾. Ha a globalizációt jobban tudják kézben tartani, akkor a világ országai közelebb kerülhetnek egymáshoz, és minden egyes ember helyzete jobbá válhat. A jobb globalizáció a kulcsa a jobb és biztonságosabb életnek mindenütt és mindenki számára a XXI. században. Ha a globalizáció továbbra is rosszul irányított marad, úgy nőni fog a globalizációval szembeni elégedetlenség.

3.3.3 Ezzel összefüggésben a korrupció, a diktatúra és a bukott kormányzatok elleni harc, valamint a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek létrehozása az egész világon – különösen azokban az országokban, ahol gyengék vagy fejletlenek a jó kormányzáshoz szükséges szervezetek – hasznos hozzájárulás lehet a világ biztonságosabbá tételéhez és azon lehetőségek javításához, hogy a polgárok részt vehessenek az élet- és munkafeltételeiket meghatározó döntésekben.

3.3.4 Az EGSzB már régóta nagyban hozzájárul a jövőbeli EU tagállamokban, valamint harmadik országokban a társadalmi és civil párbeszéd kialakításához és megerősítéséhez. Az EGSzB az EU Barcelonában elindított folyamatában is aktív részt vállalt, amelyre mint alapra lehetne építeni. Ezen kívül például az iraki demokratizálási folyamat, illetve szociális partnerek találásának támogatása is az EU és az USA közös programja lehet.

⁽¹⁾ Philippe Legrain: Európa tekintélyes gazdasága, <http://www.philippelegrain.com/Articles/europe/smightyec.html>

⁽²⁾ Világ gazdasági Fórum: Globális Versenyképességi Jelentés 2003–2004.; <http://www.weforum.org>

⁽³⁾ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: Igazságos globalizáció: Lehetőségek teremtése mindenki számára, Genf, 2004. február 24.

3.3.5 A szállítások biztonsága szintén egy olyan ágazat, amely az USA és az EU közötti fokozottabb együttműködés kialakítására alkalmas. Az EGSzB (1) úgy véli, hogy „sürgős és szükséges, hogy az EU nemzetközi szinten tágabb keretek közé helyezze a biztonság kérdését, amelyben a terrorizmus okait is kezelnék, és nemcsak annak hatásait próbálnák kiküszöbölni. [...] A tengeri és légi szállítás nemzetközi jellegéből adódóan a biztonsági követelményeket a kölcsönös megállapodásokra kell alapozni és egységesen alkalmazni, minden különbségtétel nélkül, ugyanakkor engedni kell, hogy a kereskedelmi forgalom a leghatékonyabb módon folyjék”. Ezen felül az EGSzB figyelemztet arra is, hogy „Az európai filozófiai gondolkodás és kultúra szigorúan tiszteletben kívánja tartani az emberi jogokat, és a terrorizmus fenyegetéseire adott bármilyen válasznak nem szabad ezeket a régóta becsben tartott elveket figyelmen kívül hagynia”. A konténerbiztonságáról szóló USA/EU egyezmény (2003. november) és annak végrehajtása lehetőséget kínál a vitára a transzatlanti párbeszéd keretében. Az USA és az EU együttműködik nemzetközi szinten a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetben (ILO) a tengerészek személyazonosságára vonatkozóan, valamint a Nemzetközi Tengerészeti Szervezettel és az ILO-val együttesen a kikötői berendezések biztonságával kapcsolatban is.

3.4 Globalizáció – nemzetközi gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés

3.4.1 A globalizációnak számos előnye van, elősegíti a nyílt társadalmakat és a nyílt gazdaságot, az áruk, gondolatok és tudás átadását illetően nagyobb mozgásszabadságra ösztönöz. Egy valódi egyetemes lelkiismeret kezd kialakulni, amely érzékeny a szegénységből fakadó igazságtalanságra, az egyesülési szabadság megsértésére, a nemek közötti hátrányos megkülönböztetésre, a gyermekmunkára és a környezet pusztulására, bárhol is forduljanak elő e jelenségek (2).

3.4.2 A kereskedelem, a külföldi befektetések és a világméretű gazdaság növekedése ellenére a globalizáció nem mindenki számára pozitív hatású. A kereskedelem és a tőkemozgás, valamint a szolgáltatások és a személyek szabad mozgása előtt álló akadályok világméretű felszámolása megkönnyítette a vállalkozások számára, hogy most már az egész világban kutathatnak erőforrások után, viszont megteremtette egy világméretű versenynek is a feltételeit, aminek aggasztó hatása van nemcsak a dolgozókra, hanem az adórendszerre és a közérdekű szociális védőrendszerek és szolgáltatások pénzügyi fenntarthatóságára is. Ez 1990 óta a világ 54 országában a szegénység növekedéséhez vezetett (3). Nőtt az egyenlőtlenség az országok között és azokon belül is, a világgazdaság stabilitását veszélyezteti a pénzpiacok változékonysága, valamint az olyan makrogazdasági egyensúlyhiányok, mint a valuták egymáshoz való viszonya vagy a kereskedelmi egyensúlyhiány.

(1) EGSzB: CESE 156/2002 és HL C 32., 2004.2.5. számú vélemények.

(2) Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: Tisztességes globalizáció: Lehetőségek teremtése mindenki számára, Genf, 2004. február 24.

(3) UNHDR 2003, a Süddeutsche Zeitung szerint, 2003. július 9.

3.4.3 Az EU és az USA erőfeszítéseiket egyesítve járulhatnak hozzá a globalizáció gazdasági, társadalmi és környezeti lehetőségeinek teljes kibontakoztatásához, hogy javítsák a kormányzati munkát mind nemzeti, mind nemzetközi szinten, valamint mindenki érdekeit, jogait és felelősségét figyelembe véve javítsanak azokon a szabályokon, melyek szabályozzák a nemzetközi kereskedelmet, beruházásokat, pénzügyeket és a bevándorlást, elérve ezzel a növekedésből származó haszon szélesebb alapokon nyugvó és méltányosabb elosztását, ami garantálhatja mindenki számára a biztonságot és a stabilitást.

3.4.4 Ebben az összefüggésben szükség van a globális kormányzati munka javítására. A jelenleg különböző jogosítványokkal rendelkező nemzetközi szervezeteknek össze kell hangolniuk erőfeszítéseiket. A globalizáció jobb irányítása megkívánja a WTO, az IMF, a Világbank és az OECD más nemzetközi szervezetekkel, különösen az ILO-val és az ENSZ-szel való összehangolt munkáját, valamint ezeknek az intézményeknek a jobb irányítását, beleértve a szociális és a civil partnerekkel való párbeszédet.

3.4.5 Az EGSzB hangsúlyozza az alap-munkanormák tiszteletben tartásának és alkalmazásának nagy jelentőségét, és üdvözli az USA Pénzügyminisztériumával közösen tett erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a Világbank és az IMF elismerjék e normák fontosságát, illetve hogy felvegyék fejlesztési programjukba e munkanormákat (4).

3.4.6 Az EGSzB kétségbe vonja, hogy megalapozott volna az európai munkaerőpiacnak a Nemzetközi Valuta Alap (IMF) által szorgalmazott radikális deregulációja (5), tekintettel arra, hogy ez komoly következményekkel járhat az európai társadalmi modellre nézve, és rámutat arra, hogy a szociális védőháló olyan önműködő stabilizáló tényezők, amelyek gazdasági konjunktúra idején nélkülözhetetlenek.

3.4.7 Növekszik az aggodalom az Atlanti-óceán mindkét partján amiatt, hogy a munkahelyeket más régiókba exportálják, ami a következő tényezőkkel magyarázható: a műszaki lehetőségekkel, a kevesebb kereskedelmi korlátokkal, valamint az eltérő szabályozási rendszerekből adódó versenyelőnyökkel, melyek valójában azt jelentik, hogy kevésbé szigorúak a munkaügyi, a környezet- és állatvédelmi előírások. A közgazdászok ezt a trendet nagyrészt a szabad-kereskedelem logikus jelenségeként (6) fogják fel, amely lehetővé teszi a munkahelyek egyszerű áthelyezését az alacsony munkabérű országokba. Ez várhatóan hosszútávú szerkezeti munkanélküliséget okoz a jövőben. Mivel mind az EU-szerződés, mind az EU jövőző alkotmányának tervezete tartalmazza az élet- és munkakörülmények javítását, célként kellene kitűznünk a munkára és a környezetre vonatkozó normák emelését, valamint az élet- és munkakörülmények javítására vonatkozó normákat ezekben az országokban, miközben megőrizzük, illetve javítjuk ezeknek a szintjét Európában és az USA-ban.

(4) Az USA Pénzügyminisztériuma: 2002. évi Kongresszusi jelentés munkaügyi kérdésekről és a nemzetközi pénzügyi intézményekről, 2003. március 31.

(5) IMF (Nemzetközi Valuta Alap) Világgazdasági kitekintő, 2003. április, IV. fejezet: Munkanélküliség és munkaerő-piaci intézmények: Miért fizetődnek ki a reformok?

(6) Amerika felkészítése a globális versenyre: Fórum az „offshore”-ról, Brookings Intézet, 2004. március 3.; www.brook.edu/comm/op-ed/20040303offshoring.htm

3.4.8 Az utóbbi évek cégbotrányai nyomán az amerikai közvélemény kritikussabb lett a nagy vállalkozásaival szemben: az amerikaiak 77 %-a szerint túl nagy hatalom összpontosul néhány nagy cég kezében, 62 % szerint pedig az üzleti társaságok túl nagy hasznot zsebelnek be⁽¹⁾. A vállalkozások irányítása tehát fontos kérdés. Az olyan már megtett és folyamatban levő konkrét lépéseken túl, mint az USA-ban a Sarbanes-Oxley, valamint az OECD vállalatvezetési elveinek az átdolgozása, az EU szintjén és a nemzeti szinten megtett lépések, összehangolt erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy a vállalkozásokat, minden érintett érdekeit figyelembe véve, felelős módon vezessék.

3.4.9 Mind az EU, mind az USA szorgalmazza az előrelépést a dohai fordulóban. Annak biztosítása céljából, hogy a civil társadalom véleménye jobban beépüljön az EU-szintű tárgyalásokba, az Európai Bizottság Kereskedelmi Főigazgatósága bevonja a civil társadalmat a tárgyalások előkészítésébe és a tárgyalások utólagos figyelemmel kísérésébe, és ebben a folyamatban az EGSzB is teljes körűen részt vesz. Az EGSzB párbeszédet fog kezdeményezni az összes kontinensen megtalálható partnereivel, hogy hatékonyabban hozzá tudjon járulni ehhez a folyamathoz, és ezzel kapcsolatban 2004 júliusában konferenciát szervez majd a WTO-val kapcsolatos kérdésekről⁽²⁾.

3.4.10 A környezet és az éghajlatváltozás egyértelműen olyan kérdések, amelyek mindkét oldalon aggasztják a lakosságot, a kormányok azonban ezekről igencsak eltérő nézeteket vallanak. A Pentagon nemrég adott ki egy tanulmányt az éghajlatváltozás különböző lehetséges hatásairól a biztonságra. A Kyoto-i jegyzőkönyv ratifikálásával kapcsolatos növekvő nézeteltérés fényében a klímaváltozás lehetséges hatásai bizonyára az egyik legfontosabb, jóllehet nehezen megvitatható, kérdések közé tartoznak.

3.4.11 Az EGSzB is számtalan alkalommal hangsúlyozta a fenntartható fejlődés jelentőségét. Miközben a nemzetközi találkozók és egyezményekben, többek között a Földről tartott csúcstalálkozón is, a Milleniumi célkitűzésekben és a Lisszaboni stratégiában ünnepélyes nyilatkozatok hangzanak el, a konkrét tettekre még várni kell. Ezért az EGSzB számos véleményében⁽³⁾ hangsúlyozza a haladás előmozdítására szóló felhívását.

3.4.12 A dohai WTO-tárgyalásokon az EU kiemelte, hogy a kereskedelempolitikai intézkedéseken kívül, szerepet játszik az élelmiszerbiztonság, a fogyasztóvédelem és az állatok jólléte is. Az élelmiszerbiztonságra vonatkozóan az EU jobb, átláthatóbb nemzetközi kereskedelmi szabályokat tart szükségesnek.

3.4.13 Az agrárkereskedelem egyike a legbonyolultabb témáknak, mely olyan kérdéseket tartalmaz, mint a kergemarhakór (BSE), a szarvasmarha-hormonok, a gazdálkodási rendszer, az élelmiszerbiztonság és a genetikailag módosított szervezetek. Az EU és az USA számos kereskedelmi együttműködésben vesz részt az agrárgazdaság területén. Ennek a két nagy kereskedelmi partnernek volt néhány kereskedelempolitikai problémája a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatban. El kell ismerni, hogy az EU és az USA konstruktív megegyezést ért el a folyamatban levő dohai forduló során, különösen a mezőgazdasági ágazatban. Az EU hangsúlyozta az európai mezőgazdasági modell szerepét, amely tiszteletben tartja a környezetet és az állatok jóllétét, valamint a mérsékelt agrárpolitikai reformok szerepét, amelyek során nagyon fontos lenne a nem-kereskedelmi szempontokat és a fejlődő országok szempontjait is figyelembe venni a soron következő kereskedelmi megállapodások és szabályozások során.

3.4.14 A legutóbbi bővítéssel az EU most a legnagyobb kihívással találta szemben magát, ez az időszak egyúttal Európa egységesítésének dinamikus folyamatát is jelenti, a béke, a biztonság és a prosperitás megszilárdítását az egész kontinensen. Mind az EU, mind az Egyesült Államok érdekelt az új EU tagállamok fejlődésében, valamint Oroszországgal és az EU új szomszédaival fenntartott kapcsolatok javításában.

3.5 Transzatlanti intézmények

3.5.1 Az 1990-es években megkötött szerződésekkel létrehozott intézmények némi elégedetlenség forrásai. Ennek okai az EU és az Egyesült Államok közötti hatalmi arányeltolódás, az eltérő NATO-, EU- és más intézményi tagság, az EU befejezetlen integrációja és az EU-USA csúcstalálkozóval⁽⁴⁾ kapcsolatos általános elégedetlenség.

3.5.2 Az intézményi szerkezet fejlesztésére vonatkozó jelenlegi javaslatok azt mutatják, hogy a haladás szempontjából a legfontosabb tényező az állandó és intenzív párbeszéd a legfontosabb kérdésekről, melyek szempontjából úgy tűnik az intézményes keret a legmegfelelőbb keret. Sajnos egyik megközelítés sem veszi kellően figyelembe a szociális partnerek és a civil társadalom bevonásából eredő hasznot.

3.6 A transzatlanti partneri viszony és a multilaterális kormányzás melletti elköteleződés⁽⁵⁾

3.6.1 Mindkét fél aláhúzza az EU és az USA közötti viszony stratégiai jelentőségét és a sokoldalú kontextust. Valóban, egyeténünk kell erőnket, hogy felvegyük a kesztyűt a globális kihívásokkal szemben.

⁽¹⁾ Pew Kutatóközpont, 2004. évi politikai helyzetkép

⁽²⁾ A civil társadalom hozzájárulása a WTO munkájához, 2004. július 8., EGSzB, Brüsszel

⁽³⁾ A Lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődés, HL C 95., 2003.2.27.; A globális partneri viszony felé a fenntartható fejlődés érdekében, Brüsszel, 2002. május 30., HL C 221., 2002.9.17.

⁽⁴⁾ Christopher J. Makins (az Egyesült Államok Atlanti Tanácsának elnöke): A transzatlanti partneri viszony megújítása: Miért és hogyan?; Az Európa Ház Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága albizottsága részére készített állásfoglalás, 2003. június 11.

⁽⁵⁾ A sokoldalú kormányzás nemzetközi intézmények csoportjain belüli döntéshozatalt jelenti, mint az ENSZ, a WTO, az IMF, a Világbank, az ILO, az OECD, stb.

3.6.2 Amint az Európai Tanács megállapította 2003 decemberében, „a transzatlanti kapcsolat pótolhatatlan, és az EU teljes mértékig elkötelezett marad a tengerentúli partnereivel való konstruktív, kiegyensúlyozott és a jövőre orientált partneri viszony mellett”⁽¹⁾.

3.6.3 Az EGSzB egyetért az Európai Tanáccsal abban, hogy, mivel stratégiai partnerek, így alapvetően fontos számukra az állandó párbeszéd fenntartása, és üdvözli a Tanácsnak azt a szándékát, hogy bátorítani kell a párbeszéd minden formáját az Atlanti-óceán mindkét oldalának törvényhozó testületei és civil társadalmi között.

3.6.4 A kétoldalú együttműködés és a multilaterális intézmények keretében való együttműködés során a transzatlanti partnerek összekötik az elképzeléseket és a megszerzett képességeket, mert ez szükséges ahhoz, hogy válaszolni tudjanak a mai kor kihívásaira.

3.6.5 Egy sor folyamatban levő különböző kezdeményezés során kiemelik, hogy mennyire fontos és szükséges továbbfolytatni és elmélyíteni a transzatlanti együttműködést. Az Egyesült Államok Német Marshall alapja és a Transzatlanti Politikai Hálózat az EU-USA viszonyt foglalkozó két legaktívabb szervezet. Tevékenységük kiterjed az Atlanti-óceán mindkét partján végzett közvélemény-kutatásokra, a kapcsolat gazdasági szempontjaira, találkozók és konferenciák szervezésére, valamint az EU-USA kapcsolat jövőjére vonatkozó ajánlások, stratégiák készítésére.

3.6.6 A Transzatlanti Politikai Hálózat egy 2005 és 2015 között végrehajtandó 10 pontos – 10 éves cselekvési tervet dolgozott ki a transzatlanti partneri viszony megerősítésére a közös megegyezéssel kialakított célkitűzések, tevékenységek és a haladás mértéke alapján. A stratégia négy lényeges területre épít: a gazdaság, a védelem és biztonság, a politika és az intézmények⁽²⁾ területére.

3.6.7 Bár ez a program a viszony fejlesztését elősegítő erőfeszítésről szól, az EGSzB sajnálja, hogy a viszony szociális vetülete alig kerül megemlítésre.

3.6.8 Gazdasági téren hosszú idő óta tart a transzatlanti piacról szóló vita⁽³⁾. A Transzatlanti Politikai Hálózat felszólít a transzatlanti piac elmélyítésére és kibővítésére. Mások még tovább mennek és egy transzatlanti szabadkereskedelmi övezet létrehozását követelik. Mind az EU-integráció, mind a NAFTA (Észak-Amerikai Szabadkereskedelmi övezet) tapasztalatai fényében az EGSzB olyan megközelítés mellett érvel, amely összekapcsolja – a gazdasági, társadalmi és területi kohézió alapuló – gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókat. Ez összhangban van az EU alkotmánytervezetével is, amelynek egyik célja a szociális piacgazdaság.

⁽¹⁾ Európai Tanács – Elnökségi döntések

⁽²⁾ Transzatlanti Politikai Hálózat: A transzatlanti partneri viszony megerősítésének stratégiája, Washington-Brüsszel – 2003. december 4.

⁽³⁾ vö.: A transzatlanti piac: a gazdasági együttműködés vezérmotívuma, Erika Mann, európai parlamenti képviselő, 2003. november.

4. A transzatlanti partneri viszony továbbfejlesztése – miért és hogyan?

4.1 Az erős transzatlanti partneri viszony az előttünk álló kihívások kezelésének fontos hajtóereje. Mind Európa, mind az Egyesült Államok bilaterálisan is és a nemzetközi intézmények keretein belül is együttműködnek a világ különböző részeivel értékeik, meggyőződései és politikai irányvonalai szerint. A gazdasági és a társadalmi kohézió, a szociális és a civil partnerekkel folytatott párbeszéd alapvető elemei az európai kormányzásnak, míg ezek sokkal kevésbé fontosak az Egyesült Államokban. Ezek az eltérő megközelítések az érintett régiókban ellentmondásos javaslatokhoz és együttműködési modellekhez vezethetnek.

4.1.1 Például, míg az USA az Amerikai Szabadkereskedelmi Övezet (FTAA) létrehozását a NAFTA-szerződés modellje alapján kívánja megvalósítani, a régióban mások a mellett érvelnek, hogy az európai integráció tapasztalataiból kellene meríteni. Különböző résztvevők, a brazil kormány, Mexikó elnöke, Vicente Fox („NAFTA-plus”), amerikai képviselők és egy szakszervezeti hálózat az FTAA-val szemben egy másik alternatívát képviselnek, amely az EU-hoz hasonlóan olyan elemeket is tartalmazna, mint az egyenlőtlenségek csökkentését célzó fejlesztési alap, a személyek szabad mozgása, a döntéshozatalban való részvétel, a közös valuta és végrehajtható szociális normák⁽⁴⁾.

4.1.2 Másik példát véve, a közép- és kelet-európai leendő tagállamok gazdasági és társadalmi reformjait az elmúlt 10–15 évben az EU, valamint olyan nemzetközi szervezetek támogatták, mint az IMF és a Világbank. Mivel az EU csupán korlátozott területen érvényes hatáskörökkel és jogokkal rendelkezik – pld. szociális védőrendszerek –, a reformokat ezeken a területeken a nemzetközi intézmények olyan szociális modellre alapozva vitték keresztül, melynek mögöttes értékei és elvei nem teljesen esnek egybe az európai társadalmi modellel, ami problémákat okozhat az új országok csatlakozásakor⁽⁵⁾.

4.2 Ha Európa erősíteni kívánja befolyását a nemzetközi porondon, akkor mélyíteni kell az integrációt, hogy ez által kibontakoztathassa véleménynyilvánítási és cselekvési képességét a nemzetközi porondon. Ezzel kapcsolatban az EGSzB üdvözli az ír elnökség által tett erőfeszítéseket, és reméli, hogy a tagállamok álláspontjában az utóbbi időben bekövetkezett változások hozzá fognak járulni a készülő alkotmányról való megegyezéshez.

4.3 A transzatlanti partneri viszony olyan intézményi keretet hozott létre, amely magában foglalja a kormányokat, a törvényhozókat, valamint a civil társadalom szervezeteit. A civil társadalom részt vesz a különféle többé-kevésbé aktív transzatlanti párbeszédekben.

⁽⁴⁾ Sarah Anderson, John Cavanagh: Az európai integráció tanulságai Amerika számára, Politikai Tanulmányok Intézete, Washington, 2004. február.

⁽⁵⁾ EGSzB: A csatlakozás gazdasági és társadalmi következményei a tagjelölt országokban, HL C 85., 2003.4.8.

4.3.1 A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd (TABD) volt az első és egy ideig a legaktívabb párbeszéd. Mindazonáltal, hatékonyságát és eredményeinek hasznosítását illetően kívánnivalót hagy maga után. Az 2003. évi EU-USA csúcstalálkozó alkalmával új életet leheltek belé. A két új társelnök nemrégiben jelentette be, hogy azért látták szükségesnek a transzatlanti kereskedelmi párbeszéd újjáélesztését, hogy egy akadályoktól mentes transzatlanti piacot hozzanak létre, és ösztönözzék a transzatlanti gazdasági együttműködést.

4.3.2 A szociális partnerek közötti transzatlanti párbeszéd (TALD) többnyire a meglévő szakszervezeti konföderációkon belül zajlik. A transzatlanti párbeszéd teljes támogatása és az EU-USA közötti kapcsolatok szociális vetületének kibontakoztatása érdekében erősíteni kell a szociális partnerek közötti transzatlanti párbeszédet. A 2001-től 2003-ig tartó időszakban „A transzatlanti párbeszéd javítása – a munka világa” című közös projekt keretében találkoztak, több oktatóműhely keretén belül, a multinacionális cégek szakszervezeti képviselői.

4.3.3 Hat év alatt a fogyasztók transzatlanti szintű párbeszéde (TACD) lett az egyik legaktívabb dialógus. Megvizsgál olyan a mindkét fél számára aggasztó kérdéseket, mint amilyen a genetikailag módosított szervezetek, a kéretlenül küldött kereskedelmi e-mailek (spam-ek), a digitális szerzői jogok, valamint a fejlődő országok fogyasztóit érintő kérdések. A fogyasztók transzatlanti szintű párbeszéde (TACD) révén találkoznak az európai és az amerikai fogyasztók képviselői, amely során a két kormányzat felé képviseletet kap a fogyasztók nézőpontja

4.3.4 A környezetről szóló transzatlanti párbeszéd (TAED), a finanszírozási nehézségek miatt, kevesebb, mint két évig tartott, a napirenden levő környezeti problémák tekintetében mégis létfontosságú.

4.3.5 A két parlament közötti intézményesített együttműködésből született a törvényhozók transzatlanti párbeszéde, amely videokonferenciákat tart és kétévente ülésezik.

4.3.6 A mezőgazdák nem-hivatalos transzatlanti-párbeszédének még meg kell erősödni, és be kell illeszkednie a transzatlanti párbeszéd és hálózatok sorába, olyan témák felvetésével, mint a genetikailag módosított szervezetek, a hormonok és különösen a mezőgazdaság európai modellje.

4.3.7 Ezen kívül az Európai Bizottság két, személyek közötti, kezdeményezést indított el az oktatás és a politika terén, amelyekbe bevonta az amerikai egyetemeken található EU-központokat, valamint a problémamegoldó műhelyeket, a felsőoktatási intézményeket és a helyi szervezeteket.

4.3.8 Ezeket más nem-hivatalos párbeszéd is kiegészítik.

4.4 Európán belüli konzultatív szerepére és az egész világon megtalálható szociális partnereivel és a civil társadalommal való együttműködésére alapozva, az EGSzB megfelelő fóruma lehet a párbeszéd elősegítésének és az érintett felek közötti találkozók szervezésének.

5. Javaslatok – ajánlások

5.1 Az Európai Tanács ír elnökségével összhangban, amely biztosítani kívánja a szilárd és hatékony transzatlanti politikai és gazdasági viszonyt, az EGSzB erőteljesen támogatja a transzatlanti együttműködést, és annak megerősítését, illetve kiszélesítését ajánlja egyrészt azért, hogy figyelembe veszik az érdekek és a gazdasági szereplők lehető legszélesebb skáláját, illetve azért, hogy oly módon finomítják tovább és tágitják a megközelítést, hogy beleilleszthessék azokat a kérdéseket, amelyek fontosak a párbeszéd és az Atlanti-óceán mindkét oldalán élő és e dialógusok iránt érdeklődő közösségek szempontjából.

5.2 Az EGSzB erősen támogatja az amerikai és európai civil társadalmak érintett érdekcsoportjainak konstruktív bevonását. A párbeszédnek az 1990-es években megkötött megállapodások által kialakított struktúrája hasznos eszköz, amelyet tovább lehet és kell finomítani abból a célból, hogy a civil társadalom szervezeteinek tágabb körét ölelje fel.

5.2.1 Annak érdekében, hogy ezek a párbeszéd és szervezetek hatékonyan működhessenek, érdekeikre, törekvéseikre és az őket foglalkoztató kérdésekre, valamint az érintett partnerek számára kölcsönös érdeklődésre számot tartó alaptémákra kell a párbeszédet alapozni. Hasznos lenne szerepükről és megbízatásukról, valamint hatékonyságuk növeléséről részletes vitát folytatni. Ennek érdekében közös elképzelést kellene kialakítani a szerepükről az Atlanti-óceán mindkét partján, elsősorban a kormányokkal és a parlamentekkel, amelyek fontos politikai partnerek a párbeszédben.

5.2.2 A múltbeli tapasztalatok megmutatták, hogy jó volna, ha ezekhez a párbeszédhez és szervezetekhez ugyanolyan mértékben lehetne eljutni, mint a kormányokhoz és magas rangú tisztviselőkhöz, ami működésüket és munkájukat vonzóbbá tenné az érintett érdekcsoportok számára. Megerősítésük azt is feltételezi, hogy megfontolásaik végkövetkeztetéseit jobban figyelembe vegyék a politikai döntésekben.

5.2.3 A párbeszéd és szervezetek működtetése és megerősítése elkötelezettséget és, az alapköltségeket is magukban foglaló, pénzügyi eszközöket igényel. Ebben az összefüggésben az EGSzB hangsúlyozza, hogy a finanszírozásnak magában kell foglalnia találkozó szervezését, amelyek szükségesek lehetnek egyfelől a közös alap megtalálásához, másfelől a közös projektek kidolgozásához.

5.2.4 Hosszú távon az EGSzB kész lenne hozzájárulni az ezekről a párbeszédéről és szervezetekről történő fokozott tájékoztatás, valamint a párbeszéd közötti interakció javításához, ami elvezethet a rendszeres és folyamatos együttműködéshez. Meg kellene fontolni egy Transzatlanti és/vagy Amerikai Gazdasági és Szociális Bizottság létrehozását is.

5.3 Azoknak a kérdéseknek, melyekkel majdan foglalkozni kellene, a párbeszéd és a szervezetek és az ezekben résztvevőknek az érdekein, a törekvésein és az őket foglalkoztató problémákon kell alapulniuk. A Párbeszéd már döntött a kérdésekről, illetve tettek javaslatokat arra, hogy mivel szeretnének foglalkozni, és megfogalmazták célkitűzéseiket, amelyeket el szeretnének érni.

5.3.1 A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd (TABD) nemrégiben erősítette meg újra, hogy elkötelezett a transzatlanti viszony és a globális szintű gazdasági együttműködés és fejlődés mellett. A transzatlanti kereskedelmi párbeszéd elkötelezte magát amellelt, hogy folytatni kívánja a tagjai által támogatott alap-akciósterv megvalósítását. Az a szándéka, hogy egyfelől aktív módon rámutasson a felmerülő kihívásokra, másfelől pedig konkrét és magas-szintű segítséget nyújtson a kereskedelmi szektorban az EU és az USA tervezett törvényhozási és politikai tevékenységéhez azáltal, hogy a kulcsfontosságú kérdésekről ajánlásokat fogalmaz meg az USA kormánya és az EU Bizottság számára. A transzatlanti gazdasági, kereskedelmi és beruházási problémákra megoldásokkal szándékozik előállni, és olyan területeket akar javasolni, amelyeken az Atlanti-óceán mindkét oldala kormányainak közösen kellene fellépniük. Jelenleg négy kiemelt területet nevez meg: a kereskedelem liberalizációját és a dohai fordulót, a szellemi tulajdonjogokat, a nemzetközi könyvelési szabványokat, ill. biztonsági és kereskedelmi ügyeket. Az a célja, hogy egyfelől segítse megvalósítani az akadálymentes transzatlanti piac létrehozását, amely katalizátorként fogja szolgálni az egyetemes kereskedelmi liberalizációt és a prosperitást az egész világon, másfelől, hogy ösztönözze az innovációt, a beruházásokat és a gazdasági növekedést és, hogy új állásokat teremtsen. A transzatlanti kereskedelmi párbeszédnek szándékában áll az is, hogy figyelemmel kísérje a kormányok előrehaladását ajánlásaik megvalósításában ⁽¹⁾.

5.3.2 A szociális partnerek transzatlanti párbeszédével (TALD) kapcsolatban a szakszervezetek fontosnak tartják a transzatlanti viszony alapvető szerepét, és gondolkoznak azon, milyen eszközökkel lehetne e viszonyt hatékonyan kiszélesíteni és elmélyíteni. A szakszervezetek már hosszú évekkel ezelőtt kialakították kétoldalú kapcsolataikat, és azt szeretnék, ha kibővülne a szociális partnerek transzatlanti párbeszéde. Számtalan – a társadalmi, gazdasági és munkaügyi dimenziót érintő –, megvitatható téma létezik. A munkahelyeknek az Atlanti-óceán mindkét partján előforduló áthelyezésével kapcsolatban ki lehetne cserélni az erre adott legjobb gyakorlati megoldásokat. Egy másik megvizsgálandó kérdés a vállalatok összeomlását követő vállalati irányítás javításának a kérdése, amivel erősíteni lehetne a felelősségvállalást és a dolgozók véleménynyilvánítását. A párbeszéd tárgyát képező más lényeges témák: a szociális védelmi, az egészségügyi, az oktatási, a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi rendszerek felülvizsgálata, a nyugdíjrendszerek, a szélesebb körű ipari kapcsolatok, különösen pedig a munka nemzetközi alapszabványaira vonatkozó keretszerződések, illetve ezek továbbfejlesztésének a támogatása. ⁽²⁾

5.3.3 A fogyasztók transzatlanti párbeszéde közös fogyasztáspolitikai ajánlásokat dolgoz ki és készít el az USA kormánya és az Európai Unió részére, hogy elősegítse a fogyasztói érdekek figyelembevételét az EU és az USA politikájának kiala-

kítása során. Ebben 45 EU-beli és 20 USA-beli fogyasztói szervezet vesz részt, főként az élelmiszerekkel kapcsolatos kérdésekkel, az internetes kereskedelemmel, az áruforgalommal, a gazdasági kérdésekkel és a szellemi tulajdonnal foglalkozó munkacsoportokban betöltött tagságuk révén, mely fogyasztói szervezetek a fogyasztók transzatlanti párbeszéde részére közös politikai álláspontot dolgoznak ki és képviselnek, melyek a transzatlanti szintű dialógusokban közös álláspontokat is jelentenek. A 2003-2004-es évek kiemelt kormányzati tevékenységét illető prioritások között szerepelnek a szellemi tulajdonra vonatkozó egyetemes szabályok a gyógyszerekhez való hozzáférésről, a genetikailag módosított szervezetekről, a táplálékok felcímkézéséről, a kéréstlenül küldött kereskedelmi elektronikus levelekről (spam), az internetes csalásokról és a fogyasztók kárpótlásáról, a termékek felcímkézéséről és a kereskedelmi szabályokról, az átláthatóságról és a korai figyelmeztetéséről ⁽³⁾.

5.3.4 Sajnálatos módon a környezettel foglalkozó transzatlanti párbeszéd megbukott, azonban tekintettel az olyan lényeges jelenségekre, mint amilyen a globális felmelegedés, a civil társadalmak transzatlanti hálózatainak tevékenységét bátorítani kell ezen a területen.

5.4 Az EGSzB hasznos fóruma lehet annak, hogy megerősödjön a transzatlanti párbeszéd és szervezetek érdekérvényesítése képessége, és hogy javuljon interakciójuk.

5.4.1 Ezzel összefüggésben az EGSzB felajánlja, hogy, az érdekeltekkel együtt, konferenciát szervez. Egy ilyen értekezletnek az lenne a célja, hogy bátorítsa a transzatlanti civil társadalmak környezeti kérdésekkel foglalkozó szervezeteinek a létrehozatalát, hogy közös megegyezést érjen el a nem kormányzati szintű párbeszéd jelentőségét, a tárgyalandó témákat és az elérendő célok megvalósításának legjobb módjait, illetve a véleménycsere és együttműködés stratégiáit illetően.

5.4.2 Az értekezlet előkészítése során az EGSzB kapcsolatba lépne az érintett szereplőkkel és intézményekkel annak érdekében, hogy egyfelől meg tudja határozni a civil társadalomnak mely szervezeti legyenek képviselve a konferencián, illetve másfelől, hogy megismerhesse érdekeiket és az őket foglalkoztató problémákat, valamint azokat a témákat, amelyekkel foglalkozni szeretnének, és amelyek az együttműködés alapját képezhetik.

5.4.3 Egy megerősített párbeszéd előnye abban állna, hogy aktivizálja a civil társadalmat az Atlanti-óceán mindkét oldalán, hatékony hálózatokat hoz létre, előmozdítja az eszmecserét a transzatlanti civil társadalmi hálózatokon belül és azok között, beleértve a párbeszédet, magas szinten biztosítja a hozzáférést a kormányhoz, segít jó szakmai kapcsolatokat kialakítani ezek között a hálózatok és párbeszéd, ill. a kormány/közigazgatás között. Ezáltal erősítené és javítaná az intézményes szervezeteket nemcsak az EU és az USA, hanem a világ többi részének hosszú távú érdekében is.

Brüsszel, 2004. június 7.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ A 2004. március 24-i dublini kutatócsoport-találkozón kiosztott TABD kommentárok és okmányok)

⁽²⁾ Szakszervezeti üzenet a 2004. március 24-i dublini kutatócsoport-találkozáshoz)

⁽³⁾ TACD weboldal: www.tacd.org

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata a nehéz tehergépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK irányelv módosítására

(COM(2003) 448 végleges – 2003/0175 (COD))

(2004/C 241/16)

2003. szeptember 12-én a Tanács úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét az Európai Közösséget létrehozó szerződés 71. cikke alapján a következő kérdésben: „Az Európai Parlament és a Tanács irányelvjavaslata a nehéz tehergépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK irányelv módosítására”.

A „Szállítás, Energetikapolitika, Infrastruktúra és Információs Társadalom” szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. május 10-én fogalmazta meg véleményét. Az előadó J. Simons volt.

2004. június 2-án és 3-án tartott 409. plenáris ülésén (június 3-i tanácskozásán) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elfogadta a következő véleményt 109 igen, 82 nem szavazat és 7 tartózkodás mellett:

1. Bevezetés

1.1 2003. július 23-án az Európai Bizottság elfogadott egy javaslatot az 1999/62/EK irányelv vagy más néven az „euromatrica-irányelv” módosítására.

1.2 Ez a javaslat válasz a Tanács 2002. december 12-i és 13-i, valamint 2003. március 20-i és 21-i kérelmére, hogy a Bizottság terjesszen elő egy javaslatot egy új euromatrica-irányelvre.

1.3 Ugyanakkor ez a javaslat válasz az Európai Parlament kérelmére is, mely a fehér könyv következtetéseiről írott jelentés 2003. február 12-i elfogadása után vonta le azt a következtetést, hogy az infrastruktúrák használatáért díjakat kell kivetni.

1.4 A bizottsági javaslat fő célja az, hogy javítsa az infrastruktúrák használatáért kivetett díjak felszámítási rendszerét. Hatékonyabban lehet az új javaslat keretein belül alkalmazni azt az elvet, hogy a felhasználó fedezze azokat a költségeket, amelyeket okozott, mint az „euromatrica-irányelv” alapján, mivel az új rendszer rugalmasabban alkalmazható a jármű típusa alapján és a használat idejétől és helyétől függően.

1.5 Egyáltalán nem az a cél, hogy a szállítási szektorra kivetett adók és terhek összege emelkedjen, hanem inkább az, hogy – miután egy világosabb képet kaptunk a helyzetről – jobban tükröződjének az árban a különböző fajta használati formák által okozott költségek.

1.6 Ezen a ponton az Európai Bizottság javaslatát csak a nehéz tehergépjárművekre közúti infrastruktúrák használatáért kivetett díjaira korlátozza. Az Európai Bizottság fenntartja magának azt a jogot, hogy a jövőben további javaslatokat tegyen a légi szállítás, a belvízi és tengeri hajózási szektorra

vonatkozó infrastruktúrahassználattal kapcsolatos irányelvekre és megállapítja, hogy a tagállamoknak és a nagyvárosoknak kell kialakítaniuk egy saját, személygépjárművekre vonatkozó álláspontot.

1.7 Az Európai Bizottság feltételezi, hogy a vasúti infrastruktúrahassználati díjak kérdését már rendezte a „vasúti csomag”.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSzB üdvözli a Bizottság irányelvjavaslatát a nehéz tehergépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK „euromatrica-irányelv” módosítására, mert ez lehetővé teszi, hogy hatékonyabban alkalmazzuk azt az elvet, hogy a felhasználó fedezze az általa használt infrastruktúrával kapcsolatos költségeket.

2.2 Az EGSzB úgy gondolja, hogy egy további előny is származik majd ebből a javaslatból, ugyanis az irányelv igyekszik véget vetni a tagállamokban bevezetés alatt álló vagy már be is vezetett igen különböző díjkivetési rendszereknek.

2.3 Az EGSzB úgy gondolja, hogy az Európai Bizottság kissé talán túl ambiciózus, amikor arra törekszik, hogy az 1999/62/EK irányelv módosítására tett javaslatával egyszerre hat különböző problémát oldjon meg. A következő problémákról van szó:

– bizonyos országokban a külföldön bejegyzett járművek nem járulnak elegendő mértékben hozzá az infrastruktúrahálózat költségeihez,

– az EU területén a nem közösségi elveken alapuló nemzeti díjkivetési rendszerek igen különbözőek,

- a közlekedési infrastruktúra finanszírozása,
- forgalomtorlódási költségek felszámítása,
- közúti balesetek költségeinek felszámítása,
- környezetvédelmi költségek felszámítása.

2.4 Ez lenne az első alkalom, amikor egy ilyen törekvés sikerrel jár. Már maga az a tény is irreálissá teszi ezt a törekvést, hogy a három utóbbi problémakör mindegyikéhez egy teljesen másféle számítási módszerre van szükség és az első három probléma is teljesen más megközelítést igényel.

2.5 A Bizottság a fehér könyvvel kapcsolatos véleményében (COM(1998) 466 végleges) ⁽¹⁾ kifejtette, hogy a „felhasználó fizet” elve csak a különböző költségtételek viszonylagos értékének tanulmányozása után ültethető gyakorlatba, és akkor, ha minden szállítási ágazat számára azonosak a feltételek. Az EGSzB hozzátette, hogy a „felhasználó fizet” elve bevezetése előtt tisztázni kell a jövedelemsemlegesség kérdését és annak gyakorlati alkalmazását. A Bizottság ezzel kapcsolatban még sok problémára számít, mert a legkézenfekvőbb kompenzációs intézkedés, a gépjárműadó megszüntetése bizonyos országokban valószínűleg nem fog elegendőnek bizonyulni, főleg mindaddig nem, míg az EU előír egy minimum összeget.

2.6 A másik megfontolandó kérdés az, hogy a jelenlegi sokszínű nemzeti rendelkezések és díjfizetési rendszerek, ha kicsit más formában is, de továbbra is érvényben maradnának.

2.7 Az Európai Bizottság javasolja, hogy a tagállamokban egy olyan rendszert vezessenek be, melynek keretén belül lehetővé válik a 3,5 tonna feletti nehéz tehergépjárművek megadóztatása. Ez a hatáskör kiterjesztését jelentené. A jelenlegi „euromatrica-irányelvben” 12 tonna teljes súly szerepel alsó küszöbként. Az EGSzB azon az állásponton van, hogy ha olyan szállítással kapcsolatos költségek, mint a biztonsági, valamint a forgalomtorlódás- és zajelhárító intézkedések is a javaslat hatáskörébe kerültek, akkor azt a személyautókra és a 3,5 tonna teljes súly alatti teherautókra is ki kell terjeszteni, mivel azok a szektorok is, melyekben ilyen autókat használnak, hozzájárulnak azokhoz a problémákhoz, melyekre ez a javaslat megoldást keres. Az Európai Bizottság is világosan megfogalmazza ezt a 2001-ben megjelent az „Európai közlekedéspolitikai 2010-ig: itt az idő dönteni” c. fehér könyvben. Az Európai Bizottság számos módosítást végzett, melyek közül néhány jelentősen kiterjeszti az eredeti intézkedések hatáskörét, ami arra enged következtetni, hogy nincs akadálya annak, hogy az irányelv hatáskörét kiterjesszék könnyű tehergépjárművekre és személygépkocsikra is. Ugyanakkor az Európai Bizottság itt arra hívja fel a tagállamokat és a nagyvárosokat, hogy az ilyen intézkedések erősen nemzeti jellege miatt alakítsák ki saját álláspontjukat ezen a területen, és az EGSzB egyetért az Európai Bizottság hozzáállásával. Tehát nem ennek a javasolt módosításnak a keretén belül kell az intézkedéseket a személyautókra és a 3,5 tonna teljes súly alatti teherautókra kiterjeszteni.

⁽¹⁾ Az EGSzB véleménye a Bizottság következő fehér könyvével kapcsolatban: Az infrastruktúrahaszálat méltányos díjai: Egy közös szállítási infrastruktúrahászálati díjrendszer fokozatos bevezetése az EU-ban, HL C 116., 1999.4.28.

2.8 Amennyiben az Európai Bizottság ragaszkodik ahhoz, hogy a belső piac szabályozása megoldható pusztán a teherautók bevonásával, a személyautók bevonása nélkül, akkor logikusabb az alsó határt 12 tonnánál megtartani. Hiszen felvilágosító feljegyzésében maga az Európai Bizottság mutat rá arra a tényre, hogy a könnyű teherautók és a személygépkocsik részese a határokon túli forgalomban annyira csekély, hogy azok hatása a belső piacra elhanyagolható.

2.9 Az EGSzB támogatja azt az elvet, hogy az infrastruktúrahászálatért a felhasználó az általa okozott költségek arányában fizessen, de csak a 2.3. pontban megfogalmazott megszorítás mellett, vagyis, ha először alaposan tanulmányozzák a különböző költségtételek viszonylagos értékét. Azt az érvelést is elfogadja a Bizottság, hogy elsőként a nehéz tehergépjárműveken történő szállítás szembesüljön a közúti szállítmányozó szektorban az új intézkedésekkel. Ugyanakkor fontosnak tartja azt, hogy ugyanazt az elvet alkalmazzák az egyéb közúti szállítókra és a más szállítási ágazatokra is.

2.10 Az Európai Bizottság javaslat nem változtatja meg az olyan díjtarifák szabadon választható jellegét, mint az euromatrica vagy az autópályadíj. A tagállamok döntenek el, hogy úthászálati díjat szednek, vagy valamilyen felhasználói adót vetnek ki. Az EGSzB úgy hiszi, hogy ez a választási szabadság nem segíti elő az átláthatóságot. Az EGSzB úgy gondolja, hogy a díjszedési rendszerek együttműködő-képessége elengedhetetlen feltétel.

2.11 A javaslat a transz-európai hálózatra és az autópályák közvetlen közelében lévő elsőrendű útvonalakra vonatkozik. Olyan másodrendű útvonalakon is szedhető bármilyen úthászálati díj, melyek nem számítanak életfontosságúnak a belső piac zökkenőmentes működéséhez, de ez a kérdés nem képezi tárgyát ennek az irányelvnek. Az EGSzB tisztában van avval, hogy a szubszidiaritás elve értelmében a 7. cikkben tett módosítás nem fogja visszatartani a tagállamokat attól, hogy különböző módokat találjanak úthászálati díjak és vámok kivetésére. Az EGSzB támogatja ezt a megközelítést, mivel a közeljövőben csatlakozó országokban az elsőrendű útvonalhálózat még nem elég fejlett. Természetesen ezeknek az országoknak is tartani kell majd magukat az érvényes törvényekhez és irányvonalakhoz.

2.12 Az Európai Bizottság javaslatában közvetlen módon összeköti a bevezetendő használati díjat az infrastruktúra karbantartásába való befektetésekkel. Ilyen módon igyekszik megelőzni azt, hogy a használati díjakból befolyt összegek pusztán a tagállamok államkasszáját gyarapítsák. A javaslatban szabályozták azt is, hogy hogyan számítsák ki a díjak összegét. Az EGSzB ésszerűnek tartja ezt a gondolkodást, mert ilyen módon a különböző infrastruktúrák felhasználói tudják majd, hogy az általuk kifizetett díjakból talán éppen az általuk használt infrastruktúrába fektetnek majd be.

2.13 Az Európai Bizottság úgy érvel, hogy bizonyos, kivételes esetekben – nagyon szigorú feltételek mellett és az Európai Bizottsággal az előírt módon való egyeztetés után – a díjak összegét 25 %-kal meg lehet emelni abban az esetben, ha csak ilyen módon finanszírozható egy ugyanahhoz a közlekedési folyosóhoz vagy egy ugyanahhoz a közlekedés szempontjából kényes körzethez tartozó, európai fontosságú infrastruktúrába való befektetés. Az EGSzB úgy gondolja, hogy ezzel a lehetőséggel csak igen mértékletesen szabad élni és egyik közlekedési infrastruktúrát sem szabad kizárni. Annak érdekében, hogy a megemelt díjakból befolyt összegeket ténylegesen arra a projektre használják fel, amelyre az adót kivetették, a bevételt egy közösségi számlára kell utalni és az összeget, kamatok nélkül, csak a projekt befejezése után kell az érintett tagállamnak átutalni.

2.14 Végül az Európai Bizottság azt is javasolja, hogy minden tagállamban jöjjön létre egy olyan független infrastruktúraellenőrző szerv, mely ellenőrzi a költségeket és a használati díjakból és adókból befolyó közösségi bevételekkel való gazdálkodást. Az EGSzB támogatja az ilyen fajta függetlenül működő nemzeti ellenőrző szervek felállítását, melyeket közösségi feladatuk jellegéből kifolyólag, a szerződés értelmében az Európai Bizottságnak kell felügyelnie.

2.15 A félreértések elkerülése végett, az 1999/62/EK irányelv módosító javaslatához csatolt felvilágosító feljegyzésben le kell szögezni, hogy továbbra is a tagállamok felelőssége marad az, hogy megfelelő úthálózatot tartsanak fenn, függetlenül attól, hogy milyen díjrendszerre vagy ellenőrző szervre esik a választás. Az infrastruktúra javítása és karbantartása továbbra is a kormányok fontos feladata marad.

3. További megjegyzések

3.1 Az Európai Bizottság összeköti javaslatában az úthasználati díjak beszédését a lényeges közúti infrastruktúrahálózat építésének, működtetésének, karbantartásának és fejlesztésének költségeivel. Csak azok az infrastruktúraépítési költségek számítanak majd ide, amelyek új infrastruktúrák építése során keletkeznek. Ez alatt az Európai Bizottság azokat az infrastruktúrákat érti, melyek 15 évesnél újabbak. Ilyen módon az Európai Bizottság azt akarja megelőzni, hogy már létező infrastruktúrák is, melyek költségeit már fizetik, az irányelv hatálya alá essenek. Az EGSzB ezt a feltételt nagyon korrektnek tartja, és úgy gondolja, hogy ez a helyes hozzáállás.

3.2 A javaslat a befektetési költségekhez sorolja az infrastruktúrák zajcsökkentési költségeit is, mint például zajvédő falak felállítását. Az EGSzB hangsúlyozni kívánja, hogy a zajártalommal kapcsolatos költségek nagy részét, beleértve a zajvédő falak építési költségeit, olyan kategóriába tartozó

úthasználók okozzák, akikre a jelenlegi irányelv nem vonatkozik. Ezért a zajvédő falak építési költségeit tehát arányosan kell elosztani a különböző kategóriákba tartozó úthasználók között.

3.3 Az Európai Bizottság azt is javasolja még, hogy a díj egy része fedezze majd az olyan balesetekkel kapcsolatos költségeket, melyeket nem fizetnek vissza a biztosítók. Bár elvi szempontból helytálló ez a javaslat is, az EGSzB véleménye az, hogy gyakorlatban igen nehéz feladat lenne majd az olyan közvetett költségek kiszámítása, mint a kártérítések összege. A jelenlegi gyakorlatból az derül ki, hogy a biztosítótársaságok ritkán térítik meg például a társadalombiztosítási költségeket.

Az EGSzB szerint csak egy, a balesetek okait kutató tanulmány elvégzése után lehet a közúti balesetek költségeivel kapcsolatban álláspontot kialakítani. Ezzel kapcsolatban utal az EGSzB az Európai Bizottság „A közúti balesetek áldozatainak felére való csökkentése 2010-re” c. közleménye kapcsán közölt véleményére⁽¹⁾.

3.4 Az EGSzB szerint helytelen az, hogy a tagállamok a torlódási paramétereket is felvehetik azon tényezők közé, melyek alapján az infrastruktúrahazsnálati díjakat kiszámítják, nem csak azért, mert a „torlódás” nincs definiálva, hanem azért sem, mert a torlódást nagyrészt a személygépkocsi-forgalom okozza.

3.5 Az EGSzB egyetért a bizottsági javaslatnak azzal az alapelvevel, hogy a módosított irányelv bevezetése összességében ne növelje a közúti szállítmányozói szektorra nehezedő pénzügyi terheket. Ugyanakkor úgy véli, hogy a gépjárműadó csökkentése vagy eltörlése nem lesz elegendő az adósemlegesség biztosításához. Ugyancsak logikus lenne mérlegelni a dízelolaj fogyasztási adójának csökkentését.

3.6 Azzal is egyetért az EGSzB, hogy módjukban áll a tagállamoknak más díjszabást alkalmazni környezetbarát járművekkel járó felhasználók (EURO-szabvány) esetén és figyelembe venni azt, hogy egy jármű mennyire rongálja az utakat.

3.7 Végetetül az EGSzB teljes meggyőződéssel támogatja az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy egységes infrastruktúrahazsnálati díjszabást hozzon létre, ilyen módon vetve véget a már létező sokféle díjkivetési és díjszabási rendszernek.

4. Összefoglalás és következtetések

4.1 Az EGSzB nagyra értékeli az Európai Bizottságnak azt a kezdeményezését, hogy a „felhasználó fizet” elvet a gyakorlatba szándékozik ültetni az infrastruktúrahazsnálati kapcsolatos költségeket illetően.

4.2 Az EGSzB úgy véli, hogy az Európai Bizottság kissé talán túl ambiciózus, amikor arra törekszik, hogy az 1999/62/EK irányelv módosítására tett javaslatával egyszerre túl sok különböző problémát oldjon meg.

⁽¹⁾ EGSzB-velemény, HL C 80., 2004.3.30., 77. o.

4.3 Az EGSzB a fehér könyvvel kapcsolatos véleményében (COM(1998) 466 végleges) kifejtette, hogy a „felhasználó fizet” elve csak a különböző költségvetések viszonylagos értékének tanulmányozása után ültethető gyakorlatba, és akkor, ha minden szállítási ágazat számára azonosak a feltételek.

4.4 Az Európai Bizottság egyik vezérelve az, hogy az infrastruktúrahaználási díj bevezetése nem eredményezheti új és/vagy magasabb adók kivetését. Ezért azt javasolja, hogy álljon módjában a tagállamoknak kártérítésül teljesen vagy részben eltörölni az éves gépjárműadókat. Az EGSzB rávilágít arra, hogy már sok ország az EU által jelenleg minimumként javasolt összeget vagy az alatti szabott meg és ezért az ilyen módon adható kártérítés nem elegendő. Adósemlegesség csak a dízelolaj fogyasztási adójának csökkentése révén biztosítható, ott ahol erre szükség van.

4.5 Az EGSzB ugyancsak felhívja a figyelmet arra, hogy a jelenlegi sokszínű nemzeti rendelkezések és díjfizetési rendszerek továbbra is érvényben maradnának, ami tehát azt jelentené, hogy az Európai Bizottság nem érné el azt a célját, hogy egységes infrastruktúrahaználási díjszabást hozzon létre.

4.6 Az EGSzB úgy véli, hogy az Európai Bizottság nem következetes, amikor egyrészt amellel érvel, hogy le kell szállítani a tehergépjárművekre kivetendő díjak alsó súlyhatárát 3,5 tonnára, másrészt bár javaslatába felveszi fontos tényezőként a torlódási, a közúti baleseti és környezetvédelmi költségeket is, de ugyanakkor a személygépjárművekre, melyek az utóbbi költségek nagy részét okozzák, nem terjeszti ki a használati díjakat.

4.7 Az Európai Bizottság javaslatában közvetlen módon összeköti a bevezetendő használati díjat az infrastruktúra karbantartásába való befektetésekkel. A bevételeknek valamilyen módon vissza kell jutniuk abba a szektorba, ahonnan származnak és a cél nem az, hogy az államkasszát gyarapítsák. Az EGSzB támogatja az Európai Bizottságnak ezt a törekvését.

4.8 Az Európai Bizottság úgy érvel, hogy az úthasználati díjak beszedését a lényeges közúti infrastruktúrahálózat építésének, működtetésének, karbantartásának és fejlesztésének költ-

ségeivel kell összekapcsolni. Csak azok az infrastruktúraépítési költségek számítanak majd ide, amelyek új infrastruktúrák építése során keletkeznek. Új infrastruktúrának a 15 évesnél újabbak számítanak. Az EGSzB támogatja ezt a korrekt hozzáállást, mert így megelőzhető, hogy olyan, már létező infrastruktúrákra ne használják fel a befolyt díjakat, melyek költségei már ki lettek fizetve.

4.9 Az Európai Bizottság úgy érvel, hogy nagyon szigorú feltételek mellett a díjak összegét 25 %-kal meg lehet emelni abban az esetben, ha csak ilyen módon finanszírozható egy ugyanahhoz a közlekedési folyosóhoz vagy egy ugyanahhoz a közlekedés szempontjából kényes körzethez tartozó, európai fontosságú infrastruktúrába való befektetés. Az EGSzB úgy gondolja, hogy ezzel a lehetőséggel csak igen mértékletesen szabad élni és egyik közlekedési infrastruktúrát sem szabad kizárni. Ilyen esetben a befolyt összegeket egy közösségi számlára kell utalni a projekt befejezéséig.

4.10 Az EGSzB ugyancsak támogatja azt, hogy a javaslat kiterjed például a következő területekre is: a transz-európai hálózat (TEN); az autópályák közvetlen közelében lévő elsőrendű útvonalak egy része; olyan másodrendű útvonalak, melyek nem számítanak életfontosságúnak a belső piac zökkenőmentes működéséhez és nem képezik tárgyát ennek az irányelvnek. Valamint azt a javaslatot is, hogy minden tagállamban jöjjön létre egy olyan független infrastruktúraellenőrző szerv, mely ellenőrzi a költségeket, valamint a használati díjakból és adókból befolyó bevételekkel való gazdálkodást.

4.11 Végül az EGSzB szerint helytelen az, hogy a torlódási, közúti baleseti és környezetvédelmi költségek is szerepelnek ebben az irányelvben, mivel az irányelv nem terjed ki a személygépkocsikra, arra a gépjármű-kategóriára, amely ezeknek az utóbbi az utóbbi költségeknek a nagy részét okozza, továbbá azért, mert a közúti balesetek okainak elemzésére sem készült tanulmány, és „az érzékeny területek” fogalma sem lett tisztázva.

Brüsszel, 2004. június 3.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Roger BRIESCH

FÜGGELÉK

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosításokat, amelyek esetén a tagok legalább egynegyede igennel szavazott, a többség leszavazta (Belső Szabályzat, 39.2. paragrafus).

2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7. és 2.8. pont

Törlendő és a következő szöveggel helyettesítendő:

„2.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság nem elég ambiciózus: Egy igazságos és hatékony díjszabási rendszernek számításba kell vennie a közúti infrastruktúra építési és karbantartási költségeit, valamint a használatával kapcsolatos környezetvédelmi és szociális kiadásokat. Az utóbbi kettő egyrészt a levegőszennyeződéésre és a zajártalomra utal, valamint ezeknek a környezetre és az emberek egészségére való hatására, másrészt a forgalomtorlódással és a közúti balesetekkel kapcsolatos költségekre. Mindezeket a költségeket tudományos módszerekkel kell kiértékelni. Ezért az irányelvnek létre kell hoznia egy közös módszertant és ütemtervet a tagállamok részére, hogy minden külső tényező költsége bekerüljön a számításokba az úthasználati díjak meghatározásakor. Azoknak a tagállamoknak, melyek már elvégezték ezeket a számításokat, azonnal meg kell engedni a díjak bevezetését. Továbbá a külső közlekedési költségek belső költségekként való kezelése javítja majd a piaci hatékonyságot, versenyképesebbé teszi az EU gazdaságát, valamint a környezetszennyeződés és a forgalomtorlódás csökkenéséhez vezet.”

Indoklás

Minden költséget bele szándékozunk venni az úthasználati díjba, egyrészt a befektetési és a karbantartási költségeket, másrészt az olyan további költségeket, mint a környezetvédelmi és szociális kiadások. Néhány tagállam már elvégezte azokat a számításokat, melyek lehetővé teszik, hogy kiszámíthassa ezeket a költségeket. Továbbá az Európai Bizottság által finanszírozott UNITE tanulmányban megvizsgálták a rendelkezésre álló adatokat, és azt a következtetést vonták le, hogy bár még nincs teljes egyetértés a helyes értékeket illetően, de az alapvető költségtételek és a módszertan elég széles körben elfogadottak. Miért van arra szükség, hogy mindezeket a költségeket is beszámítsuk? Mert úgy gondoljuk, hogy az EU törvényhozásban is alkalmaznunk kell azt az elvet, hogy a felhasználó és a szennyeződést okozó fél fizessen.

A szavazás eredménye:

Igen: 77

Nem: 86

Tartózkodás: 9

2.12. pont

Az utolsó két mondat törlendő és a következő szöveggel helyettesítendő:

„Az EGSZB úgy véli, hogy ezt az állásfoglalást ki kell terjeszteni az egész közlekedési infrastruktúrára. A bevételeket nem a közúti közlekedésre kell fordítani, hanem fenntartható közlekedési alternatívák finanszírozására és a közúti közlekedési szektorban dolgozóakra vonatkozó szociális törvények gyakorlati alkalmazásának elősegítésére.”

Indoklás

A bevételeknek a közúti közlekedésre való fordítása egyértelműen a közpénzek felhasználásának nem a legjobb módja lenne, és nem járulna hozzá egy fenntarthatóbb közlekedési rendszer létrehozásához, mint ahogyan azt az Európai Bizottság 2001-es, közös közlekedéspolitikával foglalkozó fehér könyve előírja.

A szavazás eredménye:

Igen: 86

Nem: 89

Tartózkodás: 9

2.13. pont

Az utolsó két mondat törlendő és a következő szöveggel helyettesítendő:

„Az EGSZB úgy véli, hogy bizonyos kényes helyzetben levő régiók esetén a díjak összegének 25 %-kal való megemlése messze nem lesz elegendő. Ezért azt javasolja, hogy olyan mértékben legyenek emelhetők a díjak, hogy azok a kényes helyzetben lévő régiók infrastruktúrájának költségeit is fedezzék.”

Indoklás

Magáért beszél a javaslat.

A szavazás eredménye:

Igen: 86

Nem: 99

Tartózkodás: 6

3.1. pont

A következőképpen módosítandó:

„3.1 Az Európai Bizottság összeköti javaslatában az úthasználati díjak beszedését a lényeges közúti infrastruktúrahálózat építésének, működtetésének, karbantartásának és fejlesztésének költségeivel. Csak azok az infrastruktúraépítési költségek számítanak majd ide, amelyek új infrastruktúrák építése során keletkeznek. Ez alatt az Európai Bizottság azokat az infrastruktúrákat érti, melyek 15 évesnél újabbak. ~~Ilyen módon az Európai Bizottság azt akarja megelőzni, hogy már létező infrastruktúrák is, melyek költségei már ki lettek fizetve, az irányelv hatálya alá essenek. Az EGSzB ezt a feltételt nagyon korrektnek tartja, és úgy gondolja, hogy ez a helyes hozzáállás.~~ Ugyanakkor az útépitési projekteket hosszabb távon finanszírozzák. Egy ilyen rövid leírási időszak megszabása a múltban befejezett projektek költségeinek a nagy részét kizárja és ilyen módon meghamisítja a költség-elemzés eredményeit. Ezért az EGSzB úgy véli, hogy a tagállamoknak meg kellene engedni, hogy beszámítsák az építési költségeket, attól függetlenül, hogy mikor épült az úthálózat, és hogy milyen feltételek mellett finanszírozták azt.”

Indoklás

Nem minden 15 évnél régebben épített infrastruktúra befektetési költségét sikerült fedezni.

A szavazás eredménye:

Igen: 84

Nem: 100

Tartózkodás: 1

3.2., 3.3., 3.4. és 3.5. pont

Törlendő.

Indoklás

Ha egyetértünk a külső közlekedési költségek belső költségekként való kezelésével, akkor nem fogadhatjuk el ezeknek a bekezdéseknek a tartalmát.

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

4.2. pont

Törlendő és a következővel helyettesítendő:

„4.2 Az EGSzB azon az állásponton van, hogy az Európai Bizottság elmulasztott egy tudományos módszereken alapuló közös módszertant és ütemtervet létrehozni a tagállamok részére, hogy minden külső tényező költsége bekerüljön az úthasználati díjak kiszámításakor.”

Indoklás

Véleményünk szerint az Európai Bizottság eléggé ambiciózus.

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

4.6. pont

Törlendő és a következővel helyettesítendő:

„4.6 Az EGSzB azon az állásponton van, hogy kereskedelmi célokra használt gépjárművek esetén is – melyeket például a futár és expressz szolgáltatást nyújtó cégek termékek szállítására használnak, és ez a 3,5 tonna alatti gépjárművekre is vonatkozik – kellene a felhasználónak fizetnie a használati díjat.”

Indoklás

Miért kezdünk el a rendelkezésnek a személygépkocsikra való kiterjesztéséről beszélni és hagyjuk ki eközben a futár- és expressz szolgáltatást nyújtó cégek 3,5 tonna alatti gépjárműveit, miközben egyébként éppen ezek okozzák a baleseteknek egy jelentős részét?

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

4.7. pont

Az első mondat utáni rész törlendő és a következő szöveggel helyettesítendő:

„A bevételeket nem pusztán a közúti közlekedésre kell fordítani. A bevételeket a fenntartható közlekedési alternatívák finanszírozására és a közúti közlekedési szektorban dolgozóakra vonatkozó szociális törvények gyakorlati alkalmazásának elősegítésére kell felhasználni.”

Indoklás

A 2.12. pont módosításainak megfelelően.

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

4.8. pont

Törlendő és a következővel helyettesítendő:

„4.8 Ezért az EGSzB úgy véli, hogy a tagállamoknak meg kellene engedni, hogy beszámítsák az építési költségeket, attól függetlenül, hogy mikor épült az úthálózat, és hogy milyen feltételek mellett finanszírozták azt, mivel a gyakorlatban az ilyen projekteket hosszú távon finanszírozzák.”

Indoklás

A 3.1. pont módosításainak megfelelően.

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

4.9., 4.10. és 4.11. pont

Törlendő.

Indoklás

A 3.2. és 3.4. pontban javasolt módosításoknak megfelelően.

A szavazás eredménye:

Igen: 89

Nem: 93

Tartózkodás: 3

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Közúti fuvarozási tevékenységekkel kapcsolatos szociális törvénykezésre vonatkozó 2002/15/EK irányelv, valamint a Tanács 3820/85/EGK és 3821/85/EGK rendeletei végrehajtásának minimális feltételeit megállapító irányelvre tett európai parlamenti és tanácsi javaslatról”

(COM(2003) 628 végleges – 2003/0255 (COD))

(2004/C 241/17)

Az Európai Unió Tanácsa 2003. december 11-én úgy határozott, hogy – az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 71. cikkelye rendelkezéseinek megfelelően – kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő kérdésben: „A közúti fuvarozási tevékenységekkel kapcsolatos szociális törvénykezésre vonatkozó 2002/15/EK irányelv, valamint a Tanács 3820/85/EGK és 3821/85/EGK rendeletei végrehajtásának minimális feltételeit megállapító irányelvre tett európai parlamenti és tanácsi javaslatról”.

Az ide vonatkozó munkálatokkal megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúrák, információs társadalom” szekció 2004. május 10-én véleményt fogadott el. Az előadó Simons úr volt.

2004. június 2-án és 3-án tartott 409. plenáris ülésén (a 2004. június 3-i ülésén) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a következő véleményt 136 igen és 1 nem szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta:

1. A javaslat célja és tartalma

1.1 A javaslat célja az ide vonatkozó törvényi szabályozás betartatása, vagyis a szociális törvénykezéssel kapcsolatos ellenőrzések gyakoriságán, minőségén és egységességén igyekszik javítani a közúti fuvarozási szektorban. A szabályozás helyes végrehajtása kedvező hatással lesz a közúti biztonság, a közúti fuvarozásban érvényesülő tisztességes verseny, valamint a járművezetők egészsége és biztonsága területén.

1.2 A javaslat szerint az ellenőrzések számának el kell érnie a levezetett napok számának legalább 3 %-át. A javaslat előírja egy olyan eljárást is, amely szerint a jövőben ez a minimális százalék emelkedni fog. Az ellenőrzések legalább 30 %-ának közúton, 50 %-ának az üzemekben kell lezajlania.

1.3 Az ellenőrzések minőségét javítani kell, az ellenőrzések egységességét pedig egy, a tartalmukra vonatkozó közös szabályozás elfogadásával, az ellenőrzést végző személyek továbbképzésével, egyeztetett nemzetközi ellenőrzések gyakoribb megszervezésével, az egyes tagállamok által folytatott ellenőrzések összehangolásával, az országok közötti információcserével, a kockázatok és a szabálysértések súlyosságának egyeztetett listába vételével, illetve egy olyan – az Európai Bizottság (EB) elnöksége alatt működő – bizottság felállításával kell, amelynek feladata a szabályok egységes értelmezése és az ellenőrzések minőségének és egységes jellegének előmozdítása lenne.

2. Általános észrevételek

2.1 Az EGSzB úgy véli, hogy a minőségi ellenőrzések lényeges szakaszát jelentik annak a folyamatnak, amely megfelelő szabályozás elfogadásával kezdődik és hatékony szankciók alkalmazásával végződik. Mivel a közúti fuvarozási ágazatban a szociális szabályozás jelenleg kissé zavaros átmeneti állapotban van (a levezetett időre, az útmegszakításokra és pihenési időszakokra, illetve az ellenőrzés eszközeire, a tachográfra vonatkozó szabályok), az EGSzB üdvözli annak tényét, hogy az ellenőrzés szabályai is felülvizsgálat alá kerülnek.

2.2 Az EGSzB teljes mértékben egyetért az EB javaslatának célkitűzéseivel, mind a törvényi szabályozás végrehajtása ellenőrzésének javítása, mind egységesítése területén. Az EGSzB hangsúlyozza, hogy az egységesítés megköveteli a tagállamok által közösen elfogadott szabályok és megállapodások egységes értelmezését a szabálysértések súlyosságának megítélésében.

2.3 Az ellenőrzések jelenlegi – az egyes tagállamokban igen eltérő – gyakoriságának figyelembe vételével az EGSzB azt javasolja, hogy az ellenőrzések minden tagállamban terjedjenek ki a levezetett napok legalább 3 %-ára. Az EGSzB tudatában van annak, hogy ez mekkora terhet jelenthet nem egy tagállam és különösen az új tagállamok igazgatási struktúrája számára. Az EGSzB felhívja arra is a figyelmet, hogy az EB kétévenkénti, az ellenőrzések érdekében kifejtett erőfeszítéseket és azok eredményeit összefoglaló jelentései azt mutatják, hogy számos jelenlegi tagállam is késlekedett a hatályos minimális ellenőrzési szabályok betartásával. Az EGSzB ezért úgy véli, hogy az új szabályozás elfogadását a tagállamok esetében ki kell egészíteni konkrétan, a nemzeti szintű ellenőrzést kiszolgáló berendezések teljesítőképességére vonatkozó kritériumok alkalmazásával, mégpedig annak érdekében, hogy elkerülhetők legyenek a 2.4. pontban említett veszélyek. Ebből a szempontból az EGSzB üdvözli a digitális tachográf felszerelését, és úgy véli, hogy az hatékony eszköz a javasolt szabályozás konkrét végrehajtására. Azonban, mivel a szöveg által a berendezés felszerelésére megszabott határidő⁽¹⁾ (2004. augusztus 5.) betartása szinte lehetetlennek tűnik, az EGSzB egyúttal kéri is az Európai Bizottságot, hogy minél hamarabb tegyen határozott javaslatot új határidő megjelölésére annak érdekében, hogy ne kerüljön sor indokolatlan ellenőrzésekre, az egyes országok között ne adódjanak értelmezési különbségek, illetve, hogy a megfelelő tájékoztatás időben eljusson az ágazathoz. A Loyola De Palacio biztosnő által a tagállamok részére írott levél önmagában világos, de jogi szempontból nem felel meg a célnak.

⁽¹⁾ 2135/98. sz. rendelet.

2.4 Az EGSzB osztja az EB álláspontját, miszerint az ellenőrzéseket inkább a vállalatoknál, semmint a közutakon kell végrehajtani. A vállalatoknál végzett ellenőrzések ugyanis teljesebbek, mint a közúton végzetek. Ráadásul azt is lehetővé teszik, hogy általános kép alakuljon ki arról, ahogyan a vállalatok a szabályokat alkalmazzák. A Bizottság egyébként tart attól, hogy a vállalatoknál végrehajtandó, több napig tartó ellenőrzés kötelezettsége az ellenőrző személyeket arra fogja ösztönözni, hogy lehetőleg nagyvállalatokat válasszanak, hiszen ott meghatározott idő alatt több vezetett napot ellenőrizhetnek, mint egy kisvállalatnál vagy egy önálló gépjárművezető esetében. A Bizottság ezért úgy véli, hogy a kiindulásképpen javasolt százalékos arány (50 %) túl magas. Abban az esetben, ha a tagállamok nem fogadják el kiegészítő szabályokat a minimális ellenőrzési képesség tekintetében, 40 % megfelelőbbnek tűnik.

2.5 Az EGSzB nem biztos benne, hogy hatékonyságnövelő-e az a javaslat, amely szerint a munkaidőre vonatkozó egyes rendelkezések betartását a közutakon kell ellenőrizni. A 2002/15/EK irányelv tartalmaz bizonyos kivételeket a heti maximális munkaidő tekintetében. A munkaidő és a rendelkezésre állási idő meghatározása országról országra változhat, s „az éjszaka időtartama” alatt sem fogja mindenütt mindenki ugyanazt érteni. Ezért az EGSzB azt tanácsolja, hogy a munkaidő közötti ellenőrzése egyelőre ne kerüljön be az I. függelék „A” részébe. Ehelyett az Európai Bizottság vagy az irányelv 13. cikkelyében javasolt Bizottság tanulmányt készíthetne az ilyen ellenőrzések hasznosságáról és megvalósíthatóságáról. Ezzel szemben az EGSzB azon a véleményen van, hogy közötti ellenőrzés esetében az a járművezető, aki nem EU-tagország állampolgára, de EU-országban bejegyzett járművet vezet, kötelezhető legyen a (módosított) 881/92 rendelet alapján megkövetelt igazolás felmutatására.

2.6 Az EGSzB elismeri az ellenőrzések semleges jellegének fontosságát a versenyhelyzet körülményei közepette, és támogatja az EB-javaslat ama részeit, amelyek e semlegesség biztosítását célozzák.

2.7 Az EGSzB úgy véli, hogy a 3 %-os ellenőrzési gyakoriság lehetővé teszi annak meglehetősen pontos megítélését, hogy a fuvarozó vállalatok milyen mértékben tartják be a szabályokat, s ezzel lehetővé teszi a „fekete bárányok” kiszűrésére és megbüntetésére irányuló akciókat.

2.8 Az EGSzB kedvezően vélekedik az EB javaslatának azon elemeiről, amelyek a közötti fuvarozó vállalatok és a nemzetközi forgalomban közlekedő járművezetők számára olyan nagy jelentőséggel bíró kérdésekre vonatkoznak, mint az ellenőrzést végző személyek megfelelő felkészítése, a szabályok egységes értelmezése, a szabálysértések súlyosságuk és valószínűségük szerinti egyeztetett listába sorolása, illetve az, hogy probléma esetén minden országban lehetséges legyen illetékes szervezethez fordulni.

3. További megjegyzések

3.1 2. cikk, 1. pont

A munkaidő közötti ellenőrzésére vonatkozó általános észrevételéhez kapcsolódóan az EGSzB felhívja rá a figyelmet, hogy a

helyhez nem kötött, nem gépjárművezető munkavállalók munkaidejét ritkán tartják nyilván digitális tachográf segítségével, s az ő munkaidejük nem feltétlen egyezik meg a gépjárművezetőkével.

3.2 9. cikk, 3. pont

Az EGSzB osztja azt az általános nézetet, amely szerint az arányos pénzügyi szankciók rendszere semmivé teszi azt az előnyt, amely a szállítási lánc egyik eleme esetében elkövetett szabálysértésből származik. E tekintetben abból az alapelvből indul ki, hogy a szankcióknak európai szintűnek kell lenniük. Egy ilyen rendszer – különösen a nemzetközi fuvarozás tekintetében adódó – nehézségei miatt az EGSzB mégis úgy véli, hogy a szankciók gyakran csak azt jelentik, hogy a gépjárművezetővel vagy a fuvarozóval harmadik fél javát szolgáló előnyt fizettetnek meg. Az EGSzB jogi szempontból is komoly nehézségeket lát: a gépjárművezető kerülhet olyan helyzetbe, hogy úgy dönt, hazaérkezése érdekében túllépi a vezetési időt, ahelyett, hogy napi pihenőidejét otthonához közel, de az út szélén töltené, vagy például korábbi kompot vesz igénybe és nem várakozik órákig a következőre. Az első esetben a gépjárművezető „húz hasznót” a helyzetből, míg a másodikban a túlteljesítés a szállítási lánc minden elemének kedvez. Az EGSzB szerint az utóbbi esetben csak rendkívül szűkös jogi alapon lehetne büntetést kiszabni a szállítmányozóra. Végül pedig az EGSzB úgy véli, hogy nagy nehézségek származhatnak abból, és a versenyhelyzet is sérülhet, ha az elveket a tagállamok szabad belátásuk szerint ültethetik át a gyakorlatba. Az EGSzB ezért olyan, konkrétabb közösségi szabályok elfogadását ajánlja, amelyek meghatározzák azokat a helyzeteket, amelyekben a szankciók harmadik félre alkalmazhatók, összehangolják a szankciókat és egységes módon határozzák meg a szankciók alkalmazáshoz szükséges bizonyítékokat.

3.3 9. cikk, 4. pont

E ponthoz a Bizottság három megjegyzést kíván hozzáfűzni:

- A napi vezetési idő 20 vagy több %-kal történő túllépése könnyen előfordulhat *vis maior* esetben, olyan külső körülmények következtében, mint a közötti dugók, útjavítási munkálatok vagy balesetek. E „gyakori” szabálysértések esetében a 20 %-os szabályt kellene alkalmazni.
- A napi és heti pihenésre szolgáló időszakokat az EB javaslata minimális időtartamokként határozza meg. Mivel definícióról van szó, itt nem lehet tűréshatárt alkalmazni. Az EB ezen a ponton következtelen. Ajánlatos lenne – a 3820/85 rendelet mintájára – külön cikkelyben meghatározni a pihenési időszak minimális időtartamát.
- A 3820/85 rendelet 12. cikke meghatározott feltételek fennállása esetén kivételeket enged a szabály alól. A 2135/98 (digitális tachográfra vonatkozó) rendelet nem igazán teszi lehetővé e kivételek regisztrálását. A Bizottság szerint az ellenőrzésekre vonatkozó irányelvjavaslatnak ezt explicit módon tartalmaznia kell.

3.4 16. cikk

A Bizottságnak az elégtelen ellenőrzési lehetőségekre és arra való általános észrevételéhez kapcsolódóan, hogy számos tagállamban az új minimális ellenőrzési arány eléréséhez a járművek többségére digitális tachográfot kell felszerelni, valamint tekintettel a digitális tachográf bevezetésének dátumát övező számos bizonytalanságra, a Bizottság javasolja, hogy az irányelvjavaslatban említett 3 %-os minimális arány csak két évvel a digitális tachográf bevezetése után lépjen hatályba. Egyebekben a Bizottság támogatja a javasolt dátumot (2006. január 1.), mert az időt enged a tagállamoknak az egyeztetésre és az együttműködés előkészítésére.

3.5 Az EGSzB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vonjon be minden európai szociális partnert annak a bizottságnak a munkájába, melynek felállítását tervezi.

4. Összefoglalás és következtetések

4.1 Az EGSzB teljes mértékben támogatja az EB javaslatának célkitűzéseit. Úgy véli, hogy a minőségi ellenőrzések lényeges szakaszát jelentik annak a folyamatnak, amely megfelelő szabályozás elfogadásával kezdődik és hatékony szankciók alkalmazásával végződik. A Bizottság szerint a javaslat pontjainak többsége elfogadható.

4.2 Azonban jobban figyelembe kell venni a tagállamok jelenlegi ellenőrzési képességeit, valamint e képességeik adaptá-

lásának korlátait. Ezért az EGSzB javasolja, hogy egy átmeneti időszakra 40 %-ban szabják meg a vállalatoknál végrehajtott munkanap-ellenőrzések arányát.

4.3 Az EB-hez hasonlóan a Bizottság is kedvezőnek tartja a 3 %-os ellenőrzési gyakoriságot, amely lehetővé teszi annak eléggé pontos felmérését, hogy a fuvarozó vállalatok milyen mértékben tartják be a szabályokat, s ezzel lehetővé teszi a rossz tanulók kiszűrésére és megbüntetésére irányuló akciók koncentrálását. Ennek következtében az arányszám újabb növelésére nem lesz szükség.

4.4 Az EGSzB osztja azt az általános nézetet, amely szerint az arányos pénzügyi szankciók rendszere semmivé teszi azt az előnyt, amely a szállítási lánc egyik eleme esetében elkövetett szabálysértésből származik. E közösségi szintű szankcióknak elegendő jogi alappal kell rendelkezniük ahhoz, hogy a gépjárművezetőn és/vagy a fuvarozón kívül más résztvevőkkel szemben is alkalmazhatók legyenek.

4.5 Mivel a munkaidő tekintetében számos nemzeti és nemzetközi kivétel létezik, az EGSzB javasolja, hogy a munkaidő közötti ellenőrzése egyelőre ne kerüljön be az I. függelék „A” részébe.

A Bizottság szerint logikus, hogy olyan gépjárművezető esetében, aki nem EU-tagország állampolgára, ám valamely EU-országban bejegyzett járművet vezet, ellenőrizhető legyen, hogy rendelkezik-e a megkövetelt igazolással.

Brüsszel, 2004. június 3.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH